

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 28. LISTOPADA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 142

Intervju:
László Józsu

U susret danu sjećanja

TEMA BROJA: DANI ISTRE U VOJVODINI

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding, Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Hrcko br. 10

Ovoga petka, 28. listopada, pred najmlađim čitateljima, ali i pred onima odraslim, naći će se okrugli, 10. broj »Hrcka«. Jedini list za djecu na hrvatskome jeziku, koji je ikada izlazio na prostorima Bačke, Banata i Srijema s ove strane granice, doživio je, eto, svoj prvi mali jubilej i prigoda je da se uredništvu, suradnicima i napose urednici, upute iskrene čestitke. List je zaživio, dobio je solidno utemeljenje i preostaje mu samo da se dalje razvija.

Teško je raditi i graditi smislene stvari, još je teže postizati rezultate, a svakako je najteže početi od nule. Nije redakcija »Hrcka« jedina koja je počela od ništice, ali jest dobar primjer za pokazati kako se vrijednim radom, kombinacijom znanja, struke, profesije i iskustva, puno može postići. U vrlo skromnim uvjetima, bez osiguranih sredstava, bez sigurne budućnosti, ali s vizijom što se želi postići, mala je ekipa entuzijasta prihvatila rizik i prije skoro dvije godine uradila prvi broj »Hrcka«. Od toga dana ekipa je brojčano jačala, kvalitativno se razvijala, a »Hrcko« je rastao. I, skoro da je već postao i poznatiji od svoje starije sestre, lista unutar kojeg izlazi kao mjesečni podlistak. U svakom slučaju, simpatije je pobrao i malo mu tko ima što suvislo prigovoriti.

No, njegovi se tvoreci i autori ne smiju opustiti, jer ništa nije toliko opasno kao uspjeh. Zli jezici, koji se ne smiju javno oglasiti, u svačijem uspjehu vide samo svoj neuspjeh i toga se mala i kompaktna redakcija »Hrcka« treba čuvati. Ne plašiti, nego samo čuvati i raditi i dalje, truditi se biti bolji i drugačiji i istinski pridonositi kolektivnom dobru.

Početna dilema uredništva, treba li »Hrcko« biti samo zabavni list, ili samo edukativni, ili mješavina i jednog i drugog, čini se da se polako razrješava i to u korist ovoga trećeg. Nema se mogućnosti, prije svega materijalnih, praviti list koji će biti ozbiljno školsko učilo, pa se u danim okvirima zabavni i poučni sadržaji fino prepliću. Ono na čemu osobito treba u buduću raditi, jest da »Hrcko« bude dio svakoga našeg doma i svake naše obitelji. Učiti materinski jezik od najmanjih nogu najbolja je metoda za širenje nacionalne svijesti. Nikakve kasnije propagande, uvjeravanja, prozivanja i upiranja prstom u navodne krivce, ne mogu nadoknaditi izgubljeno, što se danas itekako osjeća i odražava, prije svega na broju učenika u odjelima na hrvatskome jeziku. Još kad se tome dodaju i negativne vibracije, što se tajno ili javno svako malo šalju iz samoga vrha organizirane zajednice, onda doista treba biti mudar i jak i zadržati prisebnost i optimizam.

U svakom slučaju, na djeci svijet ostaje, da upotrijebimo tu izbljedjelu frazu, pa im poželimo još jednom da generacijama odrastaju uz svoga »Hrcka«, a što se odraslih tiče, neka se jedni prema drugima, i prema zajednici, odnose kako umiju i hoće, ionako nitko od svojih tragova pobjeći ne može, bili oni čisti ili prljavi, svejedno.

Z. P.

Večeras, u petak 28. listopada, u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, uredništvo »Hrcka« u povodu 10. broja, priređuje malu svečanost za čitatelje, suradnike i prijatelje ovoga dječjeg lista. Druženje počinje u 19 sati, svatko je dobrodošao.

ČETVRTAK, 20. 10.

Dani Istre u Vojvodini

Dobra suradnja se nastavlja.....8,9

Izvršni odbor HNV-a

**Prihodi i rashodi
hrvatskih udruga.....10,11**

Deklaracija DSHV-a o položaju Hrvata u Vojvodini

Diskriminacija u državnim službama....12

Uskoro feribot Plavna-Vukovar

Olakšanje s obje strane granice.....13

Suradnja Hrvata iz Tuzle i Subotice

Uspješna misija spajanja.....20,21

Ekskluzivno: Slaven Bilić, izbornik mladih hrvatskih nogometaša

Najteži mogući ždrijeb.....57**Screening**

Hrvatska je u Bruxellesu započela screening, analitički pregled usklađenosti zakonodavstva, s poglavljem znanost i istraživanje, jednim od 35 poglavlja europske pravne stečevine o kojima će pregovarati tijekom pristupnih pregovora.

Hrvatska i Turska, s kojima je EU isti dan otvorila pregovore 3. listopada, zajedno će započinjati postupak screeninga na prvim uvodnim sastancima za svako poglavlje, ali se kasnije postupak razdvaja. Glavni hrvatski pregovarač Vladimir Drobniak je najavio kako je hrvatski tim spreman obaviti posao stručno i dinamično.

Objedinjeno

Upravni odbor EPS-a prihvatio je preporuku Vlade da se pretplata za RTS i struja naplaćuju preko istog računa. Naknada za RTS bit će posebna stavka na računu za utrošenu električnu energiju, a sljedećih dana EPS bi sa RTS-om trebao potpisati ugovor oko naplate pretplate koji će regulirati tehničke detalje. Još se ne zna hoće li već na računima za struju za mjesec studeni biti i stavka od 300 dinara za televizijsku pretplatu, budući da još nije sačinjen popis građana koji trebaju plaćati pretplatu.

Sloboda

Što se tiče slobode medija prema izvješću organizacije Reporteri bez granica, od zemalja bivše Jugoslavije, Slovenija je na devetom, Bosna i Hercegovina na 33., Makedonija na 43., Hrvatska na 56., a SiCG na 65. mjestu. SAD su s 20. pale na 44. mjesto, a kao »crna rupa«, među ostalima, navodi se Sjeverna Koreja.

Na vrhu tablice su, kao i 2004. godine, Danska, Finska, Irska, Island, Norveška i Nizozemska, koje sve zauzimaju 1. mjesto, jer garantiraju stvarnu i trajnu slobodu medija.

PETAK, 21. 10.

Ptičja gripa

U Hrvatskoj je dijagnosticiran virus ptičje gripe, potvrdio je Hini glasnogovornik Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Mladen Pavić.

Virus ptičje gripe pronađen je na uzorcima uzetih od 12 uginulih labudova, pronađenih na ribnjaku orahovičkog PP-a »Grudnjak« u Zdencima. Analiza uzorka na virus ptičje gripe

obavljena je u Centru za peradarstvo.

Novi

Zoran Stanković, bivši načelnik Vojno-medicinske akademije, izabran je za ministra obrane Srbije i Crne Gore. Zastupnici Skupštine Srbije i Crne Gore izabrali su Stankovića u drugom pokušaju jer su prvo glasovanje, kojim je Zoran Stanković izabran za ministra, osporili zastupnici Srpske radikalne stranke i Demokratske stranke. Za izbor Stankovića glasovalo je 46 zastupnika iz Srbije i 26 iz Crne Gore. Protiv su bila 33 zastupnika iz Srbije i četiri iz Crne Gore.

Nada

Carla del Ponte se nada kako će Radovan Karadžić i Ratko Mladić, optuženi za zločine u BiH, biti izručeni Tribunalu do prosinca. »Šest godina trgam za svojim optuženicima Karadžićem i Mladićem zbog genocida u Srebrenici. Nada i dalje postoji«, rekla je za TV Reuters glavna tužiteljica Haškog tribunala. Predsjednik Nacionalnog savjeta za

suradnju s Haškim tribunalom Rasim Ljajić rekao je kako ne očekuje da će se preostali haški optuženici predati, već kako će ih vlast morati locirati i izručiti sudu.

SUBOTA, 22. 10.

Skraćeno

Skupština državne zajednice usvojila je izmjene Zakona o vojsci, kojima se vojni rok smanjuje s devet na šest mjeseci, a civilni na devet. Izmjene zakona primjenjivat će se i na buduće, ali i na sadašnje novake.

To znači kako se, nakon što odluka bude objavljena u Službenom glasniku, svi novaci koji su odslužili devet mjeseci, mogu vratiti kućama.

U Generalštabu su iznenađeni odlukom da izmjene važe retroaktivno, jer to znači kako će za osam dana između 4.500 i 5.000 ročnika napustiti vojarne.

Zahtjev

Zastupnici SRS-a su podnijeli inicijativu za opoziv predsjednika Srbije Borisa Tadića, s obrazloženjem kako je prekršio Ustav. »Predsjednik Srbije Boris Tadić je grubo prekršio Ustav kada je pozvao poglavara Rimokatoličke crkve Benedikta XVI. u posjet Srbiji i time se izravno umiješao u odnose između crkava«, stoji u priopćenju SRS. Radikali zahtijevaju da se pitanje opoziva Tadića stavi na dnevni red parlamenta Srbije po hitnom postupku, a navode kako su podršku za inicijativu dobili od Socijalističke partije Srbije.

NEDJELJA, 23. 10.

Sveti

Papa Benedikt XVI. proglasio je u na Trgu svetog Petra pet novih svetaca i zaključio 11. redovitu biskupsku sinodu o euharistiji koja je počela 2. listopada. Papa je tijekom homilije potvrdio valjanost celibata, koji se temelji na misteriju euharistije. Istodobno je potvrdio kako se laici moraju pridržavati duhovnosti euharistije.

Benedikt XVI. je proglasio svojih prvih pet svetaca, dvojicu Talijana, dvojicu Poljaka i jednog Čileanca.

Prvi

Goran Svilanović ocjenjuje kako u Crnoj Gori poslije referenduma neće biti nesporazuma i tenzija ako Srbija prizna rezultate. Svilanović je pozvao vlast u Srbiji da se ne miješa u referendumski proces o državnom statusu u Crnoj Gori, i da prva prizna rezultate referenduma. »Beograd treba jasno kazati – mi prihvaćamo vašu odluku«, rekao je bivši ministar vanjskih poslova Srbije i Crne Gore Televiziji Crne Gore i podgoričkim »Vijestima«.

PONEDJELJAK, 24. 10.

Početak

Vijeće sigurnosti UN-a je podržalo preporuku generalnog tajnika UN Kofija Anana da počnu pregovori o budućem statusu Kosova. Vijeće sigurnosti se slaže s općim mišljenjem specijalnog izaslanika generalnog tajnika Kaie Eidea da je, uprkos izazovima s kojima se i dalje suočavaju Kosovo i cijela regija, došao trenutak da se krene u sljedeću fazu političkog procesa. Predsjednik Vlade Srbije Vojislav Koštunica je rekao kako ga nije iznenadilo predsjedničko priopćenje Vijeća sigurnosti UN u kojem se preporuča početak pregovora o budućem statusu Kosova.

Skandal

Slovenski predsjednik Janez Drnovšek tvrdi kako je Kosovo već neovisno, ali se svi bave perifernim stvarima, kao što je organizacija pregovora. Drnovšek je u Ljubljani rekao kako su njegove nedavne izjave »donekle uzbudile« srpsku stranu, ali da je i dalje čvrsto ostao na onom što je tvrdio, a to je da je činjenično gledano, Kosovo već danas neovisno i da to svi znaju. Izjava Drnovšketa o Kosovu i odluka predsjednika SiCG Marovića da otkáže posjet Drnovšketa Beogradu izazvali su pravi diplomatski skandal.

Obljetnica

Stručnim skupom o agencijskom novinarstvu je u Novinarskom domu započelo obilježavanje 15. obljetnice osnutka Hrvatske izvještajne novinske agencije (Hina).

Skup su pozdravnim riječima, nakon predsjednika Upravnog vijeća Hine Jadranka Crnića i glavnog tajnika Europske udruge novinskih agencije (EANA) Erika Nylena, otvorili predsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks te izaslanik predsjednika Republike Siniša Tatalović. Po riječima predsjednika Sabora, osnovna je zadaća Hine bila i ostala da svijetu bude pružena istinita slika o Hrvatskoj kakva zaista jest.

UTORAK, 25. 10.

Pogubno

Nenad Čanak usprotivio se ideji o teritorijalnoj autonomiji Mađara na sjeveru Vojvodine i ocijenio tu ideju »višestruko pogubnom«.

Predsjednik Odbora Skupštine Vojvodine za međunarodnu suradnju i europske integracije je na okruglom stolu »Kuda ide Vojvodina?« u

Skupštini Vojvodine rekao kako je takva autonomija, koliko god primamljivo djelovala pojedinim »ekstremistima« među građanima Vojvodine mađarske nacionalnosti, »strateški neostvarljiva«. Prema njegovim riječima, neaktivnost beogradskih vlasti dozvoljava da u Vojvodinu ulaze organizacije poput mađarskog nacionalističkog »Omladinskog pokreta 64 županije«, koje unose element konfrontacija, koji će se najžešće o glavu obiti građanima Vojvodine mađarske nacionalnosti, kao i svim demokratski opredjeljenim građanima pokrajine.

Trojka

Svjedočenjem dr. Vesne Bosanac, ratne i današnje ravnateljice vukovarske bolnice, je na Haškom sudu (ICTY) počelo izvođenje dokaza optužbe protiv tzv. »vukovarske trojke« bivših oficira JNA Mile Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina, optuženih za zločine protiv čovječnosti i kršenje ratnog prava i običaja zbog osobne i zapovjedne odgovornosti za pokolj nad najmanje 264 hrvatska ranjenika i civila odvedenih 20. studenoga 1991. iz vukovarske bolnice na farmu Ovčara, gdje su mučeni, pogubljeni i zakopani u pripremljenu masovnu grobnicu.

SRIJEDA, 26. 10.

Opasno

Ravnatelj Balkanske inicijative u washingtonskom Institutu za izvještavanje o ratu i miru Daniel Server kaže kako postoji opasnost da pregovori o Kosovu ne uspiju jer SAD i EU nisu pripremljeni za njih.

»Autonomija bi značila i kako 1,8 milijuna Albanaca s Kosova može doći u Beograd kada hoće, glasovati na izborima, jednog dana imati ministra pravde, policije i veleposlanike. Nisam vidio spremnost srpskih političara na takvo što«, rekao je Server.

SAMOUĐARAC

U posljednje vrijeme u Vojvodini je bilo incidenata koji su manifestacija netolerancije, dok je, s druge strane, upravo Vojvodina onaj dio zemlje čijom smo se tolerancijom uvijek dičili i time je bila naš najviši iskaz europskih vrijednosti. Najveći udarac takvoj Vojvodini i Srbiji, koja želi biti dio Europske unije i manifestirati europske vrijednosti, zadaju upravo one institucije i tijela, koji ne procesuiraju dovoljno brzo sve kaznene prijave koje su iskaz kriminala na etničkoj osnovi. Zbog toga tražim od države i njenih institucija posebnu osjetljivost prema pravima manjina i pravu građana. **Boris Tadić**, predsjednik Republike Srbije, Dnevnik, 21. listopada

NETALENTIRANI

Vlada Srbije je po tko zna koji put pokazala iskreni talent za pravljenje problema građanima Srbije tamo gdje ih ne mora biti. Uskratiti gostoprimstvo predsjedniku države koja je članica EU zbog bilo kakve izjave je najblaže rečeno netalentirano. **Nenad Čanak**, lider Lige socijaldemokrata Vojvodine, Beta, 21. listopada

PO MIŠLJENJE U DEN HAAG

Podrška pet zastupnika SPS-a u republičkom parlamentu Vladi Srbije ovisit će isključivo o stavovima Slobodana Miloševića, najavio je jučer Milorad Vučelić, potpredsjednik socijalista. Identično će postupati i trojica socijalističkih zastupnika predvođenih Milutinom Mrkonjićem u parlamentu Državne Zajednice. Tih osam zastupnika SPS-a usprotivili su se politici vrha stranke, ali su poručili kako neće uskratiti podršku manjinskoj Vladi Srbije. Međutim, Vučelić je najavio je da će se zastupnici SPS-a ubuduće konzultirati s Miloševićem prije donošenja najvažnijih odluka i da »neće dozvoliti da dio rukovodstva partije otvoreno djeluje protiv Miloševića«. Blic, 22. listopada

UTJECAJNI ČLAN VLADE

Antieuropska politika jest utjecajna u Srbiji. Najveća partija, Radikalna stranka, je takva, a i jedna od članica vladajuće koalicije, Socijalistička partija, je glavni krivac za antieuropsku politiku vođenu u dužem vremenskom periodu. Uostalom, veoma utjecajni član vladajuće koalicije je Slobodan Milošević kome se sudi u Den Haagu za veoma teške zločine. **Vladimir Gligorov**, ekonomski analitičar, Dnevnik, 22. listopada

NATJECANJE

Mitomanija Franje Tuđmana nenadano je dobila još jednog štovatelja i dostojnog nastavljača, i to tamo gdje smo se najmanje nadali. U susjednoj Sloveniji Janez Janša ovih je dana ponosno obznanio da je slovenski narod uspio sačuvati svoju samobitnost već 1.400 godina, najprije u suživotu s Ilirima i Keltima, a onda i navalu Germana i Avara, kroz različite oblike svjetovne vlasti.

Sa svojih 14 stoljeća Janša je prešišao i nenadmašivog Tuđmana, koji je stao na tisući, iako je obožavao razno-

OH, KAKO SAM SKROMAN

Uostalom, da sam ja student novinarstva, volio bih biti kod Stankovića u emisiji, čisto da vidim kako miriše televizija, kako izgleda program uživo... **Aleksandar Stanković**, novinar, urednik emisije Nedjeljom u 2 na HRT-u, Večernji list, 20. listopada

NESPREMNI ZA KONKURENCIJU

Mi već predugo čekamo. Ne treba zaboraviti da je u vrijeme Ante Markovića, prije 16 godina, tadašnja Jugoslavija bila negdje oko ove stepenice. Mnogi kažu da se gubi vrijeme. Moje gledište je drugo. Mislim da kada bi netko sada zažmirio i pustio nas u Europsku uniju, kao Bugare ili kao Rumunje, načinio bi nam štetu. Vjerujem da nismo spremni za konkurenciju. Možemo li pobijediti Real ili Chelsea? Teško. Možemo li napraviti automobil koji će konkurirati Volkswagenu? Teško. Svi kažu kako je prednost u poljoprivredi. Neki ljudi koji se bave poljoprivredom kažu da je naše zaostajanje u tehnologiji proizvodnje hrane ravno zaostajanju u elektronici. Osnovna stvar je da se prijeđe neki put, da se napravi ambijent da funkcioniramo kao normalna država, da ona ne bude izvor nesreća za vlastito stanovništvo i za svijet, da se potakne produktivnost. **Milan Milošević**, novi-nar, Radio Slobodna Europa, 19. listopada

razne legende o Hrvatima, najstarijima, najpametnijima, najljepšima... U povijesnom govoru, kad je Hrvatska primana u Ujedinjene narode, Tuđman nije odolio, pa je za bezeknutim državicima citirao i riječi pjesme »Od stoljeća sedmog«, koja je tada drmla Hrvatskom. **Denis Romac**, komentator, Novi list, 22. listopada

IZAZOVI

Ukratko nabrojani, naši izazovi zovu se – Kosovo, ekonomske reforme, veći standard građana, europske integracije, međunarodni odnosi u Vojvodini, sve veća radikalizacija javnog mnijenja i podjele u demokratskom bloku. Izgleda potpuno nevjerovatno, ali je činjenica da stres zbog ovih pitanja mnogo više umanjuje imunitet ljudi, nego bilo koja gripa, pa zvala se ona i ptičja. **Miroslav Labus**, potpredsjednik Vlade Srbije, Politika, 22. listopada

Dujizmi

- ✓ *Od viška glava ne boli ako nije u pitanju glupost;*
- ✓ *Čvrsto znanje iz matematike mi nije pomoglo razriješiti minus na tekućem računu;*
- ✓ *Ako zanemarimo zaposlene, svi ostali nešto rade.*

Dujo Runje

Kad su usta puna, a stomaci prazni

Više vrijedi japanska krava nego siromah

Čelnicima G-8 bila su puna usta pomoći Africi. Dok su njima usta bila puna, mnogim su Afrikancima želuci ostali prazni. Uzmemo li humanitarnu pomoć kao kriterij, za ovu se godinu može kazati da je godina obećavanja humanitarne pomoći Africi i pružanja pomoći Americi.

Bogati i moćni posljednjih se tjedana temeljito pripremaju za najezdu ptičje gripe (koja se možda i neće zbiti), iako ne bi bilo zlogorega da počnu liječiti vlastito rašireno kokošje sljepilo.

U tjednu u kojem je medijski globalno dominirala ptičja gripa i početak suđenja Saddamu Husseinu, a lokalna se javnost zabavljala porazom Dinama u Ivačić Gradu, jedva je primjetno zabilježena vijest da je u nedjelju UN-ova Organizacija za hranu i poljoprivredu obilježila 60. godinu postojanja. Netko bi mogao kazati da je specijaliziranih agencija i organizacija UN-a toliko da bismo svaki dan mogli naveliko slaviti nečiju godišnjicu. Netko, malo zlobniji, mogao bi štošta prigovoriti samom FAO-u koji je odabirom teme za ovogodišnji Svjetski dan hrane – »Poljoprivreda i interkulturalni dijalog: naše zajedničko naslijeđe« – pokazao da se barem djelomice uklapa u svjetske trendove.

AFRIKA: A svjetski trendovi su porazni i pokazuju da s čovječanstvom i dalje nešto nije u redu. Držimo se brojki: godišnje pet milijuna djece u svijetu umre od gladi (plastičnije rečeno, umire cijela Hrvatska uvećana za još deset posto), 852 milijuna ljudi je kronično pothranjeno (plastičnije rečeno: toliko stanovnika imaju EU, Pakistan, Bangladeš i Indonezija zajedno). Istodobno u svijetu se proizvodi dovoljno hrane da bi se prehranilo cijelo stanovništvo, a generalni direktor FAO-a Senegalac Jacques Diouf kazao je u nedjelju da čovječanstvo raspolaže s dovoljno znanja i dovoljno izvora i za očekivano povećanje broja ljudi. U takvoj situaciji UNHCR moljaka vlade ne bi li darovale nešto humanitarne pomoći (očito je i dalje aktualna izreka »udijelite siromahu«) za izbjeglice, a većina njih svrstana je među onih 852 milijuna. Jasno, kad je riječ o gladnima, najčešće se spominje Afrika. Ni svečarsko-prehrambena nedjelja nije prošla bez te mantre. Talijanski ministar za poljoprivredu i šumarstvo Gianni Alemanno kazao je da više pozornosti treba pridati Africi. Prije tri mjeseca Afrika je bila glavna tema sastanka G-8 u Škotskoj, a najmoćnijim su ljudima svijeta bila puna usta pomoći Africi. I dok su njima usta bila puna, mnogim su Afrikancima želuci ostali prazni. Uzmemo li humanitarnu pomoć kao kriterij, za ovu se godinu može kazati da je godina obećavanja humanitarne pomoći Africi i godina pružanja humanitarne pomoći Americi.

Svečanost u Rimu, gdje je sjedište FAO-a, bitno se razlikovala od nedavne svečanosti u New Yorku gdje je sjedište UN-a. Naime, dok su u New Yorku pohrlili manje-više svi svjetski šefovi država, u Rimu ih se okupilo samo devet. Među njima je bio i predsjednik Zimbabvea Robert Mugabe koji je zbog rasističke politike protjerivanja bijelih farmera izravno odgovoran za uništavanje poljoprivrede i povećanje gladi

*Očito i dalje
vrijedi biblijska
izreka »blago
siromašnima jer
njihovo je
kraljevstvo
nebesko«. Dapače,
mnogi bogati
omogućavaju
siromašnima da
brzo i efikasno
doputuju u to*

Piše:
Tihomir Ponoš

*kraljevstvo. Bogati
i moćni posljednjih
se tjedana
temeljito
pripremaju za
najezdu ptičje
gripe, koja se
možda i neće zbiti,
iako ne bi bilo
zgorega da počnu
liječiti vlastito
rašireno kokošje
sljepilo*

u svojoj državi. No dok se u New Yorku raspravljalo o nečem toliko globalno atraktivnom i spektakularnom kao što je terorizam, u Rimu se raspravljalo o nečem tako dosadnom i svakodnevnom kao što je glad.

BOGATI: Da sa svijetom doista nešto nije u redu potvrđuje i činjenica da se međunarodne organizacije muče skupiti koji milijun dolara za pomoć gladnima, dok se vladine sigurnosne organizacije uopće ne muče prikupiti koju milijardu, dapače desetke milijardi, za borbu protiv terorizma, navodno povećanje sigurnosti i sigurno povećanje kontrole građana. U konačnici riječ je o jednostavnoj činjenici: vlade svijeta, posebno bogatih i razvijenih zemalja, spremne su potrošiti desetke milijardi na nekoliko stotina ili tisuća terorista, ali teško odvajaju nekoliko milijuna za milijune gladnih u svijetu.

Da priča sa skupljanjem novaca bude zanimljivija vlade su sklone tvrditi da je siromaštvo jedan od glavnih uzroka terorizma te da bi se iskorjenjivanjem gladi (inače jedan od ciljeva Milenijske deklaracije UN-a na provedbu koje su se obvezale države članice, ali su to uglavnom smetnule s uma) smanjilo siromaštvo, a time, posljedično, i teroristička regrutna baza. Ovom zgodom ne bi bilo zlogorega ostaviti po strani činjenicu da je ta teza teško održiva. Tko je ikad čuo za međunarodne teroriste iz Čada ili Burundija i tko je ikad pomislio da je Osama bin Laden iz siromašne obitelji?

Bogati čine sve da bi bili još bogatiji, što je razumljivo, ali i gotovo sve da siromašni ostanu siromašni. Praktično jedini ekonomski izlaz za većinu siromašnih zemalja je poljoprivreda i proizvodnja hrane. No, u tome se sudaraju s golemom moći administracija bogatih zemalja. Siromašni, naime, nikako ne mogu biti cijenom konkurentni bogatima. Razlog za to krije se u jednoj imenici: subvencije. Konkretno: prosječna krava u Japanu dnevno je subvencionirana s otprilike dvostruko više dolara nego što iznosi prag siromaštva prema standardima Svjetske banke. Naravno, prag siromaštva se ne odnosi na krave nego na ljude.

Gladni u svijetu ukazuju na još jedan paradoks. Oni, naime, sudeći prema količinama hrane koje se godišnje proizvedu, ne bi smjeli postojati. Problem je, dakle, u distribuciji, a ne u proizvodnji. Naravno, ta činjenica otvara pitanje kako je moguće distribuirati i pravilno, u skladu s vojnom vještinom, rasporediti dovoljne količine oružja i municije (što uspijeva i vladama siromašnih zemalja u kojima ljudi umiru od gladi, ako ćemo pravo), a nije moguće distribuirati i pravilno uskladištiti dovoljne količine hrane.

Očito i dalje vrijedi biblijska izreka »blago siromašnima jer njihovo je kraljevstvo nebesko«. Dapače, mnogi bogati omogućavaju siromašnima da brzo i efikasno doputuju u to kraljevstvo. Bogati i moćni posljednjih se tjedana temeljito pripremaju za najezdu ptičje gripe, koja se možda i neće zbiti, iako ne bi bilo zlogorega da počnu liječiti vlastito rašireno kokošje sljepilo.

**Autor je komentator iz Zagreba,
tekst je objavljen u Vjesniku 22. listopada**

Dani Istre u Vojvodini

Dobra suradnja se nastavlja

Bojan Kostreš: »Naš je interes da pomognemo našim državama da ostvarimo zajedničku i uspješnu suradnju« * Iskustva Istarske županije, poglavito nakon otvaranja ureda u Bruxellesu, koje je dalo rezultata, potaknula su pokrajinsku administraciju da razmisli o mogućnosti otvaranja sličnog ureda

Piše: Dragana Popov

Nastaviti suradnju istim intenzitetom i po potrebi je produbiti:
Marin Brkarić i Bojan Kostreš

U okviru manifestacije »Dani Istre u Vojvodini«, koju je od 20. do 22. listopada organiziralo Izvršno vijeće AP Vojvodine, mješovito političko-gospodarstveno-kulturno izaslanstvo Istarske županije predvođeno zamjenikom istarskog župana *Marinom Brkarićem* posjetilo je nekoliko vojvodanskih gradova.

Tijekom boravka predstavnici Istre susreli su se s predstavnicima Novog Sada, zatim općina Sombor i Zrenjanin, dok su u Subotici pokraj lokalnih razgovarali i s dužnosnicima općina Senta i Bačka Topola.

U petak 21. listopada održana je konfe-

rencija za novinare u Skupštini Vojvodine na kojoj je pokraj predsjednika Skupštine Vojvodine *Bojana Kostreša* bio nazočan i istarski dožupan *Marin Brkarić*.

GOSPODARSTVENA SURADNJA: Ovogodišnji posjet izaslanstva Istarske županije Vojvodini, treći je ove vrste jer se nakon desetljeća pauze tijekom 90-tih, ponovno uspostavila suradnja 2001. godine. Iako je bilo najavljeno da će izaslanstvo predvoditi istarski župan *Ivan Jakovčić*, umjesto njega došao je njegov zamjenik dožupan *Marin Brkarić* koji se, obraćajući se mnogobrojnim novosadskim medijima,

Još više vojvodanskih proizvoda u istarskim prodavaonicama

Posljednjeg dana posjeta održana je konferencija za novinare na kojoj su bili nazočni tajnica Istarske gospodarske komore *Jasna Jaklin-Majetić*, potpredsjednik Gospodarske komore Vojvodine *Ratko Filipović*, ravnatelj Turističke organizacije Vojvodine *Gvozden Perković*, kao i desetak uspješnih poduzetnika i turističkih djelatnika Istre, koji su također izrazili zadovoljstvo zbog uspješnog posjeta. Kako je rekla tajnica *Jasna Jaklin-Majetić*, Istarska gospodarska komora je prisutna u Vojvodini već nekoliko godina na novosadskom sajmu, a vojvodanski proizvodi su već nekoliko godina prisutni u istarskim marketima, te je posjet imao za cilj da se potvrde višegodišnji dobri odnosi i da se oni unaprijede koliko je god moguće. Kako smo saznali tom prilikom, postoji interes da dvije vojvodanske pivovare plasiraju svoje proizvode na istarsko tržište, a jedan od članova Gospodarske komore *Vasa Vulin*, podrijetlom iz Vojvodine, najavio je kako je zainteresiran za određeni oblik suradnje s novosadskim brodogradilištem.

Visok stupanj zaštite prava manjina

Tijekom tiskovne konferencije u Novom Sadu novinari su iskoristili prigodu da se od istarskog dožupana obavijeste o pitanjima koja se posredno tiču i Vojvodine. Na pitanje o stupnju zaštite nacionalnih prava manjina u Istri, a s obzirom da je Istra dvojezična (dok je u Vojvodini u službenoj uporabi šest jezika) dožupan je rekao: »Čini mi se da smo po pitanju zaštite prava nacionalnih zajednica postigli visoke standarde, budući da je Istarska županija od 1993. godine članica Skupštine europskih regija, a postizanje visokih standarda po tom pitanju je bio jedan od uvjeta za članstvo«.

zahvalio na gostoprimstvu pokrajinske administracije i kazao kako Istra i Vojvodina idu dalje, da će nastaviti suradnju istim intenzitetom i po potrebi je produbiti, s posebnim naglaskom na razvijanju suradnje između Istarske gospodarske komore u Puli i Gospodarske komore Vojvodine.

»Zadovoljni smo gospodarstvenom suradnjom jer je uspostavljena stalna komunikacija između Gospodarske komore Vojvodine i Gospodarske komore Istarske županije iako još uvijek postoje male barijere koje se dešavaju na državnoj razini, ali koje se nadilaze raznim bilateralnim sporazumima između naših država. Mi želimo utjecati na poboljšanje međudržavnog odnosa, ali smo i zadovoljni ovim što smo u prethodne tri godine učinili«, rekao je istarski dožupan *Brkarić*.

REGIJE KAO MOST SURADNJE DVIJU DRŽAVA: Po riječima predsjednika Skupštine Vojvodine *Bojana Kostreša*, najprije je prije tri godine ostvarena suradnja između Istre i Vojvodine pa tek onda na međudržavnoj razini.

»Suradnja između Vojvodine i Istre rezultirala je poboljšanjem odnosa i suradnje između Republike Srbije i Republike Hrvatske. Naš je interes da pomognemo našim državama da ostvarimo zajedničku i uspješnu suradnju«, zaključio je *Kostreš*.

Susret predstavnika gospodarskih komora Vojvodine i Istre u Novom Sadu

Po riječima Kostreša, iskustva Istarske županije, osobito nakon otvorenja ureda u Bruxellesu, koja je dala rezultata, potakla su pokrajinsku administraciju da razmisli o mogućnosti otvaranja sličnog ureda u Vojvodini.

Osim gospodarske suradnje, tijekom posjeta sudionici su razgovarali o mogućnosti poboljšanja suradnje u oblasti turizma. Po riječima Brkarića suradnju u oblasti turizma bi trebalo proširiti i razviti, s obzirom da Istra ima dugogodišnja iskustva po tom pitanju i rado bi podijelili ta iskustva i znanja s vojvođanskim turističkim djelatnicima. »Razgovarali smo kako trebamo razviti polje turizma i sukladno tome razmišljati da se uspostavi zračna linija, a budući da Istra ima međunarodnu zračnu luku u Puli, mogli bismo uspostaviti charter letove koji bi bili korisni za obje strane«, kazao je Brkarić.

PITANJE DECENTRALIZACIJE: Na pitanje novinara kako ocjenjuje situaciju u

Republici Hrvatskoj po pitanju decentralizacije, koje se posredno tiče i Vojvodine, Brkarić je rekao:

»Poznato je kako je Istarska županija uvijek imala izvjestan stupanj autonomije, ali s obzirom na sva naša nastojanja nismo zadovoljni trenutačnom situacijom. Decentralizacija je započeta ali nije u onom

Niska stopa nezaposlenosti u Istri

Po riječima Brkarića stopa nezaposlenosti u Istri iznosi oko 6 posto, s tendencijom približavanja stope europskim standardima koji iznose oko 4 do 5 posto. »Veliku zaslugu ima Istarska županija ali i Obrtnička i Gospodarska komora. Činimo puno toga, organiziramo brojne programe koji potiču razvoj, sprovodimo edukaciju jer planiramo smanjiti stopu nezaposlenosti na europsku razinu koja je oko 4 do 5 posto«, rekao je Brkarić.

obujmu za koji se zalažemo. Ipak, to je proces koji je tek započet i nastavlja se, i mi smatramo da će se ostvariti u onoj mjeri u kojoj mi to hoćemo. Povoljno je to što smo počeli pregovore o ulasku Republike Hrvatske u EU, a sukladno pregovorima morat ćemo prihvaćati važeće standarde EU koji su u okviru naših želja, jer trenutačno nismo zadovoljni razinom decentralizacije«. Pokraj toga dožupan je izrazio spremnost da iskustva koja imaju, poglavito u međunarodnoj suradnji ustupe vojvođanskoj administraciji kao i da rabe vojvođanska iskustva.

Iduće, 2006. godine u Istri će biti održan uzvratni posjet vojvođanskih dužnosnika pod nazivom »Dani Vojvodine u Istri«.

Izaslanstvo Istre u Subotici primili općinski dužnosnici na čelu s gradonačelnikom Gézom Kucserom

Predstavnici kulturnog života Istre

Kulturni dio manifestacije činilo je gostovanje predstave »Krugovi« kazališta »Dr. Inat« iz Pule, nastupi rock skupina Sake, Šajeta i Gustafi te pjevačkog društva »Batana«.

Izvršni odbor HNV-a razmatrao izvješće o financiranju udruga u hrvatskoj zajednici

Evidentirati prihode i rashode udruga

*Financijski plan hrvatske zajednice u Subotici za razdoblje od 2006. godine, pa do izvršenja, načinjen je temeljem analize stanja u hrvatskoj zajednici * Poziv hrvatskim udrugama da popune upitnike koji su im proslijeđeni * Izrada strategije i metodike obrazovanja na hrvatskom jeziku*

Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća potvrdio je plan o financiranju infrastrukture i pružanju financijske potpore za rješavanje elementarnih potreba hrvatske nacionalne zajednice u Općini Subotica. Ovaj srednjoročni plan je osnova za daljnje razgovore s lokalnom samoupravom u vezi financiranja hrvatske zajednice u Subotici. Izvršni odbor HNV-a još jednom je pozvao i sve hrvatske kulturne udruge da popune upitnike koji su im svojevremeno proslijeđeni, na osnovu kojih će se moći evidentirati prihodi i rashodi udruge.

Na sjednici Izvršnog odbora HNV-a, koja je održana 24. listopada u Subotici, podneseno je i izvješće o stanju u školstvu i pripremnim radnjama za izradu projekta obrazovanja na hrvatskom jeziku te o organiziranju izložbe *Josipa Age Skenderovića* i izložbe iz kolekcije slika *dr. Vinka Perčića*, a Izvršni odbor podržao je zajedničko priopćenje za javnost koji su potpisali predsjednik HNV-a *Josip Z. Pekanović* i predsjednik IO Vijeća *Lazo Vojnić Hajduk* nakon dopisa DSHV-a u svezi rada IO HNV-a.

Pokraj Laze Vojnića Hajduka, na sjednici su bili nazočni i članovi Izvršnog odbora – *Ivica Stipičić*, *Joza Kolar* i *Zvonimir Perušić*, kao i *Josip Z. Pekanović* i predsjednik E-vlade *Zoran Vojnić Tunić*.

POTREBE HRVATSKE ZAJEDNICE U SUBOTICI:

Na početku sjednice Lazo Vojnić Hajduk ukratko je predložio financijski plan hrvatske zajednice u Subotici za razdoblje od 2006. godine pa do izvršenja, koji je ranije usvojen na Vijeću. Plan je načinjen temeljem analize stanja u hrvatskoj zajednici i temeljem sagledavanja potreba koje su evidentne, kao i temeljem suglasnosti svih relevantnih čimbenika u hrvatskoj zajednici u Subotici. Plan sadrži rješenje poslovnog prostora za funkcioniranje HNV-a, a prostor koji bi bio adekvatan za smještaj čitave administracije Vijeća nalazi se u Bledskoj 2. Dio te zgrade je sada poslovni prostor Općine Subotica, a dio je zadužbina-legat *dr. Vinka Perčića*, koji je pretvoren u »Zavičajnu galeriju *dr. Vin-*

ko Perčić«. Zgrada bi prema predloženom planu trebala preći u posjed HNV-a, a to se može učiniti posredstvom i potporom lokalne samouprave.

U predloženom planu prikazana je i potreba financijske i logističke potpore za formiranje profesionalnih ustanova u sferi kulture, obrazovanja i informiranja, kao i tabelarni pregled planiranih troškova. Hrvatska zajednica očekuje potporu ovome financijskom planu od lokalne samouprave Subotice, jer je ovaj grad najveći centar

ne, skupština općina i Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske, svota u iznosu od 3.425.100 razdijeljena je na 18 udruga u regiji Subotica, svota u iznosu od 944.100 dinara podijeljena je na 6 udruga u regiji Sombor i Podunavlje, svota u iznosu od 780.200 dinara podijeljena je na 6 udruga iz regije Srijem, a profesionalnim ustanovama NIU »Hrvatska riječ« i Radio Subotici podijeljeno je 264.500 dinara, dok je za pojedinačne projekte podijeljeno 164.500 dinara.

Hrvatske udruge još jednom pozvane da popune upitnike:
sa sjednice Izvršnog odbora HNV-a

Hrvata u SiCG, a kako Hrvati kao poreski obveznici uplaćuju značajna sredstva za financijski proračun Općine, logično je da očekuju financijsku potporu, koja je do sada bila simbolična.

OTVORENO O FINANCIRANJU

UDRUGA: Lazo Vojnić Hajduk predložio je i izvješće o financiranju udruga u hrvatskoj zajednici u razdoblju od 2003. do 2005. godine. Prema predloženoj strukturi raspodjele sume u iznosu od 5.578.400 dinara, dobivenih iz proračuna AP Vojvodi -

»Do konca godine bit će urađena analiza dobivenih sredstava svake udruge. Također, tražit će se povrat upitnika koji su proslijeđeni udrugama, na osnovu kojih će se moći evidentirati točni prihodi i rashodi udruga. Na koncu godine rezultati te analize bit će transparentno objavljeni, kako bi javnost bila upoznata s financiranjem udruga«, rekao je Vojnić Hajduk. Joza Kolar istaknuo kako je važno imati informacije o strukturi raspodjele financijskih sredstava udrugama i napomenuo da od udruge

treba tražiti podatke o dobivenim i utrošenim sredstvima. Nakon toga Izvršni odbor je zaključio da treba pozvati sve hrvatske udruge da do konca godine popune upitnike koji su im svojevremeno proslijeđeni, kako bi se stekao uvid u izvore prihoda i rashoda udruga.

PROJEKTI U OBRAZOVANJU: Ivica Stipić je podnio izvješće o stanju u školstvu i pripremnim radnjama za izradu projekta obrazovanja na hrvatskom jeziku.

»Sljedeće školske godine djeca će se upisivati u pete razrede u odjelima na hrvatskom jeziku. U vezi toga, školski programi i planovi zahtijevaju određene dopune i na tome se radi, a potrebno je uraditi i prijevode udžbenika, kao i dodatke za udžbenike. Što se tiče kadra za predavanje nastave u petim razredima, iskoristit će se već postojeći, a bit će angažirani profesori koji će izraditi strategiju i metodiku obrazovanja na hrvatskom jeziku. Dopune za udžbenik za peti razred iz geografije radi *Stipan Stantić*, dopune za udžbenike iz povijesti i likovne kulture radi *Ljubica Vuković*, a dopune za udžbenik iz glazbenog obrazovanja radi *Mira Temunović*«, rekao je Ivica Stipić.

Poslije toga Lazo Vojnić Hajduk je istaknuo kako je obrazovanje djece na hrvatskom jeziku životna tema i u toj se oblasti ne smije improvizirati. »Izradit će se mo-

deli školovanja na hrvatskom jeziku. Zakonska regulativa postoji, kao i naše određene želje. Kada ti modeli budu izrađeni, predložit će se na sjednici Vijeća«, rekao je Vojnić Hajduk.

ZAHTJEV ZA VRAĆANJE LAPTOPOVA: Na sjednici je usvojen i prijedlog o imenovanju Zvonimira Perušića za v. d. odgovornog urednika tjednika »Hrvatska riječ« za razdoblje od idućih šest mjeseci, što će se predložiti HNV-u, a Izvršni odbor će podržati retrospektivnu izložbu akademskog slikara Josipa Age Skenderovića, koja će biti održana u Subotici, kao i multimedijalnu izložbu iz kolekcije slika dr. Vinka Perčića.

Izvršni odbor podržao je zajedničko priopćenje za javnost koji su potpisali Josip Z. Pekačević i Lazo Vojnić Hajduk nakon zaključaka DSHV-a u svezi rada IO HNV-a, a donesena je i odluka da se jedno računalo u vlasništvu HNV-a ustupi DSHV-u na korištenje, uz potpisivanje reversa.

Na sjednici je ponovno postavljeno pitanje o sudbini dva laptop računala koje nisu vratila dva bivša dužnosnika Vijeća nakon što su odstupili s funkcija. Njima su svojevremeno upućena pisma u kojima se traži povrat tih osnovnih sredstava HNV-a, a ako se ne odazovu pozivu, temeljem zakona pokrenut će se kaznene prijave, jer je to obveza HNV-a. Na koncu sjednice članovi

IO HNV-a upoznati su s informacijom da je Pokrajinsko tajništvo za upravu, propise i nacionalne manjine raspisalo izvanredni natječaj za dodjelu sredstava manjinskim nacionalnim vijećima, koji je raspisan nakon rebalansa proračuna AP Vojvodine. Pokraj toga, IO HNV-a podržao je prijedlog da se uputi pomoć za tri studenta koji u Hrvatskoj studiraju hrvatski jezik i etnologiju, a prihvaćen je i prijedlog da se uspostavi kontakt s uredništvom dječjeg lista »Smib«, kako bi taj list i dalje stizao u hrvatske odjele, ali pod netržišnim uvjetima.

Z. Sarić

Dobre vijesti iz Bačkog Brega

»U Osnovnoj školi 'Moša Pijade' u Bačkom Bregu na početku školske godine održan je sastanak s roditeljima, s ciljem da se vidi ima li zainteresiranih za izučavanje izbornog predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Na tom sastanku je pokraj mene, bio nazočan i potpredsjednik HNV-a *Stipan Šimunov*. Sastanak je donio rezultate i sada već osmero učenika pohađa taj predmet«, rekao je Joža Kolar tijekom diskusije o stanju u školstvu.

Vukovarsko-srijemski dožupan Jovan Ajduković najavio

Uskoro multinacionalna televizija u Vukovaru

NOVI SAD – Potpredsjednik Samostalne demokratske srpske stranke (SDSS) *Jovan Ajduković* najavio je da će u Vukovaru uskoro biti formiran Srpski kulturni centar, u okviru kojega će biti pokrenuta i multinacionalna televizija.

Ta televizija emitirat će i program na srpskom jeziku, rekao je za Građanski list od subote Ajduković, koji je ujedno i dožupan Vukovarsko-srijemske županije.

Ajduković je izrazio uvjerenje da će projekt multinacionalne televizije biti uspješno ostvaren i naveo kako je jedan od uvjeta za europsku integraciju Hrvatske i potpuna zaštita prava nacionalnih manjina.

»To bi bila regionalna televizija, koja bi u bliskoj budućnosti poprimila međuregionalni karakter, zato što bi tu bile uključene i televizije iz Vojvodine, Mađarske i Tuzlanskog kantona«, rekao je on.

Ajduković je izrazio očekivanje da bi realizacija tog projekta, čija je vrijednost oko milijun eura, mogla početi sljedeće godine.

Predsjedništvo DSHV-a donijelo Deklaraciju o položaju hrvatskoga naroda u Vojvodini

Diskriminacija u državnim službama

Predsjedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na svojoj je sjednici održanoj 24. listopada donijelo Deklaraciju o položaju hrvatskoga naroda u Vojvodini, u kojoj se ocjenjuje da su »pripadnici hrvatske zajednice u neravno-pravnome položaju u odnosu na većinski narod i druge manjine a da Republika Srbija ne pruža zaštitu nacionalnim manjinama sukladno s međunarodnom zaštitom ljudskih i manjinskih prava.«

Glavne poteškoće s kojima se susreće hrvatska zajednica u Vojvodini sa stajališta

Nove i stare manjine

Definiranje hrvatske manjine kao »nove« manjine u odnosu na manjine koje su postojale i prije raspada bivše Jugoslavije, izrična je zakonska diskriminacija hrvatske manjine, navodi se u Deklaraciji jer zakon garantira »starim« manjinama ostvarivanje stečenih manjinskih prava, ali se isti ranije dosegnuti stupanj manjinskih prava ne odnosi na »nove« manjine koja ista takva prava tek nastoje izboriti.

Članovi Predsjedništva DSHV-a na sjednici

provođenja postojećih propisa, koje se navode u Deklaraciji, su »diskriminacija u državnim službama kod upošljavanja i na rukovodećim mjestima (u pošti, Telekomu, policiji, carinskim službama, pravosuđu, mjesnim uredima u hrvatskim selima itd.), neprovođenje odredbi o službenoj uporabi hrvatskoga jezika i pisma u državnim službama i u upravnom i sudskom postupku, diskriminacija u školama, činjenica da se počinitelji višekratnog sknavljenja ka-

toličkih groblja ne otkrivaju a kamoli procesuiraju, te aktivna državna akcija na dijeljenju hrvatske manjine, gdje državne vlasti od 2004. godine nastavljaju praksu koju je započeo Milošević 1991. godine tako što se nastoji od jedne regionalne hrvatske etničke skupine umjetno stvoriti nova etnička skupina.«

U Deklaraciji se kao primjer nepro-

vođenja propisa, između ostalog navodi kako Hrvati u Subotici ne mogu dobiti dvojezične srpske i hrvatske osobne iskaznice a da se u Somboru hrvatskome kulturnom društvu do danas ne dopušta registrirati svoje ime i na hrvatskome jeziku.

Nadalje se navodi kako »školski činovnici odgovaraju zainteresirane roditelje kod upisa djece u školu na hrvatskome jeziku, da se učenici katoličke vjeroispovijesti diskriminiraju, da se u najnovijim udžbenicima za osnovne i srednje škole eksplicitno izražavaju negativni stavovi spram Hrvata« i čak »negira postojanje dijelova hrvatskoga naroda«, da se »neistinite tvrdnje i dalje plasiraju s ciljem da se podrži teza da su Bunjevci Srbi katoličke vjere« te se tako u drugom izdanju monografije Sombora pojavljuje teza da je »*Dugo Marković*, koji je u Bačku doveo 1687. godine veliku skupinu bunjevačkih Hrvata po nacionalnosti Srbin.«

Stajalište DSHV-a je da hrvatsku zajednicu osobito pogađa i »nepostojanje određenih normativnih okvira«, kao i to što »još uvijek nije ratificirana Europska povelja o regionalnim jezicima i jezicima manjina iz 1992. godine«, zatim što državne vlasti odbijaju izmijeniti zakone o izborima u parlamentima kojima bi se osigurala neposredna zastupljenost manjina. DSHV traži da osiguranje zastupljenosti nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima bude ustavna kategorija.

DSHV će o iznesenim stajalištima obavijestiti domaće i međunarodne organizacije, osobito Vijeće Europe, Europski parlament, Visokog povjerenika za nacionalne manjine itd., kaže se u Deklaraciji.

J. D.

Neodrživi prijedlog

DSHV smatra »neodrživim« jedan od prijedloga Nacrta zakona o nacionalnom vijeću nacionalnih manjina koji se odnosi na izbor članova nacionalnog vijeća, gdje se propisuje poseban birački spisak nacionalne manjine a da se neposredni izbori za članove vijeća raspisuje ako u poseban birački spisak bude upisano najmanje 60 posto pripadnika nacionalne manjine s biračkim pravom, prema posljednjem popisu stanovništva, uz uvjet da se potpis pripadnika nacionalne manjine ovjeri kod suda.

Reagiranja na Deklaraciju o položaju Hrvata u Vojvodini

Razgovarati o problemima

Ministar za ljudska i manjinska prava SiCG Rasim Ljajić izjavio je kako je u Deklaraciji o položaju Hrvata u Vojvodini, koju je usvojio DSHV, izneseni niz nevjerovatnih i neutemeljenih ocjena i optužbi. Ministar za ljudska prava je ocijenio kako je nakon rasprave u Europskom parlamentu o položaju manjina u Vojvodini »praktički otvorena sezona ubiranja političkih poena«. »Sve što predstavnici nacionalnih vijeća predlože, bude na dnevnom redu. Na ovaj način se zaobilaze institucije i izdaje deklaracija umjesto da se razgovara o eventualnim problemima«, rekao je Ljajić.

Predsjednik Odbora za europske integracije Skupštine SiCG dr. Oliver Dulić izjavio je kako je »točno da država mora još puno toga uraditi kako bi popravila situaciju s manjinama, ali se ta situacija ne može popraviti na ovakav način, nego isključivo dugim i strpljivim razgovorima s državom i aktivnim sudjelovanjem u političkom životu.«... »Ovu deklaraciju bih prije ocijenio kao neku vrstu solidarnosti s politikom koju promoviraju lideri stranaka vojvođanskih Mađara. To nije izraz realnosti na terenu«, zaključio je Dulić. ■

Feribot Plavna-Vukovar kreće na proljeće

Olakšanje s obje strane granice

Umjesto sadašnjih 70-80 kilometara, razdaljina između ova dva mjesta smanjit će se na zanemarivu

PLAVNA, VAJSKA – Žitelji Općine Bač s odobravanjem su primili vijest o potpisivanju Deklaracije o ponovnom uspostavljanju prometa preko Dunava, na relaciji Plavna-Vukovar. Naime, u petak 21. listopada, u Županijskom domu u Vukovaru su ovu Deklaraciju potpisali ministrica za europske integracije Republike Hrvatske *Kolinda Grabar-Kitarović*, ministrica za razvojnu suradnju Kraljevine Nizozemske *Agnes Van der Arden* i potpredsjednik Vlade Republike Srbije *Miroljub Labus*.

Feribot vrijedan milijun eura donacija je Vlade Kraljevine Nizozemske, a početak će prometovati na proljeće, po prispjeću na buduću lokaciju. Stav svih potpisnika Deklaracije je da će se ovim potezom ne samo unaprijediti trgovinski odnosi, nego i povezati veliki broj obitelji, koje žive dijelom u Vajskoj ili Plavni, a dijelom u Vukovaru i okolini.

Kućanica iz Vajske *Ruža Pejčić* iskreno je obradovana ovakvim razvojem zbivanja: »Živim sa suprugom u Vajskoj, a tri kćeri su mi prijeko u Slavoniji. Voljela bih da feribot profunkcionira čim prije, kako bi nam omogućio češće viđanje s djecom. Umjesto 70-80 kilometara, koliko sada imamo do Vukovara putujući preko Bačke Palanke i Iloka, od

proljeća ćemo do tamo stizati biciklom«, kaže za »Hrvatsku riječ« Ruža Pejčić.

Isto su raspoloženi i Plavanci. »Ne mogu a ne prisjetiti se vremena od prije rata, kad smo našom skelom odlazili u Vukovar kupiti jednu običnu košulju, ili, ukoliko nismo imali drugih razloga, popiti kavu i vidjeti se s prijateljima. Ne mogu vjerovati da će to ponovno biti moguće. Mi smo sad na kraju svijeta, veći vojvođanski gradovi su nam daleko, do njih moramo promijeniti dva do tri autobusa. Nekako smo uvijek bili više vezani za Vukovar gdje smo prodavali svoje viškove proizvoda, a isto tako kupovali i sve potrepštine, narodski rečeno od igle do lokomotive. Puno naših obitelji živi dijelom u Plavni, dijelom u Vukovaru, a ima i onih koji žive dijelom ovdje a uposljeni su u Vukovaru. Svi-

ma će svanuti glede prijevoza, puno pokidanih veza će se iznova uspostaviti«, kaže za Hrvatsku riječ umirovljenik iz Plavne *Zvonimir Pelajić*.

Ima i onih koji su željeli otići za djecom, ali su stjecajem okolnosti ostali.

»Dvije su mi kćeri prijeko a ja sa starom majkom, koja nije baš najbolje zdravlja, ostao sam živjeti u Plavni. U lijepa vremena prije rata sve svoje poljoprivredne proizvode prodavao sam u Vukovaru. Danas to nije moguće, a kako nam je svima poznata situacija u srbijanskoj poljoprivredi, s razlogom se nostalgično prisjećamo onih vremena. Nadam se da će ponovno uspostavljanje veze s Vukovarem unaprijediti i naše ekonomske odnose i omogućiti nam nesmetan protok robe namijenjene tržištu.

Raduje me i to što će ova linija znatno skratiti vrijeme i rastojanje koje se svih ovih godina ispriječilo između dijelova obitelji koje su razdvojene Dunavom«, kaže za Hrvatsku riječ *Stipan Sotinac*.

Nadajmo se svi skupa da će na proljeće odisti zaživjeti ono, što su nam političari obećali i potpisali, a na dobrobit svih ljudi koji žive sa obadje strane Dunava.

Ivan Andrašić

Potpredsjednik Vlade Srbije Miroljub Labus izrazio žaljenje zbog ratnih događanja u Vukovaru

Ljudima se dogodila velika tragedija

Nakon potpisivanja Deklaracije Miroljub Labus je, kako prenosi Beta, izrazio žaljenje zbog ratnih tragedija u Vukovaru.

»Tko dođe u Vukovar, osjeća kako se tu ljudima dogodila velika tragedija. Žao mi je zbog toga. Želio bih vjerovati kako će

svi oni koji su počinili zločine, bez obzira na nacionalnost, biti kažnjeni«, rekao je tom prigodom Labus te dodao kako su obje zemlje prepoznale EU kao zajednički cilj, i kako jedni drugima »nećemo biti kočnica već snažni saveznici«.

Dan poslije potpisivanja Deklaracije Vu-

kovarci su bili podijeljeni u svojim reakcijama na izjave Miroljuba Labusa. Prema riječima *Petra Mlinarića*, članka lokalnog HDZ-a i saborskog zastupnika, Labus nije došao u Vukovar ispričati se, ali ipak je rekao više nego svi drugi koji su dolazili u Vukovar i Hrvatsku. ■

Proslava 250. obljetnice doseljavanja veće skupine Bunjevaca u Bačku – 1686.-1936. (2.)

Popisi u funkciji državne ideologije

*Jezgru koja je vodila prosrpsku struju činili su bunjevački političari koji su se uspinjali slijedeći direktive radikalskih vođa iz Beograda, poput Marka Jurića, dio činovnika odvjetnika i učitelja * Na drugoj su strani najistaknutiji crkveni velikodostojnici, poput biskupa Lajče Budanovića, zatim Blaška Rajića, političari, poput Josipa Vukovića-Đide, te mlada inteligencija, predvođena književnicima Aleksom Kokićem, Petrom Pekićem * Između ta dva antipoda, dva pogleda ali i odgovora na aktualne probleme, nalazila se masa običnog puka, mahom salašara, nadničara, zaokupljena egzistencijalnim problemima preživljavanja, koji su do polovice tridesetih godina bili još teži nego u predratna vremena*

Piše: Stevan Mačković

S tanje u uvjetima nove južnoslavenske državne tvorevine, kada su se Bunjevci našli pod izravnim upravnim i političko-ideološkim utjecajem Beograda, dovest će kod njihovih vođa, pa sukladno tomu i kod običnog puka, nakon kratkog razdoblja zanesenosti, prozročena slomom Monarhije i forsiranim pripajanjem Srbiji, tj. ulaskom u novu državu, do polarizacije i postupnoga grupiranja u dva tabora, međusobno udaljena, gdje i čak dijametralno suprotstavljena.

smatrati Hrvatima. Suprotno tomu, druga je struja, na razini problema državnog uređenja zastupala ideje federalizacije, a hrvatstvo Bunjevaca uzimala kao osnovu za svako daljnje društveno-političko djelovanje.

ANTIPODI: Na jednoj su strani kao poluge za prosrpsku liniju služili državni aparat sa svim svojim represivnim mogućnostima, uprava nad prosvjetom, policijom, a za hrvatsku akciju među Bunjevcima centralna središta i polazišta bili su Crkva, sa svo-

Petrom Pekićem. Između ta dva antipoda, dva pogleda ali i odgovora na aktualne probleme, nalazila se masa običnog puka, mahom salašara, nadničara, zaokupljena egzistencijalnim problemima preživljavanja, koji su do polovice tridesetih godina bili još teži nego u predratna vremena.

Osim toga, odnos beogradskih, centralnih vlasti prema Zagrebu, odnosno prema političkim inicijativama koje su dolazile odatle, generalno nazivanim »hrvatsko pitanje«, bitno će se prelamati i reflektirati i na Bunjevce. Osim Radićeve političke organizacije Hrvatske seljačke stranke (HSS), koja će u nekim trenucima poprimati i karakteristike prave nacionalne fronte, nastupajući kao najsnažnija oporba Beogradu, Katolička crkva zauzimala je iznimno važno mjesto okupljajući golemi dio hrvatske nacije te izravno utječući na nj. Ona je razvijala i u novostvorenim uvjetima nastavila profilirati strategiju djelovanja u širem društvenom kontekstu. »Od početka XX. stoljeća, hrvatski klerikali njegovali su poseban kulturni program koji je posebno isticao dvostruki identitet vjernika — katolički i nacionalni...«¹ Prosvjetna politika, koju je u prvim godinama nakon rata kao ministar prosvjete vodio Svetozar Pribičević, iritirala je mnoge u Vojvodini a Katolička crkva bit će jedna od institucija koja je gubila ponajviše. Zakon o narodnim školama, koji je vrijedio do tada u Kraljevini Srbiji, proširen je 1920. i na teritorij Bačke, Baranje i Banata. Njime su podržavljene sve osnovne škole pa i konfesionalne. Oduzete su školske zgrade i inventar. Reakcija na to bila su i istupanja narodnog zastupnika Blaška Rajića, koji je burno reagirao i u svojim govorima u skupštini osuđivao takve postupke kao demonstiranje sile od države. Nekoliko razina utjecaja državne prosvjetne politike pokazuju u kojem je smjeru bila upravljena. Jedan je bio kontroliranje nastave vjeronauka, zatim instaliranje organizacija »jugoslavenskih sokola« u škole, ograničavanje prava na školo-

Subotica između dva svjetska rata

Prvi je prihvaćao politiku što su je diktila vodeće beogradske partije i Dvor, trudeći se da joj se što bolje prilagodi, slijedeći nametnute smjernice. A one su osim krutog centralizma i unitarizma, što se tiče državnog uređenja, sirovog protekcionizma u svakodnevnoj praksi, na osnovi političke i nacionalne pripadnosti, na razini tretiranja Bunjevaca, bile oličene i u osnovnoj tezi da su Bunjevci samo dio južnoslavenskoga troimenog »plemena«, u blažoj varijanti posebnost pod imenom — »Bunjevaca« a u drastičnijoj — »katolički Srbi«, te da se nikako ne mogu očitovati i

jim strukturama i organizacijama, kulturna društva i udruge, političke partije, lokalni tisak prohrvatskog opredjeljenja, ali i angažirani rad pojedinaca, doseljenih Hrvata. Jezgru koja je vodila prvu struju činili su bunjevački političari koji su se uspinjali slijedeći direktive radikalskih vođa iz Beograda, poput Marka Jurića, dio činovnika odvjetnika i učitelja.⁴ Na drugoj su strani najistaknutiji crkveni velikodostojnici, poput biskupa Lajče Budanovića, zatim Blaška Rajića, političari, poput Josipa Vukovića-Đide, te mlada inteligencija, predvođena književnicima Aleksom Kokićem,

vanje na materinskom jeziku — za pripadnike nacionalnih manjina, što sve nije moglo zadovoljiti nikoga osim jugoslavenskih nacionalista.

SUKOB CRKVE I DRŽAVE: Ustav od 28. lipnja 1921. nametnuo je laicizaciju društva, ograničio mogućnosti za djelovanje Crkve i preuzeo nadzor nad vjeroispovjednim školama. Pokazat će se da strah od srpsko-pravoslavne hegemonije nije bio neopravdan.

Od 1922. odnosi između Crkve i Države, stavljeni su u okvir pokušaja donošenja konkordata. Pregovori u tom smjeru intenzivirani su 1925, da bi ugovor bio i potpisan 1935, ali nakon toga i naprasno povučen iz procedure ratifikacije u Narodnoj skupštini.

Novi je element u tim odnosima unio papa *Pio XI.*, koji je razvio i formirao Katoličku akciju te time potencirao stari sukob s državom. Slično je djelovala i organizacija Križara, nastala transformacijom Hrvatskog orlovskog saveza.⁶ Od 1929, uvođenjem diktature, zabranjene su političke stranke nacionalnih obilježja, pa tako i HSS. U tom će razdoblju izniman značaj imati Društvo sv. Jeronima sa svojom nakladničkom djelatnošću.

U tom razdoblju sukob Crkve i države postaje otvoren. Oruđa za nametanje integralnoga jugoslavenstva bili su i Zakon o osnivanju Sokola Kraljevine Jugoslavije i Zakon o narodnoj školi, koji samo produbljuju nezadovoljstvo Crkve.

U nadolazećim vremenima Crkva će se sve više angažirati na polju društvenog djelovanja.

POPISI STANOVNIKA: Bunjevci su uvijek s ponosom isticali da je Subotica središte bunještine. Ona je to zaista i bila; ne samo demografski nego i kulturno i politički.

Da bi se doznalo nešto više o etničkom sastavu stanovništva Subotice, treba se koristiti rezultatima obavljenih popisa. No, popisi više govore o vladajućoj državnoj ideologiji nego što pružaju pouzdane podatke o nacionalnom sastavu žiteljstva.⁷ To vrijedi i za Suboticu. Nemoguće je služeći se samo tim rezultatima doći do validnih rezultata o broju pojedinih naroda, pa tako ni Bunjevaca.

Prvi poslijeratni popis stanovništva Subotice obavljen je 1919. za potrebe Pariške mirovne konferencije. U skladu s proklamiranim Wilsonovim načelima, vlastima je trebao podatak kojim bi se dokazalo da na tom teritoriju prevladava slavenski živalj. Za razliku od idućega – državnog popisa, koji nije bilježio popisane po narodnosti već samo materinskom jeziku, zanimanju, konfesiji, tim se popisom tražilo očitovanje o narodnosti. Rezultati su bili sljedeći:

od ukupno 101.286 popisa-nih, bilo je 65.135 Bunjevaca, 8737 Srba, 19.870 Mađara, 4251 Nijemaca, 3293 Židova. Po načinu privređivanja, živjelo je od poljodjelstva 79.593 (»zemljodilaca«), 4249 od obrta, 1242 od trgovine, od činovničkih plaća 2492, od slobodnih profesija 458 a 13.253 od drugih izvora. Po konfesiji je bilo 87.655 rimokatolika, 8582 pravoslavna, itd. Prvi državni popis obavljen je 1921. Po njemu je bilo 60.699 »Srbohrvata«, odnosno onih koji su govorili tim jezikom. Sljedeći državni popis obavljen je 1931. U njemu se prvi put našla rubrika – Hrvat. Njih je u Subotici bilo 900, Bunjevaca 44.892, Srba 10.054, Mađara 39.108, itd. od ukupno popisanih 100.058. Broj domaćinstava iznosio je 24.466. Obilježje Subotice bilo je da je polovica žitelja, 50.767 po tom popisu, bila nastanjena u užem gradu, a ostatak na okolnim pustarama, naseljima i salašima.

Iritantna politika:
Svetozar Pribičević

Protagonist hrvatske akcije:
biskup Lajčo Budanović

U kasnijim godinama operiralo se u tisku, kao i do tada, brojčanim podacima o broju Bunjevaca u Subotici, no oni po pravilu nisu uvijek bili utemeljeni na argumentima. Tako »Bunjevačko žackalo« (21. veljače 1940, str. 3) u svom šaljivom stilu piše da: »U Subotici živi 75.000 Bunjevaca – Hrvata, 20.000 Mađara i 6-7000 Srba, te je zato proglašena za srpsku varoš.«

ULOGA TISKA U PODIZANJU KULTURE: Ne-

povjerenje i animozitet beogradskih vlasti u prvim međuratnim godinama bili su usmjereni najvećim dijelom na neslavene – Mađare, Nijemce i Židove. Osim državne politike, koja ih je diskriminirala uskraćivanjem osnovnih građanskih prava, poput prava glasa ili isključivanjem iz dodjele zemlje u agrarnoj reformi, nekoliko pojedinačnih ekscesnih događaja, pritisaka ciljanih na nesrpsko stanovništvo Subotice, pokazuju da toga nisu bili pošteđeni ni Bunjevci, odnosno da su oni u jednom smjeru, bili usmjereni na sve katolike, a u drugome na one koji se služe latinicom. Primjeri su za to razbijanje prozora na »plebaniji« (župnom dvoru) crkve sv. Jurja 1920, rušenje crkvenih kipova na javnim mjestima, za dvije je godine tri puta srušen kip »Sv. Ivana od Nepomuka« na Beogradskom putu (Subotičke novine, 23. 7. 1921). Slučajevi uništavanja javnih natpisa na latinici nisu bili samo sporadični, već prije sustavni i redoviti. Povodom jednoga takvog slučaja, *Lazar Stipičić* je 1925. podnio interpelaciju Gradskom senatu.⁸

Sporovi o natpisima na latinici tinjali su u cijelome međuratnom razdoblju. Jedan je od primjera za to i traženje *Ive Prčića*, gradskog odbornika, 1933. na sjednici gradskog odbora da se na zgradu gimnazije stavi natpis i latinicom, budući da se »94 posto pučanstva služi isključivo latinicom«, ali mu je odgovoreno da na državnim nadležnostima mogu stajati samo natpisi na cirilici.⁹

Nastavit će se

⁴ Među političarima njihovi su predvodnici bili radikali Marko Jurić, »radikalni harambaša, kako je nazivan u tisku, i Antun Vidaković, a među kulturnim radnicima Mara Đorđević Malagurski, odvjetnici Alba M. Kuntić i dr. Babijan Malagurski.

⁵ Ljubodrag Dimić, *Kulturna politika u Kraljevini Jugoslaviji 1918-1941*, II, str. 326.

⁶ Organizacija Križara u Subotici je formirana 1930. Historijski arhiv Subotica, dalje HAS, F: 47. Gradonačelnički ured, 682/1930.

⁷ Dr. Ivo Banac, *Nacionalno pitanje u Jugoslaviji do 1921*, Zagreb, str. 78.

⁸ HAS, F: 47. Zapisnik 1925, 147. P. S. 23009/1925.

⁹ HAS, F: 47. IV 451/1933.

László Józsa, predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća

Političke rasprave nas tek čekaju

*Zajednički je interes svih nas ovdje u ovoj zemlji, kako za većinu tako i za manjinu, da dođe do integracija, a unutar integracija je poznato kako je ideja lokalnih i teritorijalnih autonomija nešto što je već davno prestalo biti hereza * Naglasak u svojoj aktivnosti smo doista stavili na temu obrazovanja i to svih domena * Mi smo svoju ulogu doživjeli tako da mi zajednicu predstavljamo u ovim oblastima, kako ovdje kod kuće, tako i u Mađarskoj kao matičnoj zemlji **

Suradnja između MNV-a i HNV-a je izvrsna jer mi praktički imamo podudarne interese

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Tinaestog listopada predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća László Józsa sudjelovao je u javnoj raspravi u Europskom parlamentu na temu kršenja ljudskih i manjinskih prava u Vojvodini. Kako je istaknuo, poanta na tom sastanku nije bila u brojenju incidenata već na poruci upućenoj državnim vlastima u Srbiji i Crnoj Gori da pojam vladavine zakona u jednoj zemlji podrazumijeva efikasnu i hitnu reakciju vlasti na protupravne događaje. Zajednička pak konstatacija je bila da tu ima velikih problema i da država mora pokazati više političke i stručne volje u reagiranju na svako kršenje ljudskih prava.

Prema izvješćima medija i izjavama državnih dužnosnika, koji su sudjelovali u raspravi, stekao se dojam da postoji nesuglasje između dva predsjednika nacionalnih vijeća s jedne strane i državnih dužnosnika s druge strane u ocjeni trenutačne situacije glede kršenja prava i adekvatnosti reagiranja državnih tijela. O tome i drugim temama razgovarali smo s Lászlóm Józsom, dugogodišnjim aktivnim dužnosnikom u mađarskom nacionalnoj zajednici.

HR: Nedavno ste u Europskom parlamentu sudjelovali u javnoj raspravi o situaciji glede nacionalnih manjina i političkoj situaciji u Vojvodini, skupa s predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća te predstavnicima državne i pokrajinske vlasti. Ovaj događaj nije prihvaćen blagonaklono od strane pojedinih državnih dužnosnika. Zbog čega?

Možda su vladini predstavnici, pomalo i u obrani digniteta same vladajuće strukture, bili malo nervozni zbog toga što se mi svi tamo nalazimo, međutim, i parlamentarci su bili iznenađeni, da se blago izrazim, činjenicom što je netko iz ove zemlje postavio pitanje – zašto se postavlja pitanja, ali treba znati da toga u Europskom parlamentu nema. Europski parlament, odnosno Europska unija, je toliko snažna institucija, da ima pravo postavljati pitanja, ima pravo ustati u zaštitu ljudskih i manjinskih prava, pa i u pogledu svih onih zemalja koje tek kucaju na vrata EU, a mi smo tek kod prvih ritmova tog kucanja. Mislim stoga kako je bolje da se što prije svi u ovoj zemlji priviknemo da će ovakvih pitanja biti i to mnogo ozbiljnijih pred akcesiju, jer ljudska i manjinska prava jesu jedan od važnijih dijelova zahtjeva. Najvažnije jest usklađivanje cjelokupnog zakonodavstva, gospodarskog i društvenog života i sustava funkcioniranja, ali će ono biti još ukrašeno malim milijunom zahtjeva i predujeta postavljenih od

strane Europske unije. To će biti svaki - dašnjica svih zemalja u Europi koje sada ulaze u fazu integracije i ovakva vrsta dijaloga s unutarnjim »durenjem« protiv toga što nas propituju jednostavno neće ići.

HR: Pitanje zaštite ljudskih i manjinskih prava u Europskom je parlamentu i njegovoj Rezoluciji o zaštiti multietničnosti u Vojvodini spojeno s pitanjem ponovne uspostave autonomije Pokrajine. Na koji način su ova dva pitanja povezana?

Čini mi se kako je to evidentna činjenica, da se sve manjine u Vojvodini osjećaju komfornije u vlastitoj užoj zajednici. Vojvodina se doživljava kao bolji okvir za ostvarenje u prvom redu manjinskih a isto tako i ostalih ljudskih prava. To jest ne samo tradicija nego i praksa. Politički predstavnici nacionalnih manjina, bili oni organizirani u vlastitim strankama ili se nalazili u drugim strankama, ipak imaju veći utjecaj na ovom polju i mislim da dokaz u prilog tome leži u činjenici da je i prethodni i sadašnji sastav, kako Skupštine Vojvodine tako i Izvršnog vijeća APV, ovu tezu dokazivao i u praksi. Možemo nabrojiti veliki broj mjera, odluka i reformi koje su itekako bile i u službi interesa zaštite nacionalnih manjina i zbog toga je povezivanje izgleda za bolje rješavanje manjinskog položaja s pojmom autonomije Vojvodine sasvim normalna pojava. Ipak, ovdje želim ukazati na to da jedna jedina teza, koja uvijek izlazi na vidjelo, jest teza o vjekovnom suživotu različitih etniciteta u Vojvodini, ali to je priča koja vrijedi samo za određene periode. Moramo biti svjesni toga da je bilo perioda u našoj povijesti, kada je bilo i sukobljavanja i teških i krvavih perioda, ali ni u kojem slučaju ne mislim da mi našu budućnost trebamo graditi na ovim sukobima, dapače. Dobro je što naša kolektivna politička memorija bira i izabrala je lijepe trenutke tog suživota, samo ne bi bilo dobro da zaboravimo kako su određene zajednice tijekom povijesti bile ponekada i povrijeđene, ugrožene. To su iskustva koja ne smijemo zaboraviti, ali se moramo učiti na njima.

HR: Aktualizirana je u mediji i ideja o teritorijalnoj političkoj autonomiji mađarske nacionalne manjine?

O tome u Bruxellesu nije bilo riječi, ali je poznato da je jedan od važnih elemenata političke koncepcije Saveza vojvođanskih Mađara doista teritorijalna autonomija za područja gdje Mađari predstavljaju lokalnu većinu. Osnova ove ideje leži u činjenici

da u Europi postoje i funkcioniraju modeli koji su izuzetno uspješni u vezi tog pitanja. Te autonomije su bile rezultat dugotrajnog povijesnog procesa kako na sjeveru Italije tako na Olandskom otoku, Belgiji, Njemačkoj, Danskoj. Praksa je pokazala, kako se mnogi problemi rješavaju putem striktnih primjene načela supsidijarnosti pa i u odnosu na područja, gdje manjinske zajednice predstavljaju neku dominantnu populaciju. Naravno, kod nas se osnovni refleksi bude oko mogućeg odcjepljenja, pa ni ja neću zaobići ovo pitanje. Mislim da odcjepljenje u modernoj Europi nije tema zbog toga, što je danas tema integracija.

Ukoliko je itko zainteresiran za integraciju onda su to nacionalne manjine i to važi i za naš slučaj ovdje u Vojvodini. Svi mi mislimo da Europa doista može biti zajednička domovina i mislim da tu ne može biti prevelikog spora. Zajednički je interes svih nas ovdje u ovoj zemlji, kako za većinu tako i za manjinu, da dođe do integracija, a unutar integracija je poznato kako je ideja lokalnih i teritorijalnih autonomija nešto što je već davno prestalo biti hereza.

HR: Kako taj koncept autonomije rješava multietničnost karakterističnu za Vojvodinu?

Kada smo svojedobno pisali taj koncept autonomije, zaključili smo da u današnje vrijeme teritorijalnu autonomiju praktički nije moguće definirati na etničkoj osnovi. Ne mogu se institucije jedne teritorijalne autonomije ni zamisliti a kamoli formirati kako bi služile samo jednoj naciji, one mogu služiti samo cjelokupnom građanstvu

na danom području. Ako se postavi pitanje – čemu onda teritorijalna autonomija, odgovor je u potrebi da se zaštite oni odnosi koji predstavljaju tradiciju na danom području, da se zaštiti ekonomska i društvena cjelina područja koja je zatečena u svojoj multietničnosti, multikonfesionalnosti i multikulturalnosti. Tijela teritorijalne autonomije, koja bi prema tom modelu služila građanskim interesima, ujedno bi bila u funkciji zaštite zatečenog modela suživota i ništa drugo. Prema tome nikakav element, ni najsitnije diskriminacije, u taj politički koncept nije ugrađen, jer smo zaključili da se na kraju XX. stoljeća jedi-

no na taj način može pisati neki suvremeni politički koncept. Za mene je možda interesantnije pitanje – zašto se o tome ne vodi ozbiljna politička rasprava kod nas.

HR: Što je prema Vašem mišljenju razlog tome?

Mislim da su naše prilike još uvijek takve da nije sazrelo vrijeme za otvaranje ovog pitanja. Pripadnici manjinskih političkih elita su i u zadnjih petnaest godina a i dandanas svjesne toga da postoje prioriteti u konačnom fazoniranju ove Državne Zajednice u kojoj živimo, a pitanje moderniziranja cjelokupnog političkog sustava je pitanje, koje se u ovom trenutku ne može otvoriti ili se barem uz velike teškoće otvara, ali bi bilo svrsishodno odmah nakon definicije statusa kako Kosova, tako i budućnosti Državne Zajednice, otvoriti političku raspravu o ovim modelima u nadi i u očekivanju da bi ta politička rasprava tada već bila provedena u mnogo relaksiranijim

političkim uvjetima nego što je to situacija danas.

HR: Je li definirano na koje teritorijalno područje bi se odnosila ova autonomija?

Jest, i tu je posao bio relativno jednostavan s obzirom da je to politički koncept u prvom redu dimenzioniran za mađarsku zajednicu i sasvim je razumljivo, da bi općine s pretežito mađarskim življem na sjeveru Bačke i sjeveru Banata bile involvirane s tim što smo predvidjeli mogućnost, da bi na rubu ovog teritorija susjedna naseljena mjesta s većinskim mađarskim življem također mogla ući u taj teritorij.

Moram kazati da nemam prevelikih rezervi oko političke diskusije na ovu temu sa srpskom političkom elitom. Ali mi prvo moramo naše vlastite političke poglede uskladiti na ovu temu, jer je činjenica da samo polovica do 60 posto Mađara živi u ovom sjevernom području u Vojvodini, a bilo bi više nego neodgovorno ne voditi računa o ostatku koji živi izvan ovog područja. Prema tome pitanje teritorijalne autonomije je živo i otvoreno pitanje i za raspravu unutar zajednice i mi smo daleko od toga da bismo imali sasvim jasno stanovište, što bi teritorijalna autonomija donijela svima onima koji bi se našli izvan toga.

HR: Kakva bi bila organizacija ove autonomije?

Osnova ideje je osnivanje teritorijalne autonomije, koja bi imala sva svoja tijela kako je to uobičajeno – svoju skupštinu, svoje izvršno tijelo, svoju unutarnju teritorijalnu organizaciju, a suština bi bila u jednoj zamisli, a to je prostorno planiranje. Prema tome, sve ono što bi možda trebalo krasiti manjinsko politiziranje, u tom je političkom konceptu locirano negdje drugdje, dijelom na nacionalnim vijećima, dijelom na dvodomnu vođan - sku skupštinu, dijelom na političko reprezentiranje nacionalnih manjina u parlamentima na svim razinama.

U osnovi te ideje jest činjenica da je manjinama potrebno konzervirati taj prostor na kojem žive i to je možda način na koji bi se moglo spriječiti smanjivanje broja manjinskog stanovništva, i najsličnije ovoj našoj zamisli jest autonomija u Južnom Tirolu ili kako ga Talijani zovu Alto Adide. Južni Tirol ima svoj specijalni status u kojemu je zakonom zabranjena promjena et-

ničke strukture na nasilni način, gdje dominantna manjinska zajednica, a to je njemačka zajednica, ima praktički osiguran skelet za samoodržavanje. Oni naravno ubiru poreze, rezultati privređivanja ostaju tamo, prema tome ima zahvata i u porznom sustavu i mislim da je to model o kojem bi se moglo razgovarati.

Kada smo svojedobno pisali taj koncept, to je bilo 1999. godine, nismo stigli razraditi sve, a možda i nije bilo potrebno jer je bolje razmisliti i vidjeti usporedno pravne modele, a takvih modela pokraj ovog u Južnom Tirolu ima i za Nijemce u Danskoj i Belgiji, za Šveđane u Finskoj i da ne

pričamo i o najvećoj teritorijalnoj etničkoj autonomiji Kataloniji u Španjolskoj. Ima jako velikih razlika u stupnjevima autonomije, jer je katalonska autonomija praktički država u državi i tu nema nikakvog spora, a utjecaj središnje vlasti je tamo čak i izrazito slab, i na taj način nakon višedestljetne političke borbe za tu vrstu autonomije ona je stabilizirana. Treba kazati da su sve te borbe za autonomiju uglavnom bile mirne prirode osim izvjesnih perioda pritisa, jer bombaških napada je bilo i u Južnom Tirolu, a autonomija Šveđana na

Olandskom otoku je posljedica jednog poratnog stanja iz 1860-tih godina. Uvjeren sam da mi u XXI. stoljeću moramo biti mnogo pametniji i izvlačiti pouke iz svega onoga što se već dogodilo na tlu Europe tijekom povijesti u ovom pogledu.

HR: Trenutačno se neka vrsta manjinske samouprave ostvaruje kroz nacionalna vijeća. Najavljeno je donošenje novog Zakona o nacionalnim vijećima. Kakvo je Vaše viđenje tog zakona?

Rad na Zakonu koji će imati dva cilja je započet. Zakon bi trebao imati precizniju regulativu o načinu izbora nacionalnih vijeća i o nadležnosti. Što se izborne tematike tiče, izborna pravila imamo, prema tome sustav funkcionira, ali je jasno i to da država mora prije ili kasnije to putem zakona regulirati. Što se nadležnosti tiče postoji jedno okvirno određenje nadležnosti nacionalnih vijeća, a to je da predstavlja zajednicu u oblasti obrazovanja, medija, kulture i službene uporabe jezika. Ova zemlja, u prvom redu sama Vojvodina, već ima iskustva kako je potrebno pravno propisivati detalje, jer je već Omnibus zakon takve prirode da taksativno nabroja oblasti gdje je Pokrajina stekla nadležnosti. Republički savjet za nacionalne manjine je u funkciji praćenja pripreme tog zakona, taj posao se vodi preko tajništva i ja se nadam da ćemo uskoro, za par tjedana, imati radnu verziju u upotrebljivom obliku. Mađarsko nacionalno vijeće nije još raspravljalo o ovoj temi jer samo tajništvo još nije dostavilo prijedlog na razmatranje, tako da je sve još u fazi predacarta.

HR: Kako ocjenjujete dosadašnje rezultate postojanja i rada Mađarskog nacionalnog vijeća. Što je sve urađeno?

Mislim da je dosta toga urađeno. U prvom redu dobili smo na važnosti samom činjenicom da su u ovom trenutku političke stranke vojvođanskih Mađara zastupljene samo do razine Pokrajine i da ovog trenutka nemamo parlamentarnu stranku, te je nastao vakuum u političkoj komunikaciji između političkih predstavnika mađarske zajednice i republičkih vlasti. S druge stra-

ne, ono što je mnogo značajnije, mi pokušavamo na jednom mjestu povezati svu problematiku koja predstavlja tematiku bitnu za očuvanje nacionalnog identiteta. U svim ovim oblastima koristili smo se iskustvima privremenog nacionalnog vijeća, kada je urađen veliki posao na katalogiziranju problema u prvom redu u oblasti obrazovanja ali i u svim ostalim segmentima. Mi smo bili pokretači nekoliko ideja. Ideje o osnivanju Gimnazije za nadarene učenike, organizirali smo sveobuhvatne tematske konferencije u prvom redu u oblasti visokog obrazovanja, zatim u oblasti rada pojedinaca u lokalnim samoupravama. Naglasak u svojoj aktivnosti smo doista stavili na temu obrazovanja i to svih domena, a tome smo pridodali i još jednu izuzetno važnu oblast a to je širenje znanja iz oblasti informatike. Ovdje imamo jedan sporazum o suradnji s mađarskim Ministarstvom za informatiku tako da organiziramo tečajeve, osigurali smo skromnu opremu za škole na mađarskom nastavnom jeziku i drugo.

Ono što je važno pri svemu tome je da je puko naprezanje da budemo reprezentanti jedna stvar, a druga je ostvarenje ciljeva, za što je potrebno ostvariti gomilu političkih kontakata. Mi smo svoju ulogu doživjeli tako, da zajednicu predstavljamo u ovim oblastima kako ovdje kod kuće tako i u Mađarskoj kao matičnoj zemlji, koja u europskoj usporedbi doista u velikoj mjeri vodi računa o svojim manjinama u okruženju i u drugim zemljama. Naša je uloga tako smještena negdje na sredini. Ovo je potkrijepljeno i činjenicom da je nakon potpisivanja međudržavnog ugovora o zaštiti nacionalnih manjina bila obrazovana Mješovita komisija za zaštitu manjina i tu su prisutni i predstavnici dviju manjinskih samouprava, jer mi sami sebe doživljavamo kao manjinsku samoupravu, a s druge strane je srpska manjinska samouprava u Mađarskoj. Komisija je omogućila da se na bilateralnoj razini osigura ono što se najviše može osigurati i sada na jednom mjestu imamo koncentraciju svih linija komunikacija s vladama i jedne i druge zemlje, odnosno s pokrajinskom vlašću. Uvijek podvlačim da je ideja o manjinskim samoupravama na ovaj način, kako je to sada već ostvareno kod nas, da je nukleus te ideje bio zacrtan u političkom konceptu SVM-a 1999. godine, a ranijih ideja na tu temu je bilo čak od 1992. godine kada je tadašnja Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara usvojila svoj koncept autonomije, i mislim da se taj eksperi-

ment pokazao uspješnim i dobrim. S nacionalnim vijećima smo dobili mogućnost posjedovanja institucija, dobili smo mogućnost komuniciranja s vlašću, dobili smo mogućnost provođenja takvih društvenih diskusija za koje je bez ovoga bilo manje mogućnosti.

HR: Postoje kritike da Savez vojvođanskih Mađara ima previše utjecaja u nacionalnom vijeću?

U prvom redu manjinske samouprave kao nacionalna vijeća su mini parlamenti za zajednice, to će reći da politička snaga unutar manjinskog društva određuje sastav nacionalnog vijeća. Prigovori da SVM ima

ovaj sastav pomalo je i zastarjela stvar, jer smo već na tri četvrtine trajanja mandata. Tko se voli natjecati u izbornoj trci sljedećom prilikom će imati otvorenu tu mogućnost i ukoliko još netko osim SVM-a bude imao dovoljno snage postavljati uopće kandidate – utakmica je slobodna.

HR: Relativno često imate sastanke i zajedničke aktivnosti s Hrvatskim nacionalnim vijećem kojem je sjedište također u Subotici. Kakvom ocjenjujete dosadašnju suradnju? Ta je suradnja izvrsna jer mi praktički imamo podudarne interese. Naravno, razlika u razvijenosti između ostalog u obrazovnim

prevlast posljedica su neuvažavanja ovih činjenica. Čim je SVM bila najsnažnija snaga u vrijeme provođenja izbora putem elektorske skupštine, nije bilo drugih mogućnosti nego da SVM ima i prevlast, što je otprilike bilo jasno i moglo se dosta dobro prognozirati da će cjelokupna lista SVM-a bez efektivne konkurenciju i tvoriti cijelo vijeće. Upravo iz tog razloga SVM je tada prilikom formiranja te liste sebe ograničila na posjedovanje dvije trećine mandata, a jedna trećina je bila ponuđena neovisnim intelektualcima, rukovoditeljima institucija od važnosti za mađarsku nacionalnu manjinu, slobodnim umjetnicima itd. Tako da sada osuti drvlje i kamenje na

institucijama donosi neke razlike, ali naši životni i politički pogledi i interesi su praktički podudarni. Mi živimo na istom životnom prostoru i sasvim je razumljivo i da ima dobre suradnje. To se vidi u sudjelovanju u malom milijunu različitih akcija, konferencija, razmjene iskustava, tako da mogu samo najbolje i najljepše govoriti o tome. Tu treba napomenuti i da su još i prije obrazovanja Republičkog savjeta za nacionalne manjine već izabrana vijeća na neformalnoj bazi počela surađivati, tako da je i komunikacija s ostalim vijećima, ima nas ukupno trinaest, na mnogo boljoj razini nego što se to moglo uopće i zamisliti. ■

Susret predstavnika HKD »Napredak« iz Tuzle i hrvatskih institucija iz Vojvodine

Uspješna misija spajanja Hrvata

*Dogovorena suradnja između HKC »Bunjevačko kolo« i HKD »Napredak«, kao i između NIU »Hrvatska riječ« i lista »Hrvatski glasnik«
Katedralni zbor »Albe Vidaković« održat će koncert u Tuzli*

Piše: Zvonko Sarić

Radni sastanak o intenziviranju suradnje

Prilikom službenog radnog posjeta Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« predsjednika Hrvatskog kulturnog društva »Napredak« iz Tuzle dr. sc. Miroslava Petrovića, gvardijana tuzlanskog franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla i člana uredništva lista »Hrvatski glasnik«, koji izlazi u Tuzli na hrvatskom jeziku, fra. Zdravka Anđića i konzula Republike Hrvatske u Tuzli Miro-

slava Kovačića, dogovorena je suradnja između HKC »Bunjevačko kolo« i HKD »Napredak«, kao i između NIU »Hrvatska riječ« i tuzlanskog lista »Hrvatski glasnik«. U okviru suradnje dogovoreno je i održavanje koncerta subotičkog katedralnog zbora »Albe Vidaković« u Tuzli.

Goste je ispred Hrvatskog nacionalnog vijeća pozdravio predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Lazo Vojnić Hajduk, a ispred

HKC »Bunjevačko kolo« predsjednik Mirko Ostrogonac. Na sastanku su bili nazočni i predsjednik HNV-a Josip Z. Pekanović, član Upravnog odbora HKC »Bunjevačko kolo« Bela Ivković, direktor NIU »Hrvatska riječ« i član Izvršnog odbora HNV-a Zvonimir Perušić, ravnateljica katedralnog zbora »Albe Vidaković« sestra Mirjam Pandžić, članica katedralnog zbora Jelica Skenderović, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici Davor Vidiš i konzul Mirela Lucić iz Generalnog konzulata.

RAZVIJANJE SURADNJE: Nakon što je Josip Z. Pekanović ukratko upoznao goste s radom HNV-a i poželio gostima dobrodošlicu među vojvođanske Hrvate, dr. sc. Miroslav Petrović je rekao kako su neki vidovi suradnje već uspostavljeni, jer su članovi Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« sudjelovali na prošlogodišnjoj i ovogodišnjoj Međunarodnoj likovnoj koloniji »Breške«, koja se održava u organizaciji HKD »Napredak«, dok su članovi Društva »Napredak« sudjelovali na likovnoj koloniji »Bunarić«. Dr. sc. Petrović je istaknuo i uspješan koncert Katedralnog zbora »Albe Vidaković« koji je održan u Tuzli 1991. godine u franjevačkoj crkvi i istaknuo da bi se suradnja trebala ubuduće još više razvijati.

Godina jubileja za »Napredak« iz Tuzle

U ovoj godini Hrvatsko kulturno društvo »Napredak« iz Tuzle obilježava stotu obljetnicu od osnivanja i petnaestu obljetnicu od obnavljanja rada. Želja za formiranjem društava koje bi pomagalo čak Hrvate, pojavila se u razdoblju od 1896. do 1897. godine. U to vrijeme u Mostaru je djelovalo sastajalište za čak na kojemu su bolji učenici podučavali slabije. Bili su to prvi pokušaji organiziranog rada koji će ubrzo dovesti do rađanja ideje o osnutku posebnog društva za pomaganje učenika. Nakon dužih i mukotrpnih priprema 14. rujna 1902. godine u Mostaru je utemeljeno »Hrvatsko potporno društvo« za potrebe čak srednjih i visokih škola Bosne i Hercegovine. Jedan od članova odbora

bio je Kosta Urumović, profesor tuzlanske Gimnazije, koji će kasnije postati i prvi predsjednik tuzlanskog »Napretka«. Nedugo nakon mostarskog hrvatskog potpornog društva, u Sarajevu je početkom studenog 1902. godine skupina entuzijasta poduzela akciju za utemeljenje još jednog hrvatskog potpornog društva. Kao datum početka djelovanja uzima se razdoblje od 9. do 12. studenog 1902. godine. U Tuzli je 3. svibnja 1903. godine potvrđena prva podružnica mostarskog hrvatskog potpornog društva. Uskoro uslijed fuzioniranja sarajevskog i mostarskog potpornog društva i tuzlanska podružnica mostarskog društva uzima novi naziv »Napredak«. Kao datum početka rada Napretka u Tuzli uzima se

19. studenoga 1905. godine.

Među najznačajnijim djelatnostima »Napretka« bilo je stipendiranje darovitih učenika i studenata. Među »Napretkove« stipendiste ubrajaju se neka od najvećih imena u kulturnom i društvenom životu Tuzle: Ismet Mujezinović, Franjo Leder, Kristijan Kreković, i mnogi drugi. Okružnicom od 31. ožujka 1949. godine tadašnja vlast je zabranila djelovanje Napretka, a sva imovina se predaje Savezu kulturno-prosvjetnih društava Bosne i Hercegovine. Ta odluka se provela već 1. travnja 1949. godine. Svoj rad podružnica u Tuzli je obnovila 12. studenog 1990. godine. Za prvog predsjednika obnovljenog Napretka izabran je Veno Jerković, akademski slikar.

Gosti i domaćini nakon uspješnog sastanka

Fra Zdravko Anđić predstavio je povijest crkve i samostana u Tuzli. »Teško je točno odrediti kada su se franjevci nastanili u Solima. Najvjerojatnije su tamo podigli samostan krajem 14. ili u prvoj polovici 15. stoljeća. Godine 1447. spominje se samostan sv. Marije u Gornjim Solima, a crkva u Donjoj Tuzli spominje se u turskim dokumentima 1533., a 1548. godine spominje se i samostan s crkvom posvećen sv. Petru. Franjevci samostana Donja Tuzla bili su izloženi progonima u 16. stoljeću, a tek je 1872. podignuta crkva od čvrstog materijala. Kada je crkva postala ruševna, godine 1893. podignuta je nova, a zgrada samostana izgrađena je 1899. godine. Zbog urušavanja morala se izgraditi nova crkva i u periodu između 1984. i 1986. godine, skupa s crkvom izgrađen je novi samostan. Naša sudbina u Tuzli slična je onim ostalima, gdje žive katolici. Radujem se mogućnosti razvijanja suradnje i ona će imati i samostansku podršku«, rekao je fra. Anđić.

Nakon toga je Miroslav Kovačić izrazio zadovoljstvo što konzulati Republike Hrvatske u Tuzli i Subotici ispunjavaju svoju misiju spajanja dijelova hrvatskog naroda koji žive u različitim državama.

KONCERT I PROMOCIJE: Mirko Ostrogonac je gostima predstavio rad HKC »Bunjevačko kolo«:

»Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo 'Bunjevačko kolo' osnovano je 1970. godine. Društvo je isticalo kulturnu baštinu bunjevačkih Hrvata, ali je zbog represivne politike izgubilo svoj hrvatski predznak 1973. godine. Nacionalna oznaka vraćena je u naziv našeg Društva 1995. godine i od tada naša institucija nosi naziv Hrvatski kulturni centar 'Bunjevačko kolo'. U našem Centru veoma je aktivan Folkorni odjel, kao i Glazbeni odjel. Već petu godi-

nu zaredom uspješno organiziramo Festival bunjevački pisama, a organizatori smo i velikih manifestacija 'Dužijance' i 'Velikog prela'. Veoma je aktivan i naš Likovni odjel, a Centar sada ima oko šest stotina članova«, rekao je Ostrogonac i iznio želju za proširivanjem suradnje sa HKD »Napredak«

Zvonimir Perušić je također podržao mogućnost proširenja suradnje i napomenuo kako kontakti s glavnim i odgovornim urednikom »Hrvatskog glasnika«, iz Tuzle *Jurajem Novoselom* već postoje.

Predstavljanje NIU »Hrvatska riječ« u Tuzli

Na poziv predsjednika HKD-a »Napredak« dr. sc. Miroslava Petrovića, u Tuzli će se tijekom prosinca održati promocija NIU »Hrvatska riječ«. Prema mišljenju dr. sc. Petrovića, zbog opće poznatog značaja djelatnosti NIU »Hrvatska riječ«, ova ustanova treba imati zasebnu promociju u Tuzli, gdje će se pored tjednika, predstaviti i novopokrenuta nakladnička djelatnost »Hrvatske riječi«.

Na prijedlog dr. sc. Miroslava Petrovića dogovoreno je održavanje koncerta katedralnog zbora »Albe Vidaković« početkom prosinca u crkvi franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Tuzli, a također će se u Tuzli predstaviti i HKC »Bunjevačko kolo«. Dr. sc. Petrović predložio je i zasebnu promociju tjednika »Hrvatska riječ« u Tuzli tijekom prosinca, dok će na prijedlog Zvonimira Perušića termin promocije »Hrvatskog glasnika« u Subotici biti naknadno dogovoren.

Novi dvobroj »Hrvatskog glasnika«

koloniji »Breške 2005.«, devetom sazivu Međunarodne likovne kolonije »Bunarić« i sudjelovanju Tamburaškog sastava HKD »Napredak« na Međunarodnom tamburaškom festivalu i okviru manifestacije »Kranjska noć«.

Mjesečnik Hrvatskog kulturnog društva »Napredak« Župe Soli, list za kulturu i društvena pitanja »Hrvatski glasnik«, u dvobroju za kolovoz-rujan, donosi izvješće o obnovi i svečanom otvorenju Svetišta Gospe Lipničke, kao i izvješće o promociji knjige kardinala *Vinka Puljića* »Ne trnite svoje tla« u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu. U novom dvobroju predstavljena je i proslava Svjetskog dana mladih koja je ove godine održana u Kölnu, a čitatelji se mogu informirati i o prvom susretu mreže mladih »Nova energija BiH«, koji je u kolovozu održan u Tuzli. »Hrvatski glasnik« među ostalim donosi prilog o 7. ljetnjoj školi njemačkog jezika u Beču na kojoj su u mjesecu kolovozu sudjelovala dvadeset i četiri studenta iz Bosne i Hercegovine, prilog o proslavi patrona Franjevačke provincije Bosna Srebrna 14. rujna u samostanu u Dubravama, kao i prilog o šestoj Međunarodnoj likovnoj

Ptičja gripa u Hrvatskoj i drugim europskim zemljama

Mjesta za oprez ima, ali za strah – ne

*Ponekad virus mutira i promijeni se na način koji mu omogućiti da preskoči tu barijeru između vrsta **

Mutacije su slučajni događaji i nitko ne može predvidjeti kada će se, i hoće li se uopće dogoditi

*neka mutacija * Nekoliko slučajeva na Dalekom istoku kad su ljudi oboljeli od ptičje gripe*

nisu bili posljedica takve mutacije, nego su više iznimka koja potvrđuje pravilo da virus

ne može tako lako preskočiti barijeru između čovjeka i ptice

Razgovor vodio: Zdenko Samaržija

Prethodnih su se godina pojavile zaražene ptice u Italiji i Nizozemskoj pa se nije dizala graja. Ove godine se na tržištu pojavila čak dva cjepiva od Ptičje gripe i farmaceutskim tvrtkama odgovara ovakvo stanje, nazovimo ga, medijske poluhisterije. O pojavi Ptičje gripe, njenim uzorcima i opasnostima za čovjeka razgovarali smo s *prof. dr. sc. Gordanom Laucom*, hrvatskim znanstvenikom čija je bibliografija fascinirajuća. Objavio je nekoliko stotina znanstvenih i stručnih radova, udžbenika iz molekularne biologije i inih publikacija na mnogim jezicima. Suraduje s nekoliko eminentnih znanstvenika, koji su dobili za svoj rad prestižne nagrade. Nositelj je Fulbrightove stipendije. U San Diegu mu je izašao članak u prestižnoj ediciji Encyclopedia of Stress, a zove se War stress in the former Yugoslavia. Nositelj je nekoliko patenata za znanstvena otkrića. Organizirao je nekoliko znanstvenih i stručnih skupova. Bavi se i forenzičarstvom. Objavio je više članaka o ulozi DNK-analize u sudskoj medicini.

Profesor doktor Gordan Lauc (1970.) redoviti je profesor biokemije i molekularne biologije na Medicinskom fakultetu u Osijeku i Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u Zagrebu te gostujući profesor na Sveučilištu Johns Hopkins u Baltimoru.

Studirao je u Zagrebu, Mainzu (Njemačka) i Baltimoru (SAD). Usavršavao se na mnogim sveučilištima, a 2002. godine vratio se s obitelji u Osijek. Supruga je također doktor medicinskih znanosti i pročelnica Katedre za biologiju na Medicinskom fakultetu. Imaju troje djece.

HR: Što je gripa?

S gripom se čovjek susreće stoljećima. Prva epidemija zabilježena je u 16. stoljeću, a iako virus gripe svake godine uzrokuje veće ili manje epidemije, teže posljedice javljaju se dva do tri puta u svakom stoljeću. Primjerice, nakon 1918. godine Španjolska gripa ubila je više od 20 milijuna ljudi, Azijska gripa 1957. godine oko milijun ljudi, a Hongkongška gripa je 1968. godine odnijela je 750 tisuća života. Epidemije gripe postojale su u prošlosti, a pojavit će se i u budućnosti. Nitko ne može predvidjeti kada i gdje će se pojaviti. Možda nije naodmet reći da pojam influenza, tako se službenim medicinskim rječnikom označava gripa, zapravo pokazuje kako su ljudi ranoga novoga vijeka za uzročnika gripe smatrali neki astralni, međuzvezdani fenomen

HR: Što uzrokuje gripu?

Virus gripe svoju genetičku informaciju ima pohranjenu u molekuli RNA (za razliku od svih staničnih organizama koji za tu

Virus slabo mutira

UAziji živi 2 milijarde ljudi i milijuni zaraženih ptica. Higijenski uvjeti u Aziji, a osobito život ptica i ljudi u istom prostoru uzrokovali su smrt 61 osobe od Ptičje gripe što je statistički zanemarivo. Međutim, to pokazuje da je ipak moguće da čovjek oboli od Ptičje gripe, ali pokazuje kako je virus Ptičje gripe slabo, loše ili gotovo nikako nemutira. Ponovimo, vjerojatnost je mala da čovjek oboli od Ptičje gripe, no nije mudro izlagati se nepotrebnome riziku.

svrhu koriste DNA), te stoga vrlo brzo mutira. Zbog toga je virus svake godine drukčiji i protutijela koja smo razvili jedne godine ne štite nas od sljedeće epidemije. Kao što varira u svojim površinskim svojstvima (antigenima) koje prepoznaje naš imunološki sustav, virus gripe varira i u intenzitetu simptoma, koji se kreću od gotovo nikakvih, do smrtnih posljedica.

HR: Što je Ptičja gripa? Koji su joj uzroci i koje posljedice?

Ptičja gripa je bolest ptica. Prvi put je opisana početkom prošloga stoljeća, a sada je došla u središte pozornosti jer se posljednjih godina pojavljuje virus tipa H5N1 koji ima izuzetno visoku smrtnost. Virus gripe može zaraziti i velik broj drugih životinjskih vrsta, kako divljih, tako i pitomih. Problem s virusom soja H5N1 jest što od njega ugibaju umalo sve zaražene životinje i to u nekoliko sati od inficiranja. Dakle, virus se munjevito širi i uskoro će od Ptičje gripe, ako se zarazi samo jedna ptica, oboljeti cijelo jato. Zato je naj mudrije eutanazirati sve ptice u krugu od nekoliko kilometara od ptice koja je uginula od Ptičje gripe.

HR: Kako su ljudi oboljeli od Ptičje gripe?

Virus ne može samo tako skočiti s ptice na čovjeka i nema razloga za paniku. No, trebalo bi izbjegavati kontakte s potencijalno zaraženim pticama te ograničiti kontakt domaće peradi s divljim pticama. Glede trenutačno aktualnog soja H5N1, on je nezgodan jer je smrtonosan i ukoliko se promijeni tako da može zaraziti ljude, mogao bi izazvati do sada neviđenu pandemiju.

ju. Naime, dok je u desetak godina haranja Španjolske gripe od nje umrlo dvadesetak milijuna ljudi, od ove bi gripe, ako virus mutira, a to je, rekli smo, malo vjerojatno, u deset dana oboljelo mnogo ljudi – današnji je svijet puno dinamičniji od svijeta dvadesetih godina 20. stoljeća.

HR: Neki su umrli od Ptičje gripe?

U svim tim slučajevima oboljeli su bili u intenzivnom dotiru s pticama, a u dva opisana slučaja kada je došlo do daljnjeg prijenosa virusa na druge ljude radilo se o bliskim rođacima, te je za pretpostaviti da su zapravo neke karakteristike tih ljudi njih učinile podložnim virusu, a ne da se virus promijenio tako da može zaraziti i ljude. Unatoč svemu, nije mudro izlagati se ne-

Gordan Lanc

potrebno riziku. Virusi su nestabilan soj – dovoljno je oprati ruke u sapunu ili termički obraditi meso zaražene ptice i nema

opasnosti od zaraze virusima. Međutim, da bi se zaražena ptica ispekla ili skuhala, treba je zaklati, očerupati, izvaditi iznutrice i tako dalje. U toj fazi, naglašavam, nema zaštite, i nije mudro doticati krv ili perje zaraženih ptica. Dakle, nemojmo se izlagati nepotrebnome riziku.

HR: Kako je došlo do pojave Ptičje gripe u Hrvatskoj? Ima li ptičje gripe u susjednim zemljama?

Bilo je naivno očekivati da milijuni ptica, od kojih su neke zaražene virusom, neće ove jeseni migrirati na jug i prolazeći kroz naše područje donijeti virus. Zaražene su ptice preletjele susjedne zemlje i moguće da tamo nisu sletjele ni obavljale nuždu.

Listopad – mjesec borbe protiv raka dojke

Rano otkrivanje, korak ka izlječenju

Rak dojke je najučestalije maligno oboljenje kod žena. Svake godine u svijetu oboli milijun žena, a na prostoru Srbije gotovo 4.000, pa se tako broj oboljelih žena progresivno povećava, dok se smrtnost od ove opake bolesti žalost ne smanjuje. Starosna dob oboljelih je sve manja, tako da je broj oboljelih mladih žena ispod trideset godina u porastu. Ovi podaci nas teraju da budemo stalno na oprezu.

Najvažniji faktori rizika za nastanak raka dojke su: starosna dob (rijetko se javlja prije dvadesete, a najčešće između 55. i 70. godine života), maligno oboljenje kod srodnika, reproduktivni faktori rizika (prva

menstruacija prije 12. godine, žene koje nisu rađale ili prvorotke poslije 30. godine, menopauza, to jest prestanak menstruacije prije 50. godine, dugotrajna uporaba hormonskih preparata, ishrana (veći unos masnih materija), konzumiranje alkohola i pušenje, a kod žena poslije 50. godine opasnost se povećava i s gojaznošću.

Poznato je da je učestalost ove bolesti najmanja u kulturama s vegetarijanskom ishranom, odnosno u društvima u kojima ishrana sadrži manje masti (posebno životinjskog podrijetla), više povrća i voća, žitarica i mahunarki. Neke namirnice su posebno ljekovite u odnosu na rak dojke, a tu spadaju: soja i proizvodi od soje, riba

(losos, tunjevina, sardina, skuša), povrće kao što je kupus, kelj, karfiol, brokoli, itd. Rak dojke je smrtonosna bolest koja pogada jednu od četrnaest žena, ali on je izlječiv ako se na vrijeme otkrije. Preporučaju se učestali samopregledi. Cilj je provjeriti da li pod pazuhom ima limfnih čvorova te prepipati tkivo između dojke i pazuha. Ukoliko se nešto pronade, obvezno se treba obratiti liječniku! Ono što je najvažnije, rak dojke je izlječiv ako se rano otkrije, devet od deset žena biva izliječeno!

dr. Vesna Vukmirović
Podaci Instituta za onkologiju
u Srijemskoj Kamenici

Za sunčanu jesen života

Borba protiv osteoporoze

Medunarodni dan posvećen borbi protiv osteoporoze je 20. u mjesecu listopadu. Prema Medunarodnom kalendaru zdravlja – listopad je Mjesec pravilne ishrane i Mjesec solidarnosti sa starima. Osteoporoza je bolest čija učestalost u stanovništvu posljednjih godina raste, kod nas i svugdje u svijetu. Njezino nastajanje i razvoj su složeni i povezani s mnogim faktorima, nepromjenljivim i promjenljivim, a način ishrane, godine starosti, fizička aktivnost i ukupan način života u tom su smislu veoma značajni.

Osteoporoza je metabolička bolest kostiju u čijoj osnovi je poremećaj metabolizma kalcijuma, nastao u smislu povećanog izlaska ove mineralne materije iz kostiju. Genetski utjecaj se također ne smije zanemariti. Pravilna ishrana treba osigurati dnevno potrebne količine kalcija, koje su za odrasle osobe 500-700mg, a za djecu, trudne žene i dojilje 1.000 do 1.500 mg. U ishrani svake osobe treba biti, između ostalog, u dovoljnoj količini mlijeka i mliječnih proizvoda, povrća i voća. Najbolji izvori kalcija s našega podneblja su: mlijeko, fermentirani

sir, kelj, kupus, zelena salata, celer, peršun, pasulj i soja. Svakodnevna fizička aktivnost primjerena polu, uzrastu i opće zdravstvenom stanju omogućit će ugradnju unijetom kalcija u kosti. Veoma je važno znati kako se ova bolest može spriječiti, u svakom slučaju uspješno liječiti, samo ju je važno otkriti u početnoj fazi, a danas je to moguće relativno lako i jednostavno. Dijagnosticira se određenim laboratorijskim ispitivanjem, osteodenzimetrijom i RTG snimkom kosti. Osteoporoza se razvija uz bolove u kostima, učestale prijelome koji kasnije nastaju spontano, a vremenom može doći i do skraćivanja kičmenog stuba, pa se tijelo počinje savijati.

dr. Zorica Dragaš

Stjecanje dobrih higijenskih navika kao preventiva

Širenje bolesti »Prljavih ruku«

Epidemiološke službe brojnih Zavoda za zaštitu zdravlja diljem Srbije registrirale su i ove godine veliki broj djece zaraženih bolestima »prljavih ruku«. Prljave, klicama zagađene ruke imaju ključni značaj u prenošenju uzročnika crijevnih, respiratornih i kožnih zaraznih bolesti. Posrednim dodirom (indirektnim kontaktom) koji se ostvaruje putem za-

gađenih (kontaminiranih) predmeta i stvari koje je prethodno koristila bolesna osoba ili kliconoša, također se mogu prenijeti zaražene bolesti. Zato ruke treba prati ne samo prije jela, već i poslije korištenja toaleta, te u drugim sličnim situacijama. Ako pranje ruku nije odmah izvodljivo ne treba dodirivati usta, nos, oči, kao ni predmete preko kojih bi se naknadno zagađili prsti sve dok

se ne operu ruke. Pranje ruku tekućom vodom i sapunom je izuzetno važna preventivna mjera.

Epidemiološki gledano, suhi predmeti su sigurniji od vlažnih, metalni od plastičnih ili papirnih, a oni izloženi suncu su sigurniji od onih koji su držani u tami.

U borbi protiv »Bolesti prljavih ruku« zdravstveno-odgojni sadržaji moraju imati kvantitetu i kvalitetu informacija i znanja koje djeca i oni koji se bave djecom trebaju usvojiti.

Novi Sad: Međunarodna konferencija »Ombudsman u multietničkim društvima«

Odnos prema manjinama je odnos prema budućnosti

Po riječima pokrajinskog ombudsmana Petra Teofilovića osnovni cilj skupa bio je – da se predstavnici institucije ombudsmana iz regije i šire, a koja je specifična po svom djelovanju u smislu da nije represivno, već prije svega, preventivno i medijatorsko u slučajevima konflikta potaknutih nacionalnim elementima, sastanu i razmjene iskustva i znanja o tome kako mogu postupati, koji su dostupni mehanizmi koje institucija ombudsmana može koristiti kako bi unaprijedili rad

Piše: Dragana Popov

Prošloga tjedna, 20. i 21. listopada, u Novom Sadu je poslije četveromjesečnih priprema ureda pokrajinskog ombudsmana Petra Teofilovića, održana Međunarodna konferencija »Ombudsman u multietničkim društvima«, koja se dogodila, kako je za »Hrvatsku riječ« izjavio Teofilović, u pravi trenutak, ali ne i kao reakcija na Rezoluciju Europskog parlamenta, koja je usvojena prije nekoliko tjedana u Bruxellesu.

Razmišljanje i rad na pitanju multietničnosti u Vojvodini zauzima važno mjesto, bilo da se promatra u svjetlu suživota 26 različitih naroda na tlu vojvođanskom, bilo u svjetlu procesa prilagođavanja europskim standardima i priključivanja europskoj porodici. Da se radilo o značajnom i važnom skupu, svjedoči i podatak da su prvog dana na konferenciji bili nazočni predsjednik Srbije Boris Tadić, šef Misije OEES-a Mauricio Massari, kao i specijalni predstavnik glavnog tajnika Vijeća Europe Stefano Valenti, pokraj predstavnika vojvođanske vlade. U kongresnoj dvorani novosadskog hotela »Park« tijekom dva radna dana, nazočni ombudsmeni i eminentni stručnjaci iz 18 europskih zemalja i regija i ostali sudionici govorili su o pravima manjina u svjetlu njihovog implemen-tiranja i mogućoj ulozi ombudsmana na tom planu, o čemu je posebice govorio potpredsjednik PIV-a Tamás Korhecz, a da bi o nadležnostima, iskustvima i specifičnim slučajevima izlaganje imao ombudsman za nacionalne manjine u Mađarskoj Jenő Kal-tenbah. Pokraj toga sudionici skupa bavili su se pitanjima međunarodnih i domaćih standarda i propisa, institucijom ombudsmana i metodama borbe protiv nacionalizma i ksenofobije, unapređenjem prava na

cionalnih manjina, te značajem institucije ombudsmana u educiranju i širenju svijesti građana u vezi ovih pitanja. Institucija ombudsmana je prije točno dvije godine oformljena u Vojvodini i jedina je u našoj zemlji.

RAZMJENA ISKUSTVA I ZNANJA: Po riječima Teofilovića osnovni cilj skupa je bio, da se predstavnici institucije om-

i razmjene iskustva i znanja o tome kako mogu postupati, koji su dostupni mehanizmi koje institucija ombudsmana može koristiti kako bi unaprijedili rad. Kako je rekao Teofilović, primarni cilj konferencije je realiziran i dalje u praksi će se pokazati rezultati stečenih znanja.

OSUDITI KRIVCE: Tijekom svečanog otvorenja konferencije predsjednik Srbije

Rezolucija Europskog parlamenta nije uzročila konferenciju:
Petar Teofilović i drugi sudionici

budsmana iz regije i šire, a koja je specifična po svom djelovanju u smislu da nije represivno, već prije svega, preventivno i medijatorsko u slučajevima konflikta potaknutih nacionalnim elementima, sastanu

Boris Tadić u svom je uvodnom obraćanju istaknuo značaj institucije ombudsmana u svim društvima, a posebice u multietničkim, jer je uloga ombudsmana ključna za unapređenje zaštite prava nacionalnih

manjina. Po njegovim riječima najbolje mjerilo demokratičnosti jednog društva je odnos države prema građaninu, kao nositelju suvereniteta i individualnog i kolektivnog identiteta, što je sukladno europskim vrijednostima kojim SiCG teži.

»Sve zemlje jugoistočne Europe imaju isti cilj, a to je članstvo u Europskoj uniji«, rekao je Tadić. »Čeka nas vrlo složen proces učlanjivanja u EU, koji nema samo formalni karakter, već se radi o izmjeni performansi svakog pojedinačnog društva jugoistočne Europe, koje se ogledaju u odnosu prema građaninu, koji je nositelj suvereniteta, subjekt svake kreativne i moderne politike, koji u sebi zbraja domenu osobnog i kolektivnog identiteta, dakle građaninu koji postoji tako što iskazuje svoj vlastiti identitet«.

Pokraj toga, predsjednik Srbije je izjavio, kako najveći udarac međunarodnom ugledu Vojvodine i Srbije zadaju institucije i tijela koja ne procesiraju dovoljno brzo sva kaznena djela na etničkoj osnovi.

»U posljednje vrijeme u Vojvodini je bilo incidenata koji su posljedica netolerantnosti iako je, s druge strane, Vojvodina onaj dio zemlje čijom smo se tolerantnošću uvijek ponosili i čime je ona bila naš najviši iskaz europskih vrijednosti. Najveći udarac takvoj Vojvodini i Srbiji, koji žele biti dio Europske unije, zadaju upravo one institucije i tijela koji ne procesiraju dovoljno brzo sve kaznene prijave koje su izraz kriminala na etničkoj osnovi. Zbog toga tražim od države i njenih institucija posebnu osjetljivost prema pravima manjina i pravu građana«, kazao je Tadić. Tom prigodom Tadić je potvrdio postojanje incidenata na etničkoj osnovi u Vojvodini i zauzeo nedvosmislen stav da država »ne proizvodi etničku netoleranciju«, istaknuvši kako incidente u Vojvodini ne treba zloupotrebljavati u dnevopolitičke svrhe jer izazivaju kontraefekt i vode prema destabilizaciji društva, upozorio je Tadić.

ODNOS PREMA NACIONALNIM MANJINAMA-ODNOS PREMA BUDUĆNOSTI: Predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Bojan Pajtić* obraćajući se sudionicima kazao je, kako je odnos prema pravima nacionalnih manjina, odnos prema vlastitoj budućnosti, a da će prije ili kasnije u porodici europskih nacija u državi koja će se zvati Europa, svi, pa i oni najmnogobrojniji narodi biti nacionalna manjina.

»Zato je obveza državnih tijela i institucija da, uz stalnu kontrolu nevladinih organizacija i nezavisne institucije kao što je

ombudsman, pretoče u praksu usvojene i proklamirane vrijednosti koje njeguju multietničnost, multikulturalnost i multikonfesionalnost. To podrazumijeva izradu suvremene institucionalne garancije prava nacionalnih zajednica, uključujući i pravo na samoorganiziranje u očuvanju i razvoju nacionalnog identiteta, posebice u obrazovanju, informiranju i kulturi«, poručio je Pajtić. Po njegovim riječima ne može se samo na osnovi dokumenata, koji reguliraju oblast zaštite i prava nacionalnih manjina, procjenjivati stupanj zaštite i uživanja prava nacionalnih manjina.

»Složit ćete se da se stupanj zaštite i uživanja prava nacionalnih manjina ne može procjenjivati na osnovi dokumenata koja reguliraju ovu oblast u jednoj zemlji, čak i

na Rimskog Carstva, ali da građani nisu obaviješteni o njegovom postojanju i ne znaju da mogu svoja prava ostvariti uz pomoć ombudsmana. Sličnog su stava bili i ombudsmani iz Švedske, te Njemačke, s tim što Njemačka, po riječima *Mary Bodrožić* iz njemačkog ministarstva pravosuđa, nema ombudsmana već komesara, čija je funkcija slična funkciji ombudsmana.

»S obzirom da se Njemačka opredijelila kao zemlja imigranata komesari imaju dosta posla s emigrantima, ali mnogi i ne znaju da se mogu zaštititi putem naših ureda«, rekla je Bodrožić. Zanimljivo je da je ombudsman u Švedskoj, kako je rekla *Lina Katri*, najviše angažiran u oblasti sindikalnih prava, za što godišnje država izdvaja

Građani slabo upoznati s institucijom ombudsmana: sa skupa u Novom Sadu

uz pretpostavku da su u dokumente ugrađene najviše europske vrijednosti, je dino se od stupnja njihove primjene u svakodnevnom životu može govoriti o kršenju ili nepoštovanju ljudskih i manjinskih prava«, zaključio je Pajtić.

BOLJA OBAVIJEŠTENOST GRAĐANA: Tijekom konferencije mogle su se čuti posve različite informacije o instituciji ombudsmana, ali kao jedan od zajedničkih nazivnika ombudsmana je što građani ne znaju da ta institucija postoji u njihovoj sredini. *Paolo Ridineti*, ombudsman iz srednjeg dijela Italije koja je etnički čista, kazao je kako Italija ima neki oblik institucije ombudsmana još iz vreme-

oko 3 milijuna eura, iako se bavi i zaštitom prava građana uopće. Po njenim riječima Švedska ima 30 posto stanovništva koji su rođeni izvan zemlje.

SRBIJA TREBA NOVI USTAV: Kako je ocijenio šef Misije OEES-a u SiCG *Mauricio Massari*, od 5. listopada 2000. do danas učinjen je značajan napredak u oblasti unapređenja poštivanja ljudskih i manjinskih prava. Massari je posebice naglasio kao pozitivno to što su usvojeni zakoni iz ovih oblasti, što je osnovan Republički savjet za nacionalne manjine kao i manjinska nacionalna vijeća i naglasio da Srbiji treba novi ustav koji će definirati položaj pojedinih regija i u koji će biti ugrađena ljudska i manjinska prava. ■

Marija Letić, uzgojiteljica šampinjona

Kako rastu šampinjoni

*Sasvim je sigurno da je čovjek od pradavnih vremena sakupljao gljive za hranu *
Gljive imaju vrlo dobar okus i potiču apetit, a ujedno imaju i visoku hranjivu vrijednost*

Marija Letić je rođena je 1961. godine u Subotici, gdje je završila srednju geodetsku školu. Dvije godine bila je zaposlena kao trgovački putnik. Jedan duži period života, 12 godina, provela je na sportskom aerodromu kod Subotice baveći se jedriličarstvom, gdje je bila nastavnik letenja. Zabrana letenja početkom devedesetih zbog rata u Hrvatskoj Marijin život mijenja od vrsne letičke k dobroj uzgajateljici šampinjona.

Posao uzgajanja šampinjona započela je uz pomoć prijateljice koja je imala uhodan posao, a koji je 1992. godine morala napustiti. Za nju nije bilo drugog izbora – ili ići švercati ili uzeti knjige i učiti sve o uzgoju šampinjona, a najviše učiti na vlastitim pogreškama, kaže Marija Letić.

Najkvalitetniji šampinjoni

O UZGOJU: Šampinjoni se, priča o svom iskustvu Marija Letić, uzgajaju u podrumi -

ma. U džakovima se donosi kompost u koji je laboratorijskim putem prilijepljeno sjeme šampinjona, micelium, na pšenično zrno jer je sjeme šampinjona vrlo malo. Kasnije se na kompost stavlja treset, a obje komponente se nabavljaju iz uvoza pa to dodatno poskupljuje proizvodnju.

U jednom džaku od 18 kilograma komposta treba se ubrati oko 4,5 kilograma šampinjona. U prostorijama za uzgoj potrebno je jasno razlikovati pojmove ventilacije i cirkulacije. Ventilacija je dovođenje svježeg zraka i uklanjanje zraka iz prostorije, služi za održavanje sadržaja CO₂ u prostoriji, ispod 0,08 posto, a na površini pokrovnoga sloja ispod 0,1-0,15 posto. Cirkulacija ili gibanje zraka je bitno za sprječavanje velikih temperaturnih razlika i povećanja sadržaja CO₂, na izvjesnim površinama.

»Za nas koji u svojim objektima nema-
mo mogućnost dobiti prethodno kondicio-
niran zrak, potrebnu temperaturu, potrebnu
relativnu vlažnost i potrebnu brzinu,
možemo birati samo između dvije mo-
gućnosti – ili da se osigura odgovarajuće
gibanje zraka ili ćemo imati osušena le-
žišta i ljuskave šampinjone. Osim toga, ob-
vezno moramo osigurati potrebnu relativ-
nu vlažnost u uzgojnome objektu. Veliki
zameci oblika luka i izduženi šampinjoni
dokazuju da je cirkulacija zraka iznad
ležišta nedovoljna i da je koncentracija

CO₂ previsoka. Za praktično iskustvo u
proizvodnji treba primijeniti sljedeću me-
todu: kada se jedan dim cigarete otpuhnut
na površinu ležišta potpuno razide unutar
20 sekundi, cirkulacija je dobra«, kaže Ma-
rija Letić.

SAVJETI: Zlatno pravilo za uzgajivače,
prema njenim riječima, glasi: postarajte se
da bude dovoljno gibanje zraka sasvim uz
ležišta, a ujedno ventilirajte toliko da kon-
centracija CO₂ u zraku uzgojnoga prostora
ne premaši 0,1 posto. Za kontrolu CO₂ tj.
njegove koncentracije u uzgojnome pro-
storu primjenjuju se različiti uređaji.

Tijekom perioda berbe šampinjona tempe-
ratura zraka treba se održati na 15-16 stup-
njeva Celzija.

Šampinjoni na policama u džakovima

Cijeli tijek proizvodnje sada traje dva
mjeseca, gljive se beru u valovima od tje-
dan dana.

Marija Letić je trenutačno prestala s uz-
gojem šampinjona zbog neadekvatnog
prostora, ima tezu na Mliječnoj pijaci u
Subotici gdje je svakoga dana prije podne
jer želi održati kontinuitet sa svojom kup-
cima, planira kupiti plac s već postojećim
adekvatnim objektima za proizvodnju
šampinjona. Organiziranog otkupa šampi-
njona u Subotici za sada nema.

Nada Sudarević

Nastavak suradnje SiCG i Hrvatske

Koštica u studenome u posjetu Zagrebu

Srbijanski premijer *Vojislav Koštunica* posjetit će Hrvatsku u drugoj polovini studenoga, izjavio je prošloga tjedna ravnatelj Ureda za suradnju s medijima Vlade Srbije *Srdan Đurić*. Kako je Đurić kazao agenciji Beta, srbijanski premijer u Zagreb putuje u uzvratni posjet, a točan datum će biti uskoro priopćen. Posjet su Koštunica i hrvatski premijer *Ivo Sanader* dogovorili u nedavnom telefonskom razgovoru, kazao je Đurić.

Prema ovojtojednoj izjavi ministra za

Vojislav Koštunica i Ivo Sanader tijekom prošlogodišnjeg susreta u Beogradu

ljudska i manjinska prava SiCG *Rasima Ljajića*, Koštunica bi Zagreb trebao posjetiti 22. studenoga, a prije tog posjeta trebao bi se održati i sastanak Mješovitog povjerenstva SiCG i Hrvatske za pitanja manjina. Prema Ljajićevim najavama, nakon Koštunice, 13. prosinca Hrvatsku će posjetiti i predsjednik državne zajednice Srbije i Crne Gore *Svetozar Marović*. Hrvatski premijer Ivo Sanader u službenom je posjetu Beogradu bio u studenome prošle godine. ■

Čelnici hrvatskih udruga iz Srijema s predsjednikom HNV-a

Problemi i planovi u središtu pozornosti

Na inicijativu predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josipa Z. Pekanovića*, u Novom Slankamenu održan je 22. listopada sastanak predstavnika šest hrvatskih kulturnih udruga iz Srijema.

Prema informacijama koje smo dobili od Pekanovića, na sastanku su pokraj njega

bili nazočni predstavnici HKPD »Matija Gubec« iz Rume, HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina, HKUD »Tomislav« iz Golubina, ZHZ-a knjižnice i čitaonice »Ilija Okrugić« iz Zemuna, HKC »Srijem« iz Srijemske Mitrovice i HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena, a kao gost nazočan je bio i zamjenik veleposlanika Re-

publike Hrvatske u Beogradu *Branimir Lončar*.

Tijekom radnog sastanka, po riječima Pekanovića, razgovaralo se o razvijanju suradnje između HNV-a i srijemskih hrvatskih kulturnih udruga, a predstavnici udruga iznijeli su aktualnu problematiku, aktivnosti i planove njihovih udruga.

Z. S.

Reagirane potpredsjednika HNV-a Vladimira Bošnjaka

Zaprepašten sam ignoriranjem funkcije koju obnašam

Budući da je sastanak organiziran u Srijemu, i to u mjestu u kojem živi, upitali smo potpredsjednika HNV-a zaduženog za Srijem *Vladimira Bošnjaka*, zbog čega njegova imena nema na popisu sudionika sastanka.

»O tom sastanku doznao sam iste večeri kada je i održan, od prijatelja koji su to registrirali«, kaže Bošnjak. »Zaprepašten sam što se u mom Slankamenu, skoro u susjedstvu, održava sastanak za koji sam iznimno zainteresiran iz više razloga. Naravno, kao dopredsjednik HNV-a za Srijem imam i obvezu pratiti što se u udrugama događa i njihove za-

htjeve prenositi Vijeću, ali i osobno sam zainteresiran, budući da ovdje živim s obitelji i da mi je veoma stalo do promicanja hrvatske kulture. Kako sam već rekao, zaprepašten sam činjenicom da nisam niti pozvan na taj sastanak, na kojemu se, prema onome što mi je naknadno prenio predsjednik *Pekanović*, govorilo o vrlo neugodnim temama. Ovo je već tko zna koji po redu sastanak čelnika srijemskih udruga na kojima se govori o meni, a da nisam u mogućnosti izravno odgovoriti! Izražavam svoje veliko žaljenje zbog postupka organizatora ovog sastanka i zbog omalovažavanja funkcije koju

obnašam. Mnogi moji sumještani također su dočuli neke od 'zaključaka' s tog sastanka i jučer sam imao mnogo telefonskih poziva čak i od članova Upravnog odbora »Stjepana Radića«, koji se ograđuju od svoga čelništva i njihovih nastupa u javnosti. Ja ponovno pozivam predstavnike srijemskih udruga da iznesu javno, ovdje, u 'Hrvatskoj riječi', što sam učinio, ili nisam učinio za ovih šest mjeseci obnašanja dopredsjedničke dužnosti, a da je bilo na štetu njihovih udruga, ili protivno Statutu Vijeća? Vrlo sam raspoložen za svaku suradnju, u okviru mojih ingerencija, ali ako me žele ignorirati, to čine na vlastitu odgovornost pred svojim članovima i pred čitavom hrvatskom zajednicom u Srijemu.«

Sigurnosni izazovi 21. stoljeća - zajednički nazivnik: euroatlantske integracije

Zlatko Šram na forumu NATO-a u Segedinu

Uz podršku Glavnog stožera NATO pakta i Ministarstva vanjskih poslova Republike Mađarske, u četvrtak 27. listopada ove godine održan je u Segedinu međunarodni forum pod nazivom »Sigurnosni izazovi 21. stoljeća - zajednički nazivnik: euroatlantske integracije«. Razmatranje mogućnosti uspješnog funkcioniranja europskih sigurnosnih struktura, a s posebnim osvrtom na sigurnosno-političke relacije Mađarske, Srbije i Ukrajine, bio je osnovni cilj ovog foruma.

U radu Forumu bilo je riječi o ulozi međunarodnih organizacija u globalnim si-

gurnosnim izazovima, o zajedničkim dilemama vanjske i sigurnosne politike Europske unije, te o sigurnosnim dilemama Istočne i Jugoistočne Europe. Posebnu pozornost privuklo je uvodno izlaganje državnog tajnika Ministarstva vanjskih poslova Republike Mađarske *Andréasa Barsonya*, eksperta za sigurnosnu politiku NATO pakta *Petera Deaka*, te zamjenika ministra ob-rane Srbije i Crne Gore *Pavla Jankovića*.

Od Hrvata u Vojvodini na Forumu je sudjelovao *Zlatko Šram*, potpredsjednik Hrvatskog akademskog društva, koji se u svojoj raspravi osvrnuo na neke političko-

psihološke probleme regionalne sigurnosti na prostoru bivše SFRJ.

Organizatori foruma bili su Centar za sigurnosnu politiku iz Segedina i Otvorene perspektive iz Subotice.

H. R.

U povodu 60-te obljetnice Ujedinjenih naroda

Posjet izaslanstva UN Subotici

UN okvir za cijeli svijet: s dužnosnicima Općine

Upovodu obilježavanja 60. obljetnice Ujedinjenih naroda, 21. listopada je upriličen posjet izaslanstva ove svjetske organizacije Subotici. Tijekom cjelodnevnog posjeta izaslanstvo UN-a se sastalo s rukovodstvom lokalne samouprave, zatim je u Velikoj vijećnici Gradske kuće upriličena debata na temu »Milenijski ciljevi razvoja UN« s predstavnicima nevladinih udruga, prosvjete, privatnog sektora, poljoprivrednih udruga i socijalnih ustanova. U drugom dijelu posjeta u Osnovnoj školi »Ištvan Kizur« održan je javni sat i radionica o aktivnostima UN-a, dok je na kraju posjeta izaslanstvo UN-a imalo prigodu u prostorijama Mađarskog nacionalnog vijeća razgovarati o položaju nacionalnih manjina s predsjednicima bunjevačkog, hrvatskog i mađarskog nacionalnog vijeća.

PRIMJER RAZVOJA: U Plavoj vijećnici osmeročlano izaslanstvo UN-a kojeg je predvodila *Caroline Harvey* sastalo se s rukovodstvom lokalne samouprave predsjednikom i zamjenikom predsjednika Općine *Gézőm Kucserom* i *Petrom Kuntićem*, zatim članovima Općinskog vijeća *Aleksandrom Kerekešom*, *Edit Pintér Molnár*, *Andrijom Romićem* i *Dejanom Zve-*

kićem te zamjenikom predsjednika SO Subotica *Nemanjom Simovićem*. Gradonačelnik Kucsera je izrazio zadovoljstvo što su povodom ove značajne obljetnice predstavnici UN-a posjetili upravo Suboticu, te je kazao kako UN jest okvir za cijeli svijet »a mi moramo biti okvir za sve stanovnike Subotice i tu ulogu veoma ozbiljno shvatamo. Bili smo grad u XVIII. stoljeću i ne može se poreći

da je Subotica i danas grad o čemu govore vrijednosti i sadržaji koje ona ima« kazao je Kucsera te je istaknuo kako se »poslije teških 15 godina Subotica danas nalazi u teškom gospodarskom položaju ali i da se sada polako stvaraju uvjeti da se vrati ugled i sjaj Subotici koji joj pripada«. *Caroline Harvey* je istaknula kako je cilj ovoga posjeta uspostaviti dijalog i suradnju na ostvarivanju ciljeva Milenijske deklaracije, te kako se nada da će Subotica biti dobar primjer razvoja.

DIJALOGOM DO MILENIJSKOG CILJA:

Nakon susreta s predstavnicima nacionalnih manjina iza zatvorenih vrata, održana je konferencija za novinare, na kojoj je predstavnica izaslanstva tima UN-a za Srbiju i Crnu Goru *Caroline Harvey* rekla kako su u povodu obljetnice odlučili posjetiti 12 gradova, među njima i Suboticu, kako bi se upoznali s razvojnim aktivnostima i otvorili dijalog o razvoju Subotice u kontekstu mile-

nijskih ciljeva UN-a koji se trebaju ostvariti do 2015. godine.

Na novinarska pitanja, o čemu se razgovaralo s predstavnicima nacionalnih zajednica *Harvey* i *Nicholas Hercules* nisu detaljnije govorili, već su istaknuli kako je cilj posjeta bio započeti razgovor o ekonomskim ciljevima zajednica koje žive u Subotici, dok je savjetnik Stalnog koordinatora Ujedinjenih naroda *Nicholas Hercules* izjavio kako će realizacija Milenijskih ciljeva u državi omogućiti njezino brže uključivanje u procese integracije. Ističući kako ova organizacija pripada svakome od nas *Hercules* je Subotičanima čestitao na 60-toj obljetnici UN-a.

Predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća i domaćin sastanka s manjinskim vijećima *László Józsa* je pak pojasnio kako se u razgovorima nije ulazilo u detalje trenutne situacije niti je to bio cilj, već je cilj bio dati osnovne informacije o nacionalnim zajednicama te je istaknuo kako je zajednički interes razvoj i vladavina zakona i kako su za to »zainteresirani ne samo kao građani već i kao pripadnici manjinskih naroda«.

J. D.

Vladavina zakona je zajednički cilj: sastanak s predstavnicima manjinskih zajednica

S ovojtnodnog brifinga

Međunarodni festival organskih proizvoda »Bio-fest«

Uorganizaciji Terasa, od 27. do 29. listopada u Subotici se održava 1. Međunarodni festival organskih proizvoda »Bio-fest«, u okviru kojega će

se održati niz predavanja i savjetovanja, izložbi, te organiziranih posjeta, a zainteresirani će imati i mogućnost kupovine organskih proizvoda u galeriji Otvorenog

sveučilišta (petak, 28. listopada od 9 do 19 sati i subotu, 29. listopada, od 9 do 12 sati).

Konferencija za novinare ravnatelja JP »Pogrebno« Nikole Kvale

Groblja uređena za Svi svete

Nikola Kvala

Uoči dolazećih katoličkih blagdana Svi svetih i Dana mrtvih, ravnatelj Javnog poduzeća »Pogrebno« iz Subotice **Nikola Kvala** održao je konferenciju za tisak, na kojoj je govorio o održavanju 53 hektara gradskih groblja i njihovoj daljnjoj izgradnji.

»Groblje treba izgledati onako kako smo svake godine navikli«, rekao je Kvala. »Kiša nam je ove godine dosta otežavala posao jer je trava brzo rasla a i kosilice su nam se kvarile. Ekipe koje kose travu za vrijeme sušnih razdoblja obično sređuju rake ali kišno razdoblje je bilo veoma dugo i nismo sve stigli srediti jer nismo imali dovoljno radne snage. Košenje za Svi svete privodi se kraju, kontejneri za smeće su postavljeni, česme su provjerene i sve divlje prolaze smo zatvorili. Dogovorili smo se s predstavnicima JKP 'Čistoće i zelenila' da stalno iznose smeće«, rekao je Kvala.

Ravnatelj »Pogrebnog« je dodao kako se

svake godine predlaže plan i program izgradnje groblja. »Za ovu smo godinu planirali završiti drugu etapu stambeno-poslovnog objekta u Keru, zatim 900 metara staza na Paliću i stazu u Kerskom groblju u dužini od 120 metara, što je bio i zahtjev građana. Na groblju u Aleksandro-

vu planirali smo stazu s platoom za postavljanje kontejnera, te završiti dio ograde u Bajskom groblju i dio u Tavankutskom groblju. U Dudovoj šumi na groblju planiramo napraviti kapiju. Sva sredstva za materijal osiguravaju se iz Direkcije, dok mi dajemo radnu snagu«, zaključio je Kvala. ■

Na Senćanskom groblju

Komemoracija žrtvama iz 1944. godine

Predsjednik Općine Subotica **Géza Kucsera** i Odbor za komemoraciju žrtvama iz 1944. godine obavještavaju građane Subotice, kako će svečana komemoracija i polaganje vijenaca biti održano na Dan mrtvih, u srijedu, 2. studenoga, u 15 sati kod spomenika »Ptica slomljenih krila« na Senćanskom groblju.

U Bajmoku, kod Bagrema istog dana u 13 sati počinje sjećanje na nevine žrtve. Povodom 61. godišnjice pogibije nevinih žrtava iz 1944./45. godine u ponedjeljak, 31. listopada 2005. godine u 18 sati u Franjevačkoj crkvi održat će se spomen-liturgija. ■

Na manifestaciji »Jesen u Tvrđi«

Osijek ugostio Subotičane

Obrtnici iz Subotice i okolice, te HKC »Bunjevačko kolo« predstavili svoje vrijednosti u prijateljskom gradu

Piše: Slavko Žebić

Proteklih je desetak dana na osječkom trgu sv. Trojstva održana tradicionalna gospodarsko-turistička i kulturno-zabavna manifestacija »Jesen u Tvrđi«, na kojoj su se predstavili osječki obrtnici i gospodarstvenici, školarci i brojne udruge, te kulturno-umjetnička društva i pop-rok skupine, pa su posjetitelji mogli uživati u ljepoti jesenskoga ugođaja, u osječkom pivu i izobilju decibela.

Dana 20. i 21. listopada gosti Osijeka i »Jesen u Tvrđi« bili su obrtnici iz Subotice te HKC »Bunjevačko kolo« i prava je šteta što je u tih desetak dana to bio jedini kišni dan, tako da su u čaroliji majstora sa sjevera Bačke mogli uživati tek slučajni prolaznici i rijetki namjernici. No to nije razloga da Suboticu i Subotičane ne predstavimo u punome svjetlu, pa smo prvo pošli od najboljega štanda, a to je štand na kojemu se točilo izvrsno vino iz Hajdukova kod Palića, što ga je predstavio *László Hupert*, suvlasnik Vinskoga dvora.

»Imamo sedam hektara vinograda od kojih dobijemo oko 40 tisuća litara vina godišnje i to kvalitetnoga vina, s kojim smo na nedavnom natjecanju u susjednoj Mađarskoj zavrijedili zlatno odličje za naš Chardonay«, kaže Hupert. »Imamo još odlične Talijanski rizling i Rajnski rizling i Portogizer, a ponosimo se našim Chardonay-bariq i Cabernet-southern. Naša vina nisu skupa, butelja se prodaje od 250 do 400 dinara, no kupovna moć našega proizvođača nije takva da to može pratiti, pa imamo sve više gostiju iz susjednih zemalja, Mađarske i Hrvatske. Pripremamo se za i za bogatiju klijentelu te dovršavamo prihvatište hotelskoga tipa i nadam se da će biti gotovo do svibnja iduće godine.«

Sve radi sam: grnčar Tibor Šram

Suradnja mora biti konkretnija: prijem u Gradskom poglavarstvu

Gostima je odličan fiš kuhala Ilnka Horvat iz Darde, koja je nedavno pobijedila na svehrvatskom natjecanju u kuhanju fiš-paprikaša u Osijeku.

I kada smo već kod fiša, moramo spomenuti da su za naše goste toga dana kuhali i učenici Ugostiteljsko-turističke škole u Osijeku, a učenik *Arpad Šipac*, juniorski je pobjednik već spomenutoga natjecanja u kuhanju fiša. Zamolili smo za riječ-dvije prof. *Jelicu Černi*, nastavnicu kuharstva.

»Nema tajni kada je fiš u pitanju. On je popularan diljem Lijepe naše, ali i u susjedstvu, posebice Mađarskoj i Vojvodini, i uopće, možemo reći da je znan već i diljem svijeta. Osječki majstori kotlića gaje divnu tradiciju tako da tu dominiraju tri namirnice, luk, riba i paprika, a majstorstvo se ogleda upravo u usklađenosti ovih namirnica da budu prelijepi i za oko i za nepce. Evo i danas naši kuhari zaslužuju pohvalu.« Jelica Černi je poželjela bolju suradnju njihove škole sa sličnom u Subotici i u drugim gradovima Vojvodine, posebice gdje je fiš popularan, kao primjerice u Somboru i Apatinu.

Odmah do vinskoga, štand je subotičkoga grnčara *Tibora Šrama*, koji od ranoga jutra nogom vrti kolo i na očigled posjetitelja pravi čuda od gline. »Ovim se obrtom bavim 30 i kusur godina i ni sam ne znam koliko sam ovoga izradio«, priča

za Hrvatsku riječ Šram. »Sve radim sam, od pripreme gline, do oblikovanja, ukrašavanja, pečenja, bojenja, lakiranja, a žena prodaje i prima novac. Na žalost, jedini sam na sjeveru Bačke, ali u dogovoru sa školama radim povremeno radionice da djecu zaintrigiram za ovaj divni zanat, koji polako izumire. To što gledate je krčag, za vodu, rakiju ili vino, kada se žito kosi, i ima sisaljku na dršci, u nekim se dijelovima naziva koršov, od mađarske riječi za tu posudu.«

CIZME MOJE NA VISOKE SARE: Majstor *Ivan Piuković* bavi se izradom zvečki, ukrasa na momačkim čizmama, koji kod plesanja daju takt, i nema te djevojke koja će odoljeti zgodnom kolovođi s čizmama s visokim sarama i zvečkama, pa još koji zna sve to držati pod kontrolom. »Radimo dosta za kulturno-umjetnička društva i folklorne ansamble, ali kupuju ljudi i ovako, za uspomenu«, kaže Piuković. Odmah do njega je i *Dejan Kovač*, nudi papuče bunjevačke, šokačke, mađarske, ali nudi i licitarska srca. »E, kod nas je u Bačkoj to još uvijek u modi i momci ga rado kupuju djevojkama, a ove ga rado stavljaju u pendžer, pa što je srce veće to je i ljubav snažnija. Ja proizvodim papuče i mogu vam reći da se kod nas polako vraćaju u modu a ljudi se nekako okreću starim tradicionalnim vrijednostima.«

Antun Letić zvani Nune na štandu je s tamburama, majstor je za tambure ali je i majstor na tamburi. »Pa vidite, ja sam završio taj obrt kod pokojnog majstora *Kurdika*, ali ja uživam svirati i sviram u našem društvu nekad prim, najčešće basprim, a po potrebi i kontru. Jedini sam majstor u Subotici, postoji poznati majstor u Srijemu, u Mitrovici, znam *Zarića* iz Vinkovaca i *Nikolića* iz Osijeka i mislim da u Hrvatskoj ima dosta dobrih majstora, ali mogu vam reći da sam dosta svojih instrumenata prodao baš tamburaškim sas-

Pobrali pljesak Osječana: folklorši "Bunjevačkog kola"

Majstor za tambure i s tamburom: Antun Letić Nune

Nema djevojke koja će im odoljeti: Ivan Piuković i Dejan Kovač

tavima u Hrvatskoj. Moje tambure traže u Mađarskoj, Rumunjskoj a nedavno je jedan komplet otišao i za Izrael. Kad su mi ponudili da izlažem u Osijeku, obradovao sam se, ali sada me morate ispričati, jer zovu me da sviram s našima iz 'Bunjevačkog kola'.

E ovu gospođu znamo još sa Vinkovačkih jeseni. »Naravno, ja sam *Edita Petrekanić* iz Subotice a članica sam HKPD 'Matija Gubec' iz Tavankuta, gdje imamo sekciju slamarki. Ovo što ovdje vidite su čestitke, razglednice, minijature, kutije za ukrase, jaja, narukvice, prstenje i sve su to uradile ruke naših vrijednih članica iz prirodnoga materijala, slame.«

»Pogledajte molim vas, ove Bunjevkice, Parižanke, Crnogorke«, kaže *Ivana Dulić*, »samo što ne progovore.« I doista, ove gospođice od kukuruzovine, slame i trave prava su remek djela nastala u ateljeu ove vrijedne gospođe. Tu je i raspeće, od zlata jabuka, i drugi prelijepi predmeti prepoznatljivi po stvaralačkom ushitu i kreativnom nemiru ove nadahnute Subotičanke.

»Ja sam *Timea Kovač*«, kaže njena susjeda, »a ovo su moji radovi od ljuskare, trave i slame. Vidite djevojku s korpom, djevojku s cvijećem, majku i kćer, cvijeće od ljuskare i najdraži mi predmet, Betlehem. Radim ovo već 6 godina i zadovoljna sam, a imam dojam da su zadovoljni i posjetitelji u Osijeku. Radim samo od prirodnih materijala, nema tu ni boja ni laka, a i ovako priređeni, ukrasi su dugovječni, naravno morate ih paziti i čuvati, a prašinu lako možete odstraniti fenom za kosu.«

Zorka Stantić iz Đurđina prede vunu na starinskoj preslici. »Ja ovo radim čitav svoj život, radila sam od malena, i poslije kad sam bila djevojka, i kad sam se udala. Radile smo po cijeli dan, sa pauzama za jelo, obično se okupimo tamo gdje ima tkalački stan i netko nešto radi, jedne predu, druge farbaju vunu, treće tkaju, onda šlingaju, necaju, heklaju, vezu, a uz to smo i na njivi radile i marvu hranile, i nije bilo teško. Danas se to radi samo na ovakvim sajmovima i na prelima, da se, eto, ne zaboravi.«

BUNJEVCI NA ESEKERSKOM TRGU: Dobrih pola sata odradili su

folklorasi HKC »Bunjevačko kolo« na trgu sv. Trojstva u Tvrdi na radost malobrojnih posjetitelja i novinara iz nekoliko osječkih redakcija. Pjesme i plesovi i uvjerljivo dopadan način prikaza bunjevačkih običaja nagrađeni su pljeskom i prava je šteta što, jer razdanilo se pa se i sunce pojavilo, što nije bilo više Osječana i što nije trajalo dulje.

»Predviđeno je da traje dulje«, kaže *Davor Dulić*, umjetnički voditelj folklornog ansambla, »i mi smo ponijeli nošnje i za spletove Slavonije i Baranje, i radovali smo se da ćemo baš u Osijeku, u srcu Slavonije moći po prvi puta igrati ove spletove, ali eto, kiša je učinila svoje, posjetitelja gotovo da i nema a i smještaj nam je udaljen gotovo dvjesto metara pa kako da se na brzinu presvučemo. Ovako, otplesali smo i otpjevali bunjevački dio, moram priznati, nama najdraži, i mislim da su svi koji su bili, bili zadovoljni.«

Recimo i to, da je u povodu gostovanja Subotičana u Osijeku, dogradonačelnik *Gordan Matković* priredio prijem za delegaciju Subotice, kojemu su nazočili još *Branko Lacković*, član gradskog poglavarstva i *Mr. Žabarić*, pročelnik za gospodarstvo, a Suboticu su predstavljali *Petar Kuntić*, zamjenik predsjednika Općine, *Mirko Ostrogonač*, šef službe za gospodarstvo, poljoprivredu i turizam, *mr. Branko Francišković*, član Općinskog vijeća te *Olivera Radnić*, suradnica za turizam u Općini Subotica.

»Drago mi je što danas možemo razmijeniti mišljenja o mnogim pitanjima od interesa za naša dva grada, prije svega u sferi gospodarstva, malog poduzetništva, turizma, kulture i sporta, ali isto tako moram reći da osim ove protokolarnе i deklarativne razine, moramo biti znatno konkretniji, barem kada je riječ o gospodarstvu, poljoprivredi, poduzetništvu, ulaganja, sajmovima i na ostalim konkretnim projektima«, rekao je *Gordan Matković*. »Kad već govorim o suradnji, moram primijetiti da dosadašnja razina pomoći hrvatskoj zajednici u susjednoj SiCG nije ona koja nas može zadovoljiti, pa je potrebno angažirati i sredstva i ljude s državne razine ali i s razine lokalnih zajednica kako bi se ta pomoć primjetno

unapredila. Kad to govorim, želim istaknuti primjer susjedne Mađarske koja puno bolje skrbi o svojoj manjini i u drugim zemljama i kod nas i valjalo bi dosegnuti takvu razinu pomoći i našima u Subotici i u SiCG općenito.«

»U Osijeku sam čest gost a kao zamjenik predsjednika Općine Subotica treći ili četvrti puta, i moram reći da mi je uvijek drago doći u vaš grad«, rekao je *Petar Kuntić*. »Današnji povod je sudjelovanje na manifestaciji 'Jesen u Tvrdi' te smo došli s našim obrtnicima i umjetnicima a sutra dolaze naši vinari i Hrvatski kulturni centar 'Bunjevačko kolo' i drago nam je da možemo udovoljiti željama naših domaćina. Također, mislim da bi našu suradnju mogli podići na višu razinu, jer i Osijek i Subotica imaju podjednak broj žitelja i institucija i drugih komparativnih prednosti, pa ovo što sada radimo ima svoju budućnost, a vjerujem da bi puno bolja suradnja s Osijekom i drugim centrima u Hrvatskoj pogodovali našoj hrvatskoj zajednici u Vojvodini, pa i cijeloj SiCG.«

I *Mirko Ostrogonač*, šef službe za privredu, poljoprivredu i turizam i predsjednik »Bunjevačkog kola« također je pohvalio dosadašnju ali i pozvao na bolju buduću suradnju i istaknuo kako je prošloga tjedna u Osijeku, s Udruhom »Šokačka grana« Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« potpisao povelju o trajnoj suradnji, što će pridonijeti boljem razumijevanju Bunjevaca, Šokaca u Bačkoj i mađarskoj Baranji te Šokaca u Slavoniji i bolju suradnju na ovoj našoj tromeđi. »Kao član gradske vlade bio sam na potpisivanju povelje o prijateljstvu naših gradova, i mislim da je ovo dobar put da unaprijedimo suradnju, prije svega u sferi gospodarstva, poljoprivrede, poduzetništva i znanosti, što će automatski jačati suradnju na obrazovnom, kulturnom i sportskom planu«, rekao je *Ostrogonač*.

Gospoda *Francišković* i *Žabarić* imali su već i konkretne prijedloge, te je dogovoreno da se sastanu znanstvenici i gospodarstvenici jednoga i drugoga grada, te da ne treba čekati samo protokolarnе posjete o Danu grada i drugim rijetkim prigodama.

Sa smotre učeničkih zadruga u Zadru

Približavanje škole životu

Sudionici smotre iz SiCG

ZADAR – Na XVII. smotri učeničkih zadruga Republike Hrvatske, koja se održavala od 18. do 22. listopada u Zadru, sudjelovale su i učeničke zadruge iz

osnovnih škola »Matija Gubec« iz Tavan-kuta i »Ivan Milutinović« iz Subotice, te Srednje poljoprivredne škole iz Bačke Topole.

Na ovoj velikoj državnoj smotri sudjelovalo je oko 750 mladih zadrugara, njihovih voditelja i gostiju, a na izložbi, koja je središnji dio smotre, predstavljena su postignuća 88 zadruga koje su se kvalificirale na (među) županijskim smotrama, te je prezentiran praktični rad zadrugara, vrednovani proizvodi i učenički istraživački radovi, a ove je godine organizirana i posebna prodajna izložba ponajboljih turistički atraktivnih eksponata.

»Naše dvije zadruge, iz Tavankuta i Subotice, ove su godine kao i lani u Dubrovniku sudjelovale kao inozemni gosti. Za nas je to bilo dragocjeno iskustvo jer smo imali prigodu vidjeti, kako se u hrvatskim školama kroz učeničke zadruge, odnosno, kroz redovit obrazovni proces stječe i primjenjuje aktivno znanje i razvijaju radne navike i sposobnosti učenika. Kod nas je ovakav organiziran rad tek u začetima, ali naš štand s eksponatima od slame je bio vrlo zanimljiv i privlačan za ostale sudionike, tako da je bio i veoma posjećen« ispričala je ravnateljica OŠ »Matija Gubec« Stanislava Stantić Prčić.

Prezentacija tradicije...

Kroz zadruge se kod učenika razvija svijest i znanje o čuvanju kulturne baštine, inovativnost, poduzetnost, odgovornost, socijalne vještine, a sudjelovanjem u pokusima i znanstveni pristup stvarnosti, te »trajno pridonosi postizanju pedagoških i društvenih ciljeva škole, i to približavanjem škole životu, te usmjeravanjem mladih u škole i zanimanja u svezi s gospodarstvom i čuvanjem baštine«, kako je otvarajući smotru rekao ministar znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske *dr. sc. Dragan Primorac*, čije je Ministarstvo, uz Zavod za školstvo, i pokrovitelj ove manifestacije.

Danas u Hrvatskoj postoje učeničke zadruge u svim županijama, odnosno ima ih 243, a kako kaže predsjednik Središnjeg odbora učeničkog zadrugarstva *Antun Petak* posebno veseli pojava otočnih i gradskih učeničkih zadruga. »Smotra je središnja i najveća ovogodišnja manifestacija hrvatskog učeničkog zadrugarstva koja omogućuje uvid u napredak tijekom protekle godine, a time i u korisnost stečenog znanja te promidžbu učeničkog zadrugarstva. Ovo je druga smotra na kojoj nastupaju inozemni gosti i to brojniji. Veselimo se njihovom dolasku i svjesni smo neophodnosti intenzivnije međunarodne suradnje jer je učeničko zadrugarstvo svjetski pokret«, poručio je Petak.

S. S. P.

Naši u Zadru

Na smotri učeničkih zadruga u Zadru kao predstavnici iz Srbije i Crne Gore sudjelovali su iz učeničke zadruge OŠ »Matija Gubec iz Tavankuta – Dajana Sloboda (5. razred), *Dijana Klinec* i *Anja Prčić* (7. razred) te ravnateljica *Stanislava Stantić Prčić*; a iz OŠ »Ivan Milutinović« – *Ivana Stipić* (6. razred), *Antonija Sudarević* i *Ana Ivković* (7. razred) te voditeljica *Jozefa Skenderović*. Našim sudionicama domaćini su bili Učenička zadruga »Ozimnica« iz OŠ »August Harambašić« iz Donjeg Miholjca, a prijevoz je osigurala Hrvatska zajednica tehničke kulture u Osijeku. Osim uspješne prezentacije i sudjelovanja u obveznom dijelu programa manifestacije, naše sudionice su slobodno vrijeme iskoristile za posjet benediktinskom samostanu kod Katedrale sv. Stošije, obilazak Crkve sv. Donata, a nisu propustile poslušati zvuke »morskih« orgulja.

U šetnji Zadrom

Prodajna izložba atraktivnih eksponata

U Srijemskoj Mitrovici 26. listopada

Proslava blagdana Svetog Dimitrija

SRIJEMSKA MITROVICA – Ovogodišnja proslava blagdana Svetog Dimitrija, đakona i mučenika, glavnog zaštitnika starodrevne Srijemske biskupije, održana je u srijedu 26. listopada 2005. godine u Srijemskoj Mitrovici. Euharistijskim slavljem u konkatedrali-bazilici, koje je predvodio mons. *Marin Srakić*, dijecezanski biskup đakovački i srijemski, proslavili su zajedno biskupi, svećenici i vjernici svojega nebeskog zaštitnika.

U pozivu koji je uputio mons. *Đuro Gašparović*, pom. biskup i generalni vikar za Srijem kaže se »neka Otac nebeski, po zagovoru Svetog Dimitrija i drugih Srijemskih mučenika, udijeli svima nama svoju milost da po ovom slavlju prepoznamo djela naših Srijemskih zaštitnika«.

Kraljica glazbenih instrumenata ponovno u uporabi

BAČKI BREG – Subotička biskupija je veoma bogata orguljama, pa gotovo svaka veća ili manja crkva ima svoje orgulje. Župna Crkva sv. Mihovila Arkandela iz Bačkog Brega ima orgulje koje datiraju iz 1819. godine i nalaze se na popisu najstarijih u našoj biskupiji. Ove orgulje imaju osam registara, a pravila ih je tvrtka *Jozefa Angstera* iz Pečuha. Zbog kvara ove orgulje nisu bile u uporabi kraće vrijeme, te su dvojica kantora, koji sviraju na misama u

bereškoj crkvi, koristila električne orgulje, odnosno sintisajzer. Nedavno je pastoralno

vijeće na čelu s župnikom *Davorom Kovačevićem* donijelo odluku da se crkvene orgulje poprave i renoviraju. Ovih dana je završen popravak, a orgulje su renovirali majstori iz Kule. Orgulje su dobile električni pogon, a do sada su se svirale uz mehaničko gaženje mijeha. Sada Berešci ponovno slave Boga pjesmom onom bojom tona, uz koju su u istoj crkvi pjevali i njihovi preci.

Z. G.

Usvojen prijedlog rebalansa proračuna općine

SOMBOR – Općinsko vijeće Sombora 21. listopada je usvojilo prijedlog rebalansa proračuna Općine, čime se prihodi u općinskoj kasi povećavaju za 12,4 milijuna dinara.

Kako je priopćila Informativna služba Skupštine Općine Sombor, ukupni prihodi proračuna Općine u ovoj godini bit će poslije rebalansa skoro 869 milijuna dinara. Najviše sredstava iz rebalan-

sa dobit će društvene djelatnosti i komunalna oblast.

Prema riječima načelnice Odjela za financije Vesne Žigić, rebalans proračuna predložen je zbog procjene, napravljene na osnovu visokih prihoda Općine u prvih devet mjeseci.

O prijedlogu za rebalans izjasnit će se zastupnici lokalne skupštine.

Međunarodni seminar o visokom obrazovanju

Sveučilište 21. stoljeća

NOVI SAD – Sveučilište u Novom Sadu, Rectorska konferencija Njemačke i Izvršno vijeće AP Vojvodine uz potporu Fonda za otvoreno društvo i Fondacije Konrad Adenauer organiziraju Međunarodni seminar iz oblasti visokog obrazovanja pod nazivom: »Sveučilište 21. stoljeća – novi modeli institucionalne neovisnosti«. Seminar će se održati od 28. do 30. listopada u Novom Sadu i ima za cilj ponuditi preporuke za novi koncept odnosa između sveučilišta i države.

Seminar se neće baviti »bolonjskim te-

mama«, osim posredno. On treba inicirati potpuno nova pitanja u vezi s institucijama visokog obrazovanja koja su dugo bila u sjeni Bolonjskog procesa. U tom smislu Seminar predstavlja potpuno novu europsku inicijativu koja treba ponuditi preporuke u vezi s uvođenjem znatno više institucionalne autonomije sveučilišta kao i s uvođenjem novih ekspertskih institucija sustava visokog školstva koje trebaju spriječiti izravan politički utjecaj na visoko obrazovanje, olakšati dugoročno planira-

nje tim sustavom i osigurati razvoj i očuvanje kvalitete institucija i programa. Po završetku Seminara te preporuke će u obliku deklaracije biti stavljene na uvid širokoj europskoj akademskoj javnosti.

Pokretač i rukovoditelj Seminara je predsjednik Odbora za strateško planiranje Sveučilišta u Novom Sadu prof. *Ladislav Novak*.

Najavljeno je sudjelovanje najuglednijih europskih eksperata za visoko obrazovanje, visokih predstavnika vladinih institucija, sveučilišnih lidera, predstavnika europskih rektorskih konferencija, najviših predstavnika pokrajinskih vlasti i najviših predstavnika republičkih i pokrajinskih institucija odgovornih za visoko obrazovanje.

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

Do udruživanja napozitivnijih predanja

Tama u oku

*Sve dok ne
budemo
udružili
najpozitivnija
svoja predanja
za opće dobro
zajednice – sve
dotad u našem
oku ostaje
tama i
nemamo
veliku
budućnost*

Dva posljednja tjedna bila su mi vrlo značajna i dinamična. Naime, početkom prethodnog tjedna sam bio u Rimu. Bio je Europski susret odgovornih osoba za katoličko školstvo u Europi. Veće zemlje imaju biskupa za odgovornu osobu, a ove manje svećenika ili kojega laika. Svejedno. Bilo je trideset biskupa, nas šest svećenika i deset laika. Svako ne puno, a radilo se na »ne Rimski« način. Naime, nije bilo popodne odmora nego smo uz male stanke radili dva i pol dana intenzivno. Kako mi nemamo još katoličko školstvo u našoj zemlji, više sam slušao nego govorio. Međutim, u radu u skupini sam pak više morao govoriti nego slušati jer su ih zanimale naše okolnosti i naše mogućnosti. Teškim srcem sam morao primijetiti da su nam okolnosti tako-kako naklonjene, ali mogućnosti skoro nikakve. A na susretu je bilo tako jasno što je katoličko školstvo, koja je uloga u odgoju u Europi i kako je zapravo jedina nada Crkve mladost – u katoličkim školama. Ni jedna jedina zajednička točka sa kriterijima našega školstva. Bože, gdje smo? Vratio sam se iz Rima sa jasnim spoznajama, ali nemoćan. Što će biti od nas?

Ovih dana znanstvenim Simpozijem je Beogradska Nadbiskupija obilježila osamdesetu godišnjicu svoga ponovnoga postojanja. Na Simpoziju mnoga i stručna predavanja. Više od dvadeset. Imena vrlo poznata: Šuljak, Hoško, Ikić... Međutim, jedan krasan prilog različitosti, jer su uz ova imena i mnoga imena drugih narodnosti sa stručnim predavanjima. Što se događa na Simpoziju? Redovito se broj sudionika smanjuje, a tamo je rastao. Zašto? Jer je Simpozij koncipiran tako da se na prošlosti gradila budućnost. Iz promatranja prošloga gledale su se mogućnosti

danas. Simpozij je označila sloga i vizija. Da, upravo bogatstvo sloge u različitosti i vizija za budućnost.

ISUS U SREDIŠTU: Konačno, svima vam je poznato da je među nama ovih dana bio pater *James Manjackal*, misionar iz Indije. Četiri dana molitve, četiri dana klanjanja, četiri dana euharistije. Duhovna obnova. Neka misli tko što hoće, ali crkva je bila četiri dana premalena. Isus je bio u središtu. Zar nam je trebao stvarno misionar iz Indije u sred Subotice to reći? Izgleda da jeste. Nastavljam pričom:

Poslovična je svađljivost susjeda koja počesto završava i na sudu. Ništa bolje nije završila ni priča o jabuci koja je rasla baš na razmeđu dvaju voćnjaka. U jesen, kada su voćke bile dozrele, južni susjed noću pokupi sve jabuke, pa je sjeverni susjed ostao bez ukusnih plodova. »Pokazat ću mu ja!«, reče sjevernjak i dogodine pokupi plodove još u rujnu, dok su bile nezrele. Južni susjed od bijesa odluči dogodine voćke pokupiti u kolovozu, a godinu dana kasnije sjeverni susjed počupa voćke dok su u travnju još bile u cvatu. Iduće godine sjekira je dokrajčila spornu jabuku.

Umjesto toga kako lijepo, ali pomalo nestvarno, zvuči slična priča o dvojici susjeda koji su se voljeli i poštivali, uzajamno pomagali i podržavali. Jednog dana jedan reče: »Susjede, svi se svađaju, samo se mi volimo. Da pokušamo malo i mi pomiješati karte?« Drugi nevoljko odgovori: »Pa, kad baš želiš, da pokušamo...« »Ovo je moje!«, uzviknu prvi, a drugi doda: »Ne, ovo pripada meni!« »Nije istina, to je uvijek bilo moje«, uzvratiti prvi. »Pa, ako je baš tako, onda i uzmi. Meni ne treba!« I brzo je prestala prepirka dvojice dobrih susjeda.

Kada su se jednom Isusovi učenici posvađali, zapravo prepira-

li o tome tko je od njih prvi i najveći, Učitelj nije izravno prekinuo svađu, nego im je rekao: »U redu, brate, ti možeš biti prvi. Meni to ne treba. Ti možeš biti najveći, a ja ću ti služiti!« I svađa je odmah utihnula, na sramotu onih koji su je započeli. Kineska poslovice kaže: »Ne budi hladan s prijateljem zbog sitne svađe; ne zaboravi nikada staru ljubaznost zbog nove rasprave.«

ZA VIZIONARSKU BUDUĆNOST: Pitali su jednom starog rabina kada počinje dan i kada prestaje noć. »Je li to onog časa kada se izdaljega može razlikovati pas od ovce?«, upita prvi učenik. »Ne«, odgovori učitelj. »A je li to onoga trena kada se može razlikovati smokva od datulje?«, upita znatiželjni drugi učenik. Kada je i on dobio niječan odgovor, upitali su ostali rabina: »Reci nam ti kad mi ne znamo.« A mudri i dobri učitelj zaključi: »Noć prestaje a dan počinje kada možeš u lice pogledati svakoj osobi i u njoj prepoznati svojeg brata ili sestru. Sve dotad u tvom oku je tama.«

Zajednički nazivnik svega doživljenog i dogođenog je jedna stara spoznaja. Kao pojedinac, mogu učiniti puno. Mogu učiniti sve. Ako se sav dam ali iskreno i bez mojih malih interesa. Ako shvatim da je ovaj čas najveća bolest moga zaokruženja spomenuta svađljivost iz priče. Ako shvatim da moram preuzeti dio svoje odgovornosti i imati iskustvo prošlosti, sadašnjosti ali jasnu viziju za budućnost. Sve dok ne budem vidio vizionarski budućnost svoga naroda, tama je u mom oku. Sve dok ne budemo udružili najpozitivnija svoja predanja za opće dobro zajednice – sve dotad u našem oku ostaje tama i nemamo veliku budućnost. Tko smije na sebe uzeti tu odgovornost da prekida gradnju mosta za budućnost? Ja ne!

Piše:
Alojzije Stantić

Kadgodašnji svatovi

Pismena o svatovima

Nova snaja je teško počela život u obitelji. Nije imala takoreč nikaka prava, al je zato imala svakaki obaveza. Radila je sve ono šta radi sluškinja (služavka), didi je priko »sluškinje« (drvena naprava za svlačenje čizme) svlačila čizme i čistila ji, uveče mu prala noge itd., prema svima u obitelji je morala bit učtiva i nasmijana

Bunjevci prave svatove, a goste zovu u »čast.« U ovom kraju najprije su se znali častiti i tri, četiri pa i nedilju dana. Svatove su pravili do početka adventa, pa su se u ovo vrijeme mogle često viditi rakijare s »rožolijom«.

Ištvan Ivanji u opisu Subatice je zabilježio da se već oko 1650 godine javlja adet da je snaša kosu okitila bogatim veštačkim ukrasom (krunom), koja je ostala u modi do I. svickog rata. Po ondašnjem adetu snaša se s krunom na glavi, vrimenom obučena u svilu, najprije slikovala (fotografirala) s roditeljima el s braćom i sestrama, a posli tog su se mladenci zajedno slikovali.

Rakijare sa rožolijom

Taj adet je sačuvan na tušta slika. O svatovima koji su bili više dana pisali su Ivanji i biskup Ivan Antunović, al nisu spominjali kad su počeli divojku oblačiti u skupo vinčano ruvo od lionske svile. Po tim piscima u jesen i po ladnijem vrimenu snaša je oblačila čurak, nuz tilo pripijenu bundicu od somota, obloženu krznom. Prija čurka snaše su nosile čurdiju, koja je više priličila muškarcima neg ženskima, a nosile su je samo u vrijeme vinčanja. I nuz tilo pripijena čurdija je bila po rubovima opšivena skupim krznom, porubljena pozlaćenom pantljikom. Tako je ruvo bilo skupo, al je već od kraja XIX. vika polagano izlazilo iz mode.

Onda je snaša na košulju najprije obukla skute (prva podsuknja) na nju više sukanja, a odozgor svečanu široku suknju od svile,

el brokata koju su zvali peruška. Na nogu je navlačila papuče el već u ono vrijeme i cipele. Svečano obučena gazdačka divojka, el snaša je na se navukla čitavo malo bogatstvo. Nuz to što je ponela na sebi i u prćiji, donela je još i kravu, el suprasnu krmaču, el nekoliko ovaca i malo novaca, a zemlju su talovali (naslidlili) sinovi.

SVATOVI VIŠE DANA: Ištvan Ivanji spominje da su kod Bunjevaca svatovi najsvlačaniji adet koji je bogat događanjima, a trajali su po nekoliko dana. Najviše su svatove pravili kad su svršili velike poslove na njivi i kad je prispilo novo vino, a pravili su ji do adventa. Spominio je i adet da su roditelji mlade izabrali brez njegov pitanja,

svatove, pa je 1774 naredba postrožena, samo su niki mogli praviti svatove najviše tri dana. Gradski magistrat je 1780 odredio da prija sride nikog ne vinčadu s namirom da će se rad petka, na kojeg tušta nji poste, suzdržati od prikornog gošćenja. Tu su zapovijed pooštrili naredbom od 5. studenog 1781 godine da pod pritnjom globe niko ne smi praviti svatove dulje od jednog dana jel će morat platiti globu od 5-20 forinti. Pritnjom globe su uprostiti svatove, a samo su bogatašima katkad dopuštali svatove na više dana, al najviše s 15-10-5 gostivi već prema imovinskoj moći i prilici. Tušta nji su radije platili globu neg da se odreknu tog adeta, zato je gradski magistrat opet upozoravio protiv skupi svatova jel su niki toliko osiromašili da nisu bili kadri da plaćadu porciju (porez.)

Izgleda da su vrimenom i ljudi uvidili da nema smisla praviti svatove od nekoliko dana i posli gospodarski ispaštati.

O ONDAŠNJOJ SNAJI: Nova snaja je teško počela život u obitelji. Nije imala takoreč nikaka prava, al je zato imala svakaki obaveza. Radila je sve ono šta radi sluškinja (služavka), didi je priko »sluškinje« (drvena naprava za svlačenje čizme) svlačila čizme i čistila ji, uveče mu prala noge itd., prema svima u obitelji je morala bit učtiva i nasmijana. Čoviku se nije obraćala imenom već *jesil čuo?*, a kad je o njemu divanila onda je kazala *on*. Divere nije oslovljavala imenom već lipim izrazom: dragi, vitez i sl., a setre čovikove je oslovljavala: gospojica, kraljica, ružica... Kad su ili nije sidila za astalom već je ila obaško, stoječki za vratima, da bi što prija kome dodala ako mu štogod triba. Kako su onda snaje živile ostalo je sačuvano u pismu: »Cure žive ko u lito tice, a žene ko kere ne zimi.«

Dok su mladenci prid drugima nikad ne divane i jedni druge su oslovljavali *on* el *ona*, a malo posli el čim je rodila živila je ko i starije snaje.

Rožolija (rozolija, rozalija) je zakloplje - na škatulja (kutija) od kartona el tankog drveta, približno 40x40 i visoka 20 cm, spojena opšivena svilom el kakim skupim suknjom, u njoj rakijare nose sitne darove divojkinim roditeljima. Ako rakiju prime onda su pristali da divojku uđadu za tog momka, a ako ne onda su rakiju i rožoliju drugi dan vratili onima koji su je poslali.

Rakijare su dvi žene el starije divojke koje su nosile rožoliju i rakiju, da zapiju (zaprose) divojku. ■

Priča o Hrvatima – Hrvati u drugoj polovici 19. stoljeća (80.)

Hrvatsko-srpski spor

Vjerovanje da su Slaveni potomci starih Ilira potaknulo je hrvatske preporoditelje da tim imenom nazovu svoj narodni pokret, ali i da potaknu ujedinjenje Južnih Slavena u jednu političku cjelinu.

Međutim, među južnoslavenskim su se narodima pojavile drugačije koncepcije nacionalnog ujedinjenja

Piše: Zdenko Samaržija

Potaknuti uspjesima u borbama protiv Osmanlija, srpski su intelektualci, šireći srpsku nacionalnu i državotvornu ideju koja je trebala sve Srbe okupiti u jednoj državi, utvrdili da su Srbi svi oni koji govore štokavskim narječjem. Prema učenju *Vuka Karadžića*, postoje Srbi pravoslavne, Srbi katoličke i Srbi muslimanske vjere.

Kritičar bečkih vlasti i mađarskih pretenzija: Ante Starčević

Širenju srpske nacionalne integracije na hrvatskim etničkim područjima pridonijela je pravoslavna crkva, koja je uživala brojne povlastice, kako na području Austrijskoga Carstva tako i na području Osmanlijskoga Carstva, dakle u Bosni i Hercegovini. Pravoslavna je crkva pridonijela i integraciji Vlaha u srpsku naciju.

Problem je nastao kada su Srbi u Hrvatskoj počeli negirati opstojnost hrvatske nacije, hrvatskoga jezika i hrvatske države. Podršku su imali i od bečkoga dvora i od peštanskih vlasti jer su time slabljeni hrvatski nacionalno-integracijski proces.

STARČEVIĆEV ODGOVOR: Ante Starčević bio je oštar kritičar bečke vlasti i mađarskih presezanja prema Hrvatskoj. Na temelju hrvatskoga državnog prava borio se za samostalnu i suverenu Hrvatsku. Smatrao je da je Hrvatska s Austrijom i Ugarskom povezana tek osobom vladara. Međutim, nakon velikosrpskih presezanja na hrvatska područja i srpskoga negiranja opstojnosti Hrvata, Starčević je kritizirao ilirsku ideju i Hrvate koji su se u ime sloge južnoslavenskih naroda odrekli hrvatstva. Starčevićeva je ideja pridonijela učvršćivanju hrvatske nacionalne svijesti, a pravaški se list *Sloboda* čitao i u Istri i u Dalmaciji te je osamdesetih godina 19. stoljeća znat-

no utjecao na hrvatsku nacionalnu svijest u Istri, Dalmaciji te Bosni i Hercegovini. Neki ga zbog toga nazivaju »ocem domovine«.

PAVLINOVIĆEV ODGOVOR: Mihovil Pavlinović, žestok protivnik dualizma, u tekstu *Hrvatska* misao suprotstavio se velikosrpsstvu te širenju Srbije na Bosnu i Hercegovinu i Dalmaciju.

»Mi hoćemo samostalnu Hrvatsku, Ugarsku krunu priznajemo hrvatskom krunom, ... dok je nose kralj iz porodice Habsburgo-Lotrenske... Nagodba godine 1868. nezakonita je... jer je ugovorena... bez sudjelovanja sastavnih dijelova trojed-

Širenje srpske državotvorne ideje: Vuk Karadžić

Iz Programa Stranke prava

Hrvatsko državno prirodno pravo imade se oživotvoriti uspostavom cjelokupnosti Hrvatske sjedinjenjem Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Rijeke, Međimurja, Hercegovine, Istre, Kranjske, Koruške i Štajerske u okviru habsburške monarhije, te uspostavom ustava, slobode i nezavisnosti kraljevine Hrvatske.

Ustav, sloboda i nezavisnost kraljevine Hrvatske imade se ustanoviti posebnim – na hrvatskom saboru stvorenim po Njegovu Veličanstvu kralju potvrđenim – zakonom.

Zakonodavnu vlast vrši Kraljevima Hrvatska u svim gradovima državne uprave na svome saboru sporazumno s krunom.

Poslove, koji proističu prema pragmatičkoj sankciji monarkije, rješavat će kraljevi – na Hrvatska ravnopravno kraljevini Ugarskoj i ostalim zemljama Njegova Veličanstva.

Ekzekutivnu vlast vrši hrvatska – saboru odgovorna – vlast, kojoj na čelu stoji ban, imenovan po Njegovu Veličanstvu na prijedlog hrvatskoga sabora.

ne kraljevine. Razlika između srbstva i hrvatstva, jeli to puka razlika rieči? Te dvie rieči znače: dvie povijesti, dvie domovine, dvie države, dva vjerozakona, dvie izuke (kulture), dva uljudstva (civilizacije), pa napokon i dvoja slova... Hrvatstvo je u svojih razlikah od zapada; srbstvo od istoka. Poviest se neda pomrsiti...»

Piše: Milivoj Prčić

T(V)JEDNIK

Novi predsjednik, treći demokratski nakon Drugoga svjetskog rata, Republike Poljske (40.000.000 ljudi u domovini i još toliko u dijaspori!) ponovno je jedan Lech, i to Kaczinski, nekadašnji tajnik prvog demokratskog predsjednika također Lecha ali Walense, utemeljitelja Solidarnosti, koja je srušila komunizam. Pobijedio je »tankom« većinom u drugom krugu Donalda Tuska, kojega je »forsirao« dosadašnji predsjednik Kwasniewski, inače ljevičar. Budući da je blizanac s bratom Jaroslawom,

koji je bio kandidat za predsjednika vlade, onaj Kaczinski je morao odstupiti, pa je prije tjedan dana mandat dobio Kazimierz Marcinkiewicz, također katolik (politički dakako, pokraj vjerskog), jednako kao i Lech, te se može reći da je Poljska dobila desničare na vlasti u modernom smislu te riječi, nakon ulaska u Europsku uniju, a to je i nekakav »trend« u sadašnjoj maloj krizi Europe. A pravica za narod koji je dao prvog Papu Poljaka u povijesti, koji je baš dobro prodrmao svijet!

Specijalni irački sud pod predsjedništvom Rizgera Mohameda Amina, inače Kurda po nacionalnosti, dok su ostala imena sudaca tajna, otpočeo je proces (ne kaskijanski!) mogućem ubojici stotine tisuća ljudi ponajviše Kurda i vlastitog naroda, šiitskih muslimana Iračana, kao svrgnuti vladar iz kaste sunita, pik br. 1 iz »špila« lovljene kamarile njegovih pomagača u terorizmu nad Irakom i okolicom povremeno (Kuvajt). Dakako, Saddam Husein se »ne osjeća krivim« i jedva je htio reći svoje ime, jer zna vrlo dobro da ga čeka moguća kazna smrt vješanjem, kao najvećeg zlikovca. Izjavljuje da ne priznaje vjerodostojnost suda (već valjda »samo svoje partije BAAS«, alaj smo se naslušali tih floskula od diktatora) i da nije kriv niti po jednoj točki optužnice. Ovo nas neodoljivo podsjeća na lik s ovdje omiljene parole demonstiranata po beogradskim i inim ulicama čije je ime uvijek vezivano uz Saddama, teško ćete pogoditi o kome se radi i o kojem, malo finijem sudu se radi, jer taj ima sobe ćelija okrenute Atlantiku, što je simbol slobode protiv fašizma – Atlantska povelja, i nema smrtnu kaznu u »repertoaru«. Ni taj optuženik ne priznaje sud, ali se zato žilavo brani godinama, premda tvrdi da za ništa nije kriv, ali ima strpljive suce koje je imenovalo UN, pa trpe čak i pljuvanja njegovog »proizvoda«, a nekmoli njegovu »tvrdu« obranu i dokazivanje krivice svih drugih, od Amerike do Drnovšeka i Stipe. Ali, da se vratimo prvom piku, kojem je

SFRJ izgradila podzemne i nadzemne palače, lifrala teško naoružanje i kopala podzemne lagune i što sve još nije, do logistike, a Saddam, mršavi i neobrijani, pronađen je po dojavi za 5 milijuna dolara kao posljednji teksaški najveći razbojnik u bunaru za »plavi kamen« nekog vinograda. Povijest se zna lijepo poigrati s najmoćnijima na svijetu, ili koji misle da to jesu, obično iskaljujući bijes na svojem narodu.

Budući da se ovdje radi o orijentalcima, oni ne dvoje da Saddama treba objesiti dvadeset puta samo za zločine prema Kurdima, a gdje su ostali? Do konca suđenja, koje je sada odloženo za siječanj 2006. bit će održani i izbori za parlament koji mora ratificirati smrtnu kaznu po Ustavu koji je usvojen. Mislim da se prva raketa srednjeg dometa, koju je Irak proizveo uz pomoć prijatelja, Saddam I nazivala, i sve se čini da će to ime jednog dana »raketirano« odletjeti u Danteov »Pakao« – »deveti krug«. Svaka čast Haagu, UN i Human Right Watchu, ali irački specijalni sud više naginje Nürnberškom sudu za hitlerovce – jedanaest na smrt, tri na doživotnu!

I jedan i drugi sud utemeljili su Amerikanci, a ne zaboravite što je bilo na Divljem zapadu kazna za krađu konja. Saddamovi ostali pikovi samo žele da im se frizura popravi za vrijeme suđenja, valjda zato što su mnoge skratili za glavu. Inšallah!

Na najvećem sajmu knjiga na svijetu u Frankfurtu na Majni, gdje izlaže 7209 nakladnika, 100.000 novih naslova i ukupno, s antikvarijatom, 350 prikazanih knjiga, najveću mirovnu nagradu dobio je posve zasluženo turski književnik vrlo poznat i u ovim krajevima Orhan Pamuk (»Zvali su me Crvena« itd.) za brojne romane i osobito najnoviji »Snijeg«, čovjek koji je u kućnom polupritvoru u domovini zbog vjerodostojnog opisivanja stradanja Armena u Turskoj nakon Prvog svjetskog rata i sveopću borbu za istinu u književnosti. Ova nagrada od 25.000 eura cijeni se kao jedna od najuglednijih u svijetu.

Novouvedenu nagradu za knjigu na njemačkom jeziku

Der deutsche Buchpreis dobio je Austrijanac Arno Geiger za roman »Nama je dobro«, opisu višeznačnog života jedne obitelji.

Interesantno je da bi se ovako mogao zvati i roman (virtualni) ovdje znamenitog pjesnika Radovana Karadžića, premda se njegova zbirka misteriozno zove »Pod levu sisu veka« i prikazana je pred nekoliko štovatelja u požarevačkom museumu. Imamo mi na kioscima i remekdjela Legije, valjda pisana u CZ u Beogradu (ali redigirana vani) i još brojnih domoljubnih djela čak i lokalnih »znalaca« slobode, istine i pravde... tematike za Kanta i Hegela, nakon starih Grka, a ne za ovdašnjeg »drvenog filozofa«!

Upovodu svih šteta koje su počinili uragani Katrina, Rita i najnoviji Vilma s Atlantika prema Srednjoj Americi i SAD, jedan subotički kavanski »ekspert« izjavio je pred prijateljima: »Sve to nije ništa prema onom što ja dobijem od moje snaš-Rozike kad se ujutro vratim kući poslije

provedene noći kod gđe Juliške ili gospođice Gabrijele. Lete tanjuri i lonci po cijeloj kući, a možda nešto dobije u glavu i susjed, pa i slučajni prolaznik pod otvorenim prozorom. Uragan je to, ej!«

U nedjelju promocija knjige »Veliko obiteljsko stablo Dulićevih«

Organizacijski odbor susreta Dulićevih i »Pučka kasina 1878.« pozivaju u prvom redu sve članove velike obitelji Dulić, sve njihove prijatelje i sve zainteresirane ljude dobre volje na svečanu promociju knjige *Lazara Ivana Krmpotića* »Veliko obiteljsko stablo Dulićevih«, koja će se održati u nedjelju 30. listopada u Domu kulture u Đurđinu, a s početkom u 15 sati. Na promociji će nastupiti Đurđinski komorni orkestar »Musica chorda«, a ovom će se prigodom moći nabaviti i monografija.

Šest desetljeća profesionalnog rada

Narodno kazalište – Népszínház tijekom ovoga tjedna obilježava 60 godina profesionalnog rada. U okviru proslave, predstavljeno je nekoliko knjiga koje se tiču kazališne umjetnosti – knjiga *Grozdane Šarčević* o kostimografkinji *Ani Atanacko* –

Scena iz predstave »Matija Gubec« u režiji Mirka Bogovića, koja je igrana sezone 1945/46.

vić, »55. susreta festivala kazališta Vojvodine« *Dejana Penčića Poljanskog*, knjiga *Zoltána Barácsi* o mađarskim redateljima u Vojvodini te Povjesni prikaz posljednjeg desetljeća Narodnog kazališta *Rozalije Boros Brestyanszki*. Večeras 28. listopada, na dan kada je prije šest desetljeća izvedena prva predstava »Matija Gubec«, ansambl Narodnog kazališta će odigrati komad *Filipa Šovagovića* »Ptičice«, u režiji *Roberta Raponje*.

Promocija nove knjige Ante Vukova

Promocija cjelovite pjesmarice »Vrati vrijeme« *Ante Vukova* održat će se u petak 28. listopada u Plavoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati. Promociju ove knjige organizira Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice.

»Bez svlaka mraka« u Zagrebu

Poetsko-glazbena predstava »Bez svlaka mraka« autora *Tomi-slava Žigmanova* i *Hrvoja Tikvickog* izvedena je u ponedjeljak 24. listopada u dvorištu Satiričnog kazališta »Kerempuh« u Zagrebu. U sklopu iste večeri u predvorju Kazališta otvorena je i izložba akademskog slikara *Ivice Balaževića*.

Hosanafest – prvi duhovni festival u Subotici

Od iduće godine planira se u Subotici održavati Festival hrvatskih duhovnih pjesama – Hosanafest. Pripreme za taj Festival su već u tijeku. Više o svemu možete vidjeti na web prezentaciji na adresi: www.hosanafest.tk

U priopćenju Organizacijskog odbora Hosana festa se još navodi navodi: »Više od same informacije o Festivalu treba u ovoj vijesti iščitati poziv, da se svi koji imaju od Boga darovane talente za glazbu počnu pripremati, kako bi se mogli na vrijeme uključiti na ovaj Festival. Napomenimo još samo toliko da se natječaj za ovaj Festival otvara 1. ožujka 2006. Vremena ima, a Božji blagoslov neće mimoći talentirane. 'Tko pjeva – dvostruko moli' – rekao je sv. Augustin«.

Rijeka vraća umjetnine Srbiji i Crnoj Gori

Usrijedu 26. listopada prema Beogradu je krenuo prvi kontingent umjetnina što ih je riječki Muzej moderne i suvremene umjetnosti odlučio vratiti autorima iz zemalja nastalih raspadom bivše Jugoslavije. MMSU u Rijeci čuva 84 umjetnička rada autora iz Srbije i Crne Gore, 38 radova hrvatskih autora, 20 slovenskih, 11 radova autora iz BiH, te 6 radova makedonskih autora. Većina ovih umjetnina, ostala je nakon međunarodnih izložbi crteža te Biennala mladih umjetnika Jugoslavije, a najviše 1991. godine zbog rata u Hrvatskoj.

Natječaj

»Rešetarački susret pjesnika« – Rešetari objavljuje natječaj za osmu zbirku pjesama hrvatskih pjesnika koji žive u dijaspori i članova Književne sekcije KLD »Rešetara« iz Rešetara.

Svaki pjesnik može sudjelovati s pet pjesama. Pjesme treba biti pisane računalom (floppy ili CD) ili pisačim strojem, standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskog jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Broj objavljenih pjesama u zbirci isključivo ovisi o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljeni kriterij neće biti objavljeni. Neobjavljeni radovi neće biti vraćeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoj kratki životopis-do šest rečenica (datum rođenja, adresa stanovanja, stručna sprema i posao koji sada radi, gdje i kada su do sada objavljeni njegovi radovi). Predstavljanje knjige i »V. Rešetarački susret pjesnika« održat će se 23. rujna 2006. godine.

Pokrovitelji zbirke pjesama su Hrvatska matica iseljenika – Zagreb i Brodsko-posavska županija Slavonski Brod, a supokrovitelj Poglavarstvo općine Rešetari. Izdavač zbirke pjesama je KLD »Rešetari« iz Rešetara a urednik *Ivan De Villa*. Izbor radova izvršit će: *mr. Ivan Slišurić*, profesor i književnik iz Nove Gradiške, *mr. Stipan Blažetin*, profesor i književnik iz Pečuha te *prof. Đuro Vidmarević*, književnik iz Zagreba. Naslovnicu knjige osmisliće akademski slikar iz Zagreba *Ivica Antolčić*.

Svoje radove slati najkasnije do 1. veljače 2006. godine na adresu:

KLD »Rešetari«
Vladimira Nazora 30
35403 Rešetari
Hrvatska

Koncert istarskih rock skupina u Subotici

Glazba kao medij za prepoznavanje

Kako skupni nastupi mogu samo naslutiti kvalitetu onoga što glazbenici žele prezentirati (nepuna dva sata za tri skupine), tako smo i ovoga puta dobili fragmente, koji su ipak odlična informacija i polazna točka za upoznavanje s nečijom umjetnošću

U okviru manifestacije »Dani Istre u Vojvodini« publika je u nekoliko vojvođanskih gradova – Subotici, Zrenjaninu i Novom Sadu imala prigodu prisustvovati koncertima triju istarskih skupina – Sake, Gustafi i Šajeta. Spomenu – ta istarska rokenrol ekspedicija je započeta u Subotici, u četvrtak 20. listopada na Trgu slobode. S obzirom da se koncert održavao

glasnije to bolje«, neizbježno participira na koncertima koji se odigravaju na javnim mjestima. Toliko o nastupu prve skupine. Sljedeći su nastupili mnogo iskusniji, a samim time i glazbeno mnogo kvalitetniji Gustafi. Ova atraktivna osmeroročlana postava benda je svojom prepoznatljivom melodijskom austom već prvim taktovima podigla raspoloženje među publikom.

Osmeročlana atrakcija: skupina Gustafi

radnim danom, da je početak bio zakazan za večernje sate (plus kašnjenje), te da je temperatura zraka bila karakteristična za jesen, nastup Istrana je, moglo bi se reći, bio solidno propraćen.

Kako skupni nastupi mogu samo nasluti – ti kvalitetu onoga što glazbenici žele prezentirati (nepuna dva sata za tri skupine), tako smo i ovoga puta dobili fragmente, koji su ipak odlična informacija i polazna točka za upoznavanje s nečijom umjetnošću.

SAKE, GUSTAFI I ŠAJETA: Prvi su na – stupili najmanje poznati od triju skupina, članovi benda Sake. Riječ je o punk-rock skupini u kojoj dominira glas ženske pjevačice koja sukladno čvrstini njihove glazbe kroz pjesme iskazuje i slična stajališta. Njihovi rifovi su dobro zagrijali onaj dio publike koji, rukovođen pravilom »što

Ukalupljeni u tradiciji istarske glazbe ali u formi rocka, oplemenjeni puhačkom sekcijom, uvijek dobrodošlom kada je u pitanju dobra zabava, Gustafi su lako uspjeli zadobiti simpatije nazočnih. Kao najautentičnija pojava među tri gostujuće skupine, moglo bi se ustvrditi, kako je njihov nastup bio najuspjeliji.

Posljednji je nastupio vjerojatno naj – poznatiji u ovom istarskom glazbenom »paketu«, *Dražen Turina* poznatiji kao *Šajeta*. Iako praćen dobrim glazbenicima, u njegovu je nastupu ipak najvažnija osobna karizmatičnost, što se i ovom prigodom potvrdilo. Prikazujući svoje umijeće animiranja i komunikacije s publikom, Šajeta je tijekom nastupa u samo nekoliko pjesama dotaknuo različite faze svog rada, a sve kroz različite stilove funka, reggea, discoa, i naravno rocka. Čak se u jednom

momentu i dohvatio gitare te uz neizostavnu parodiju, prikazao što zna i umije.

PREPOZNAVANJE: Nakon koncerta uspjeli smo porazgovarati s ljudima iz organizacije kao i s pojedinim sudionicima koncerta. Domaćin glazbenicima u ime organizatora bio je *Slavko Matić*, inače poznat i kao pjevač novosadske skupine Zbogom Bruce Lee.

»Manifestacija 'Dani Istre u Vojvodini' je zaživjela nakon demokratskih promjena u Srbiji, a za cilj ima povezivanje dviju regija koje su se i ranije na neki način prepoznavaile, i konačno to konkretizirale i kroz ovu manifestaciju. Ove je godine organizacija šira, koncerti se održavaju u Subotici, Zrenjaninu i Novom Sadu. U sličnoj koncepciji bit će odabrano nekoliko rock skupina koje bi nas trebale sljedeće godine predstavljati u uzvratnom posjetu Istri«, kazao je Matić.

Pjevaču Gustafa *Ediju Maružinu* ovo nije bilo debitiranje pred subotičkom publikom. »Ovo je drugi puta kako nastupamo u Subotici. Naša karijera je duga i traje već 25 godina, tako da smo davno, početkom 80-tih, nastupili ovdje i prije. Bilo je to na 'Omladini', objasnio je Maružin. Posljednji puta Gustafi su u Srbiji svirali 1987. na Akademiji u Beogradu«. Puno je vremena prošlo i mi smo sada ovdje praktički potpuno novi. Od tog vremena smo promijenili stil, prebacili se u komercijalnije vode, svirali sve i svašta, ono što bi *Goran Bregović* kazao – glazba za sprovode i vjenčanja. U nekoliko proteklih godina smo svirali i u ostalim krajevima bivše Jugoslavije, gostovali smo i u Italiji, posljednje dvije godine nastupamo i u Portugalu«, kazao je pjevač i gitarist Gustafa.

»ČA-VAL«?: Edi smatra kako bi ovo mogla biti prigoda za plasman njihove glazbe na srbijansko tržište, napominjući da je to ipak posao koji podliježe financijskim rizicima. O takozvanom »ča-valu«, u koji su i Gustafi svrstavani, Maružin ima sljedeće mišljenje: »To više ne postoji. Bila je to novinarska izmišljotina koja je pokušala povijest pretvoriti u neke njima korisne informacije koje će prodati. Ipak, moram

priznati, da se u jednom trenutku nešto dešavalo. Mi smo prva skupina koja je pretvorila čakavsku besjedu u rock izvedbu. Naravno tu je bitno spomenuti i *Fran-cija Blaškovića*. Početkom 90-tih odlučio sam se vratiti svojim korijenima i počeo pjevat na dijalektu te smo odjednom počeli ostvarivati iznimne uspjehe. To je jednostavno buknilo, kao plamen. I tu se na našem valu rodio *Alen Vitasović*, počeli su to spontano činiti i drugi. I to su mediji prozvali 'ča valom'».

ZADOVOLJAN PUBLIKOM: Šajetu smo uspjeli »uhvatiti« u trenutku fotografiranja ispred Narodnog kazališta. Svoje dojmove o upravo završenom nastupu opisao je sljedećim riječima: »Ovo je 'zapaženi' nastup, s obzirom na probleme pri kretanju, jer smo 'slagali' ekipu još iz Splita pri dolasku, te je stoga sve malo i kasnilo. Publika je bila prijazna i simpatična. Ima jedna fora da mi volimo reći kako je Vojvodina Istra na kontinentu, ima sličan duh te smo se veselili ovom našem posjetu. Prijam je bio dobar, jer je, pretpostavljam, za većinu ovo bio prvi susret s našom glazbom. Problem je što smo mi skupine nastale 90-tih, koje na žalost ovdje medijski nisu prisutne. Imam šest albuma iza sebe, a to je sve trebalo skratiti u pola sata, pa mi je bilo teško odabrati što ćemo svirati.«

Njegovoj popularnosti doprinijelo je pojavljivanje u ulozi voditelja »Retromanije« na hrvatskom RTL-u. Tu je činjenicu istarski glazbenik duhovito prokomentirao:

»To mi je samo hobi, nešto što me veseli, ja sam ipak kantautor«.

Tijekom razgovora moglo su uočiti kako je Šajeta dobro upoznat s ovdašnjom situacijom na glazbenoj sceni. »Poznato je moje prijateljstvo s *Đorđem Balaševićem*, koje je nastalo tijekom ratnih godina. Nedavno je on imao koncert u Rijeci pa me je izvukao na pozornicu da skupa zapjevamo«. Pričajući o planovima za budućnost, kao i o mogućnostima koje bi mu nastupi u Vojvodini mogli donijeti, Šajeta je istaknuo: »Sada radim novi album koji bi trebao biti više na književnom hrvatskom jeziku. Osjetio sam zasićenje radom na dijalektu. Dijalekt je dosta arhaičan, htio sam širiti svoje teme pa mi je lakše izraziti se na književnom jeziku. Pjevati o ljubavi preko interneta na dijalektu je danas teško izvo-

divo osim kao parodija. Što volim reći u šali, kao što rade 'Podravka' i 'Pliva' mogu i Gustafi i Šajeta. Mislim da je tisuću puta normalnije da smo na ovom tržištu prisutniji nego primjerice u Njemačkoj ili Italiji. Imamo puno dodirnih točaka, te se nadam da su ovo nekakvi počeci suradnje. U Hrvatskoj se malo zna o glazbenim dešavanjima ovdje, premda se slušaju narodnjaci više nego ikad. Nema glazbenih emisija koje bi propagirale kvalitetnu glazbu, a kada i to bude riješeno, onda će biti i više koncerata«.

Kako je i on, kao i ostali sudionici koncerta, imao ograničeno vrijeme za svoj nastup, ostaje nada da ćemo ih uskoro vidjeti u njihovim cjelovečernjim izdanjima na samostalnim koncertima.

D. Bašić Palković

Punk rock iz Istre: skupina Sake

Kazališna predstava »Krugovi«, Dr. Inat iz Pule

Kontinuirani pokušaji izlaska

Svaki čovjek ima jedan svoj krug u kome živi. Kada pokuša tu hermetičnost razbiti, izaći iz toga kruga, ulazi u sljedeći. To je ideja koja prema riječima redatelja čini okosnicu predstave

U četvrtak 20. listopada subotička je publika u sklopu programa manifestacije »Dani Istre u Vojvodini«

na sceni Jadran Narodnog kazališta, imala priliku pogledati predstavu »Krugovi« iz produkcije kazališta Dr. Inat iz Pule. Riječ je o posljednjem ostvarenju ove alternativne kazališne formacije, predstavi koju je osmislio i režirao njihov umjetnički voditelj i osnivač *Branko Sušac*. Njezina praizvedba bila u sijenu ove godine, a do sada je igrana u čak 19 zemalja svijeta.

»Dr. Inat« već više od dva desetljeća razvija svoj stil glumom utemeljenom na pokretu. Kovanica koju u svome nazivu nose odraz je, kako ističu, njihove tvrdoglavosti, neophodne za bavljenje ovakvom vrstom teatra.

SPOZNAJE: Predstava »Krugovi« otpočinje rađanjem likova, početkom života i prvim upoznavanjem s »stanjem stvari« oko sebe, a samim time i prvim spoznaja ma o sopstvenoj sudbini.

Svaki čovjek ima jedan svoj krug u kome živi. Kada pokuša tu hermetičnost razbiti, izaći iz toga kruga, ulazi u sljedeći. To je ideja koja prema riječima redatelja čini okosnicu predstave. Prije svega pokretom te razrađenim gestama akteri nas provode kroz lirske i epske momente transformacije koje im se namjeću kroz susretanje sa okruženjem. Prolazak je to kroz različite nivoe, uvijek nove napore sa identičnim rezultatima koji ponovno generišu neku vr-

stu bezizlaznosti, prikazan je uz poetičan ali i komičan tretman simbolike, posebice efektan u parodiranju produkata suvremene masovne kulture kao industrije želja (Playboy zečice, Barbike...) i tehnologije, kojom se, barem u njihovoj interpretaciji, netko poigrava s čovjekom.

BEZIZLAZNI CIKLUS: Ciklus izlaženja iz kruga koji ponovno otvara jedan novi, najupečatljivije je prikazala scena u kojoj su tri ženske figure trakama o gležnjevima privezane za WC-školjke. Pokušavaju izaći, ali se i dalje neprestano vrte u krug. A kakvi u takvom (ovom) svijetu bivaju ljudski odnosi? Odgovor znate. Dužina predstave kao da je prilagođena suvremenom čovjeku. Kontinuitet njezine dramatike u 55 minuta trajanja održavaju glazba i zvučni efekti (veći dio glazbe čini

odabir pjesama poput *Sinatrine* »My Way« ili skladbe iz filma »Cabaret«, uz nekoliko autorskih skladbi – *Marino Jurcan* i *Bran-ko Radić*), kao i minimalistična ali funkcionalna scenografija te dominantno bijela kostimografija *Marine Štemberger*. Ansambl predstave čine *David Belas*, *Iva Đorđević*, *Petra Rajh* i *Šandor Slacki*.

PREISPITIVANJE OSOBNIH »KRUGOVA«: I što nam »Krugovi« na kraju žele poručiti? Predstava zbog svoje neklasične forme pruža mogućnost različitih iščitavanja, ovisno o karakteru filozofskih ali i estetskih svjetonazora. Neupitan je jedino poziv na introspekciju, na preispitivanje osobnih »krugova« – čak i kao spirale koju na kraju predstave jedan od likova crta na svom odrazu u zrcalu, kao nečega što u nama počiva i predstavlja samo našu,

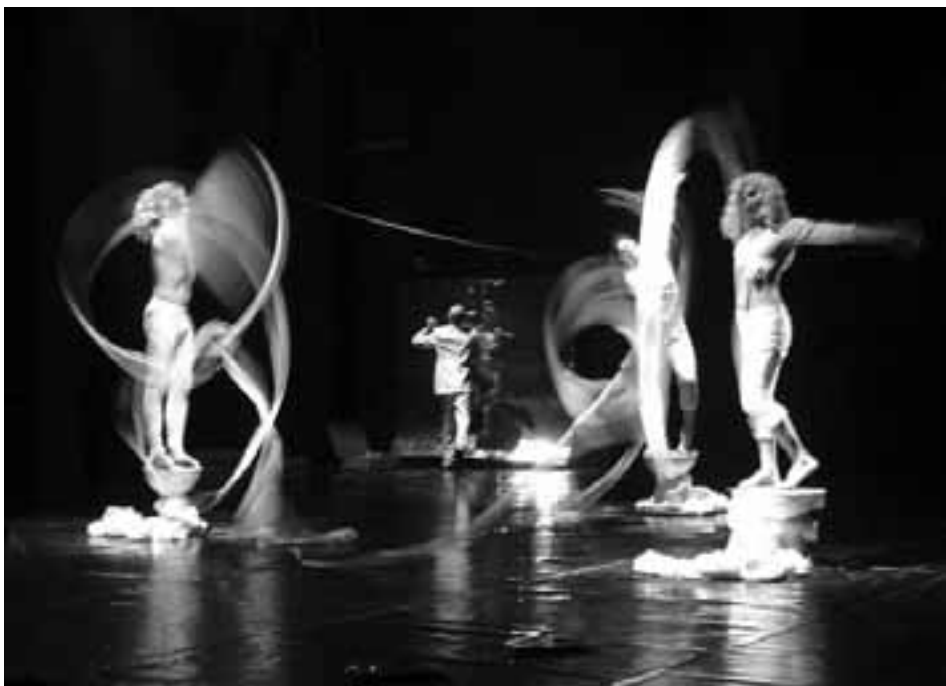
unutarnju borbu.

Kao moderni teatar koji dobro osjeća vrijeme u kome živi, a koje je često tjeskobno i neveselo, Inat-ovo bavljenje umjetnošću biva i vid terapije, a kada takav slučaj postane jedino stvaralačko polazište to je onda pogodno za uradak. Inat-ovci su nam zato svojim umijećem i višeslojnošću teatarske igre pokazali kako su mnogo više od artistskih pojava koje se lako znaju zagubiti u formalističkom forsiranju na uštrb ideje.

D. Bašić Palković

Inat koji traje više od dva desetljeća

Kazalište Dr. Inat postoji 22 godine. Ono je mjesto okupljanja i odgoja pulske mladeži i iskaza njihovog umjetničkog impulsa, koje pruža mogućnost upoznavanja svih kazališnih zanata (glume, režije, scenografije, kostimografije, tehničkih priprema). Rad i postignuća Inat-a priznati su u hrvatskoj, europskoj i svjetskoj kazališnoj javnosti, potvrđeni na brojnim nastupima u Hrvatskoj i na svjetskim festivalima u 23 zemlje svijeta na četiri kontinenta. Članicom je AITE (Organization for understanding and education through theatre) pri UNESCO-u; ITI-a (hrvatski centar ITI), UNUSCO-a, te IETM-a (Europske asocijacije profesionalnih kazališta). Jedno je od osnivača i suorganizatora Međunarodnog kazališnog festivala PUF i međunarodnog kazališnog projekta Anno Domini. Dobitnik je više od 30 međunarodnih i nacionalnih nagrada.

U susret godišnjem koncertu Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice

Radna atmosfera pred velike nastupe

Programski ćemo i ove godine nastojati biti inventivniji, bit će nekoliko novih plesova i pjesama, a predstaviti ćemo i nove nošnje, te nove instrumente u našem pratećem glazbeničkom ansamblu, najavio je Davor Dulić

Godišnji koncert Prvog izvođačkog ansambla Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo« će se održati početkom idućeg mjeseca, u dvije večeri, 5. i 6. studenog, u Velikoj dvorani Centra. Inače, u dječjim grupama, prema riječima umjetničkog voditelja Folklornog odjela **Davora Dulića** trenutačno radi 240 (od to-

općinskih institucija i sponzora, tako da smo odlučili nastupiti u našoj dvorani. Stoga ćemo ove godine imati dva koncerta, prvo starijih a potom i koncert dječjih uzrasta«, kazao je Dulić.

PRIPREME: Dulić se nada da će koncerti biti rasprodani, jer se, kako je dodao, ansambl za ovu prigodu dugo priprema. Ove

Tamo smo uvijek dobro dočekani, imamo pune dvorane gostiju, a zbog oduševljenja publika nas po više puta zna vraćati na bis«, objasnio je Dulić.

PRIVUĆI NOVE ČLANOVE: Na godišnjem koncertu cilj im je predstaviti se u što boljem svjetlu i time privući nove članove, jer je, kako je naveo Dulić, poznato da su nastupi najbolji medij za to. Očekuje se i nastup gostujućeg ansambla iz Hrvatske. »Još uvijek smo u pregovorima, ali se nadamo da će na koncertu gostovati tamburaški ansambl 'Prava stvar' iz Zagreba«, najavio je Dulić.

Dulić je istaknuo kako se Centru u posljednje vrijeme mnogo radi i ulaže. Planira se formiranje orkestra većeg obujma, koji bi pokraj tambura sadržavao i neke druge instrumente. »Kod roditelja postoje predrasude o sviranju u folklornom ansamblu, a za naše je potrebe veoma važno da imamo dobre glazbenike. Apeliram u tom smislu na roditelje da upišu svoju djecu u orkestar radi povećanja postojećeg broja članova, jer je to neophodno i za širenje našeg programskog repertoara«, poručio je Dulić.

Trenutačno se u okviru Centra okončava i plinifikacija prostorija, intenzivno se prikupljaju informacije za izradu web stranice, i kako napominje Dulić, puno je razloga za optimizam glede budućnosti rada ove hrvatske kulturne ustanove.

D. B. P.

ga 120 novih) članova, a predstavljanje njihovog rada ove će godine zbog tehničkih uvjeta imati zaseban termin. Oni će nastupiti koncem studenog, također u Velikoj dvorani Centra.

»Razlog što ove godine nećemo nastupiti u Dvorani sportova je što institucije kakva je naša nemaju dovoljnu potporu

Karte

Karte za godišnji koncert Prvog izvođačkog ansambla Folklornog odjela mogu se od ponedjeljka 31. listopada kupiti u prostorijama Centra, po cijeni od 200 dinara. Koncert će se održati 5. i 6. studenog, oba dana s početkom u 19 i 30 sati.

su godine članovi Folklornog odjela zabili preko 60 nastupa od kojih su prema njegovim riječima, najznačajniji bili oni na Cipru, u Češkoj, Balatonu (dječji uzrasti), »Vinkovačkim jesenima«, kao i nedavni pjevački nastup na proslavi godišnjice Muzičke škole u Subotici, koji su, obzirom da su amaterski ansambl, doživjeli kao posebno priznanje. »Trenutačno smo u završnoj fazi priprema za godišnji koncert. Programski ćemo i ove godine nastojati biti inventivniji, bit će nekoliko novih plesova i pjesama, a predstaviti ćemo i nove nošnje, te nove instrumente u našem pratećem glazbeničkom ansamblu. Nadam se da ćemo dobiti podršku svih naših simpatizera, bar u onoj mjeri kakvu imamo kada nastupamo na međunarodnim festivalima.

Drugačije za Božić

Prvi izvođački ansambl Folklornog odjela se priprema i za Božićni koncert koji će se održati 18. prosinca u subotičkoj Katedrali sv. Terezije Avilske i koji će prema riječima Davora Dulića, »biti nešto drugačiji od onoga što je do sada publika mogla da čuje i vidi«. »Obzirom da je Božić vrijeme darivanja bit će to naš poklon sugrađanima«, objasnio je Dulić.

Seminar o. Jamesa Manjackala u Subotici

»Isus živi u Euharistiji«

Četverodnevni program sastojao se od nagovora o. Jamesa Manjackala, pjevanja, molitve krunice, euharistije i klanjanja, odnosno molitve za duhovno i tjelesno iscjeljenje

Piše: Željka Zelić

Seminar karizmatičke duhovne obnove o. Jamesa Manjackala, poznatog misionara iz Indije, održan je u subotičkoj franjevačkoj crkvi sv. Mihaela od 20. do 23. listopada, a tijekom četiri dana nazočilo mu je oko tri tisuće vjernika. Budući da je 2005. godinu papa Ivan Pavao II. proglasio Godinom Euharistije, težište cijeloga seminara stavljeno je upravo na činjenicu kako »Isus živi u Euharistiji«. U svojim je razmatranjima zato prva dva dana o. James govorio o ustanovi euharistije odnosno »kruhu života«, o kojemu govori i šesto poglavlje Ivanova evanđelja.

Ovo je inače drugi put kako o. James posjećuje vjernike Subotičke biskupije, nakon što je u mjesecu studenom 2003. godine već održao četverodnevni seminar temeljnog kršćanskog iskustva. Na seminaru su, osim vjernika Subotičke biskupije, sudjelovali i vjernici iz okolnih mjesta i drugih biskupija, zatim iz Republike Hrvatske, te svećenik iz Ukrajine.

SADRŽAJI ČETVERODNEVNOG PROGRAMA: Četverodnevni program sastojao se od nagovora o. Jamesa Manjackala, pjevanja, molitve krunice, euharistije i klanjanja, odnosno molitve za duhovno i

tjelesno ozdravljenje. Program je s engleskoga jezika preveden i na hrvatski i mađarski jezik. Pjevanje su predvodili članovi glazbene skupine »Apostoli mira« koji sviraju i pjevaju na duhovnim obnovama te pjesmom animiraju liturgiju nedjeljnih svetih misa u župi Mađarevo u Hrvatskoj. Osnovani su u sklopu centra Udruge

Vojske Bezgrešne u siječnju 2000. godine, te na poticaj i uz pomoć upravitelja župe Mađarevo, o. Zdravka Tube, u čijoj su pratnji i došli u Suboticu.

Prva dva dana seminara, u četvrtak i petak, program se odvijao u poslijepodnevnom satima od 16 do 22 sata. U subotu je trajao od 9 do 13 sati, odnosno od 15 do 22

O. James: Ne sresti se sa mnom u ovom seminaru nije nikakva šteta, ali ne sresti se s Kristom dio bi veliki propust

Što je zapravo katolička karizmatička obnova?

Počeci karizmatičke obnove u Katoličkoj crkvi, vezani su za godinu 1966. i grupu laika, profesora teološkog fakulteta, na sveučilištu Duquesne u Pittsburgu (USA). Danas je katolička karizmatička obnova ili Obnova u Duhu, raširena po svim kontinentima u preko 230 naroda, i broji više od 100 milijuna sudionika. Obnova kao pokret ima svoje sjedište u Vatikanu. Na Obnovu se može gledati i kao na sveopću obnovu Crkve. Sudionici su različitih socijalnih grupa i naobrazbe. Svi oni nastoje širiti i naviještati Evanđelje u svom životnom krugu, a nerijetko i izvan njega, kao članovi putujućih evangelizacijskih grupa. Službe izvan lokalne molitvene zajednice, redovito su prema bolesnicima, zatvorenima, ovisnicima, mladim ljudima i bračnim parovima, kojima se životi često čudesno preobražavaju. Obnova je organizirana na razini biskupija i nacija. Vodstvo se uglavnom sastoji od jednog svećenika-duhovnika i laika-koordinatora. Oni ujedno predstavljaju Obnovu pred biskupima, odnosno biskupskim konferencijama. Zajednice obnove su različite, jer neke imaju samo lokalni a neke nacionalni karakter, ili čak svjetski. Svima im je zajedničko »krštenje Duhom Svetim«, molitva za darove Duha Svetoga i molitva za ozdravljanje. (Iz knjige Dražena Bušića »Abeceda katoličke karizmatičke obnove«, Zagreb, 2003.).

sata, dok je posljednjega dana, u nedjelju, započeo u 14 a završio u 23 sata. Svete mise koje su kroz četiri dana predstavili subotički biskup Ivan Penzes, župnik u Horgošu István Palatinus, župnik župe sv. Roka Andrija Anišić i župnik župe Marija Majka Crkve dr. Andrija Kopilović, bile su prilika da si posvijestimo značenje žrtve Kristove, koje se sjećamo u svakoj svetoj misi. Uz spomenute svećenike, koncelebrirali su i dijecezanski svećenici i redovnici subotičke biskupije te zrenjaninske biskupije i srijemskog vikarijata.

POTICAJ NA OPRAŠTANJE I POMI-RENJE: Prvog dana prigodnu propovijed održao je biskup Ivan, govoreći osobito o daru euharistije u kojemu se očituje ne samo Isusova žrtva nego i značaj svakoga čovjeka za Boga, budući da je na posljednjoj večeri Isusu jednako važan bio i Juda koji ga je izdao, kao i ostali apostoli. Na-

rednih je dana na svetim misama propovijedao o. James, potičući vjernike na opraštanje i pomirenje, osobito kroz svetu ispovijedi, za koju je destak svećenika svakoga dana vjernicima bilo na raspolaganju u samostanskoj kapelici Crne Gospe, u kojoj se, osim u crkvi, putem video zida mogao pratiti program. Dodajmo, kako su tijekom susreta mnogi od sudionika svjedočili o svojim iskustvima i obraćenjima, koja su se dogodila djelovanjem Duha Svetoga. U klanjanju pred Presvetim Oltarskim Sakramentom, o. James molio je za ozdravljenje duše i tijela, potičući vjernike da se otvore djelovanju Duha Svetoga, da živomu Isusu koji je pred njima predaju svoje boli i na oltar prinesu sve svoje molitve, te da pred Isusa »izliju svoja srca«. Da bi izbjegao kult svoje osobe, o. James je naglasio: »Ne sresti se sa mnom u ovom seminaru nije nikakva šteta, ali ne sresti se s Kristom bio bi veliki propust«.

PET PREPORUKA O. JAMESA: Završne večeri, 23. listopada, o. James je nakon kratkoga razmatranja tri sata polagao ruke na sudionike i molio za ozdravljenje i Božji blagoslov u njihovu životu. Iste je večeri na svetoj misi kojom je i službeno završena Godina Euharistije u Subotičkoj biskupiji, a predslavio ju je dr. Andrija Kopilović, o. James u svojoj propovijedi sudionicima seminara ponudio preporuke kako nastaviti živjeti nakon seminara, da bi plodovi i milosti koje su na njemu zadobivene, rasle i u budućnosti donosile još veće plodove. Riječ je o pet praktičnih savjeta po kojima se mogu događati čudesni znakovi. Kao prvo preporuča se donijeti odluku o odlasku, osim na nedjeljnu svetu misu, i na misu preko tjedna iz kako je rekao »ljubavi«, te primanje Svete pričesti. Drugi savjet odnosi se na na vrijeme koje je svakoga dana potrebno darežljivo darovati Gospodinu i svaki dan provesti s njim barem jedan sat u tzv. »osobnoj molitvi«, koja nije ponavljanje molitvenih obrazaca iz molitvenika ni čitanje Svetog pisma, ni krunica ili liturgijska molitva iz Časoslova. To nije ni molitva za druge, već »osobna molitva Ocu i Sinu po Duhu Svetom« i razgovor s Bogom jer »mi smo Isusov tabernakul«. U osobnoj molitvi dobivamo snagu za cijeli dan. Treća preporuka odnosi se na čitanje Svetoga pisma, kojega mora i treba imati svaki vjernik kao »svoju riječ Božju«. Četvrti savjet odnosi se na obiteljsku molitvu koja je naročito pogodna za marijanske pobožnosti i krunicu koja »čini jezgro obiteljske molitve«. Marija je bila žena, supruga, majka, udovica i zato će ona znati najbolje posredovati u molitvi za sve

obiteljske potrebe. Na molitvu, ali onu tjednu u karizmatškoj duhovnoj zajednici odnosi se i posljednji, peti savjet. U takvim se molitvenim zajednicama mogu prepoznati mnoge karizme koje doprinose izgradnji i rastu zajednice. Uza sve nabrojano, o. James preporuča i povremeno postiti, jer tada molitva postaje snažnija i donosi veće plodove, zatim molitve zagovora i za duše u čistilištu.

ZAKLJUČENJE GODINE EUHARISTIJE: Na kraju svete mise, biskup Ivan

O. Jamesu, biskupu, svim svećenicima i vjernicima, te organizatorima seminara, na kraju je zahvalio dr. Kopilović istaknuvši kako kraj seminara označava i početak jer smo »pozvani živjeti ono što smo vidjeli i čuli«. U tom je smislu o. Jamesu poručio kako će »uvijek živjeti u našim molitvama«.

Poruka o. Jamesa Manjackala mogla bi se sažeti u misao koja nas potiče na evangeliziranje, molitvu, osluškivanje volje Božje i neprestanu otvorenost Duhu Svetom.

Kratka biografija o. Jamesa Manjackala

O. James Manjackal rođen je 18. travnja 1946. u Cheruvellju, Kottayam, u državi Kerali u južnoj Indiji, a zaređen je za svećenika 23. travnja 1973. u Kongregaciji misionara sv. Franje Saleškog (M. S. F. S) u jugozapadnoj provinciji Indije. Godinu dana radio je u misijama Viskhapatnama, a nakon toga imenovan je profesorom u sjemeništu sv. Franje Saleškog u Ettumanooru, Kerala. Kada je susreo živoga Isusa preko molitve mladića, koji je na njega zazvao snagu Duha Svetoga, ozdravio je i duhovno i tjelesno i od tada je počeo propovijedati na karizmatškim seminarima širom svijeta, sada već skoro punih trideset godina. Osnovao je »Charis Bhavan« 1989. godine, poznati karizmatški centar u Kerali, gdje je šest godina bio direktor i predstojnik. Danas iz Mermier Bhavana u Bangaloreu nastavlja svoju službu evangelizacije jednako među kršćanima i ne-kršćanima, kako u zemlji tako i u inozemstvu. Na evangelizacijskim putovanjima obišao je više od dvadeset zemalja na svim kontinentima, propovijedajući na seminarima, održavajući konvencije i službe ozdravljanja, vodeći škole za evangelizaciju te pokrećući misije među muslimanima Perzijskog zaljeva. Mnogi ljudi širom svijeta pomažu sva njegova djela evangelizacije kao što su tiskanje Biblija, knjižica, molitvenika, i sličnoga, posebno među muslimanima. Svaka pomoć koju on primi uvijek se koristi za djela evangelizacije. Autor je mnogih knjiga, pjesama te članaka na svom materinskom jeziku od kojih su mnogi prevedeni na europske jezike. Njegova knjiga »27 karizmatških molitava« prevedena je na nekoliko jezika i koriste je tisuće ljudi širom svijeta. Osim toga objavio je i knjige: »Eureka«, »Uđite u korablju«, »Novo nebo i nova zemlja«, »Molitva čini čudesa«, a najnovija mu objavljena knjiga u izdanju galerije Laudato iz Zagreba nosi naslov »Dodirnuo me i ozdravio«.

I ove je godine karizmatška duhovna obnova okupila nekoliko tisuća vjernika

Penzes podijelio je nazočnim vjernicima blagoslov s Presvetim Sakramentom i time zaključio Godinu Euharistije. Nakon toga, o. James polagao je ruke na svu djecu koja su tijekom cijele mise sjedila ispred oltara.

mu. Na to su pozvani svi vjernici koji su bili sudionici seminara o. Jamesa, jer Crkvi su, kako je to istaknuo dr. Kopilović, potrebni aktivni kršćani, jer su oni »ili aktivni ili nisu kršćani«.

Ivan Čizmić, Marin Sopta, Vlado Šakić – »Iseljena Hrvatska«

Fotomonografija iseljene Hrvatske

Sintezom dostupnih rezultata istraživanja autori navode povijesne, političke, nacionalne, vjerske, ekonomske, socijalne i druge okolnosti odlaska stanovništva iz Hrvatske zorno ih prateći opisom i na zemljovidu hrvatskih zemalja iz 1680. preko tri geopolitičke tvorevine iz dva prethodna stoljeća (Astrougarske monarhije, prve i druge Jugoslavije) do neovisne Republike Hrvatske

Piše: Vesna Kukavica

Monografija »Iseljena Hrvatska« koja cjelovito prikazuje iseljavanje Hrvata tijekom minulih stoljeća predstavljena je koncem rujna u Zagrebu. Knjigu je objavio zagrebački nakladnik Golden marketing – Tehnička knjiga u suradnji s Institutom za društvena istraživanja »Ivo Pilar«.

Autori monografije *Ivan Čizmić, Marin Sopta i Vlado Šakić* renomirani su znanstvenici s područja hrvatskih migracija. Riječ je o kompendiju koji nastoji sustavno i u sažetu obliku izložiti, redoslijedom iseljavanja po zemljama, od 15. stoljeća naovamo ukupnost znanja o našem iseljeništvu te prikazati jezgrove sve bitne činjenice iz svih područja ljudske djelatnosti s dokumentarnim fotografijama, kartografskim i tabelarnim prikazima.

PREGLEDNA KNJIGA: Ta pregledna knjiga sadrži četiri poglavlja: »Iseljava-

Ivan Čizmić

nje«, »U novoj domovini«, »Političko organiziranje i djelovanje«, te »Identitet i budućnost hrvatskih iseljenika«. Uz riječ urednika *Franje Maletića* i 1400 fotografija, priručnik je opremljen znanstvenim aparatom koji u izboru literature navodi 49 recentnih izvora i kazalo koje sadrži preko 2500 imena iz gotovo tridesetak zemalja svijeta. Sintezom dostupnih rezultata istraživanja autori navode povijesne, političke, nacional-

ne, vjerske, ekonomske, socijalne i druge okolnosti odlaska stanovništva iz Hrvatske zorno ih prateći opisom i na zemljovidu hrvatskih zemalja iz 1680. preko tri geopolitičke tvorevine iz dva prethodna stoljeća (Astrougarske monarhije, prve i druge Jugoslavije) do neovisne Republike Hrvatske. Objektivna analiza (str. 23 – 299.) upućuje na nedvojbenu činjenicu da u svakom hrvatskom migracijskom valu od 15. stoljeća, kad je zabilježen prvi, ima mnogo sličnosti s iseljavanjima iz mediteranskog i srednjoeuropskog prostora koje mu Hrvatska povijesno i kulturno pripada.

KULTURNI TRAGOV ISELJENIKA: U novim sredinama Hrvat-

ski iseljenici ostavljali su kulturne tragove koji su ih istodobno integrirali u nove domovine ali ih predstavljali i posebnima u odnosu prema vlastitu podrijetlu. Hrvatsko iseljeničtvo opisano u knjizi nalazimo u Sjevernoj i Južnoj Americi, Novom Zelandu, Australiji, Africi i u Europi. U SAD-u hrvatsko iseljeničtvo kroz stoljeća susrećemo u većem broju u saveznoj državi Kaliforniji, Louisiani, Washingtonu, Pennsylvaniji, Ohiju, Kansasu, Missouriju, Illinoisu, Michiganu. Na južnoameričkom kontinentu naše iseljeničtvo (u trećem pa čak i četvrtom naraštaju) živi u Čileu, Argentini, Boliviji, Paragvaju, Urugvaju, Venezueli, Peru i Brazilu. U europskim zemljama hrvatsko iseljeničtvo nešto mlađe živi u Njemačkoj, Austriji, Belgiji, Francuskoj, Švicarskoj, Švedskoj, Norveškoj, Nizozemskoj, Velikoj Britaniji, Italiji. Hrvatske nacionalne manjine unatrag pet stoljeća nalazimo u susjednim zemljama poput Italije, Austrije, Mađarske, Češke, Slovačke, Rumunjske, Države Srbije i Crne Gore.

Vlado Šakić

TISUĆE DRUŠTAVA I ORGANIZACIJA: U milijunskom hrvatskom

iseljeničtvu djeluju tisuće društava i organizacija, kako onih sa stoljetnom tradicijom tako i posve novih, ali i onih koji su ponovno izrasli sa istim ili promijenjenim imenom na statutima hrvatskih pionirskih društava osnovanih po cijelom svijetu za

Marin Sopta

vrijeme onodobnih »smolonosnih«, »zlatnih« ili pak »salitrenih« groznica.

Hrvatski tisak u iseljeništvu u stotinama naslova ima tradiciju dužu od stoljeća, konstatiraju autori »Iseljene Hrvatske«. U početku pisan na materinskom jeziku, sredinom 20. stoljeća taj je tisak uglavnom izlazio dvojezično, dok se prema početku 21. stoljeća hrvatsko iseljenišтво izražava u svojim medijima nerijetko na jezicima domicilnih zemalja i to engleskom, španjolskom, portugalskom, njemačkom što je vidljivo u knjizi iz brojnih preslika naslovnica. Više od stotinu hrvatskih katoličkih misija osnovano je diljem planete u dvadesetom stoljeću pa se može reći kako je Crkva nenadomjestivo pridonijela očuvanju hrvatske narodne samobitnosti.

LEGITIMNO DJELOVANJE U DOMICILNIM DRŽAVAMA:

Čitajući knjigu biva napokon razvidno kako su iseljeni Hrvati političke stranke i sve druge organizacije i institucije organizirali na temelju zakonodavstava u domicilnim zemljama, čime se njihovo djelovanje može ocijeniti legalnim i legitimnim, a iseljenim Hrvatima pripisati poštivanje građanskih načela okupljanja i djelovanja kao bitne odrednice njihova socijalnog identiteta u tim zemljama. Slučajevi koji se ne uklapaju u ovu identitetsku označnicu iseljenih Hrvata, empirijski pokazuju autori, nisu posljedica organiziranog nego prigodnog djelovanja pojedina ili manjih skupina hrvatskog iseljenišтва. Knjiga definitivno baca u roptarnicu povijesti rašireni stereotip *Jakova Blaževića* o »mrskoj neprijateljskoj emigraciji«, jer pokazuje da hrvatski emigranti nisu bezglavi pustolovi bez imena i opasnog desnog svjetonazora (str. 311 – 469.).

POLITIČKA PODVOJENOST: Cvijet hrvatske mladosti u drugoj polovini dvadesetog stoljeća bio je mučki ubijan na

pločnicima svjetskih metropola ili doživotno zatočen, proganjan i u domovini prešućivan. Na političkom planu čimbenici usporavanja i neslaganja u pedesetim i šezdesetim godinama bili su uvjetovani nacionalnom i političkom podvojenosti hrvatskoga nacionalnoga korpusa tijekom Drugoga svjetskog rata, a sedamdesetih i novom političkom situacijom nakon Hrvatskog proljeća. Zajedništvo hrvatskog

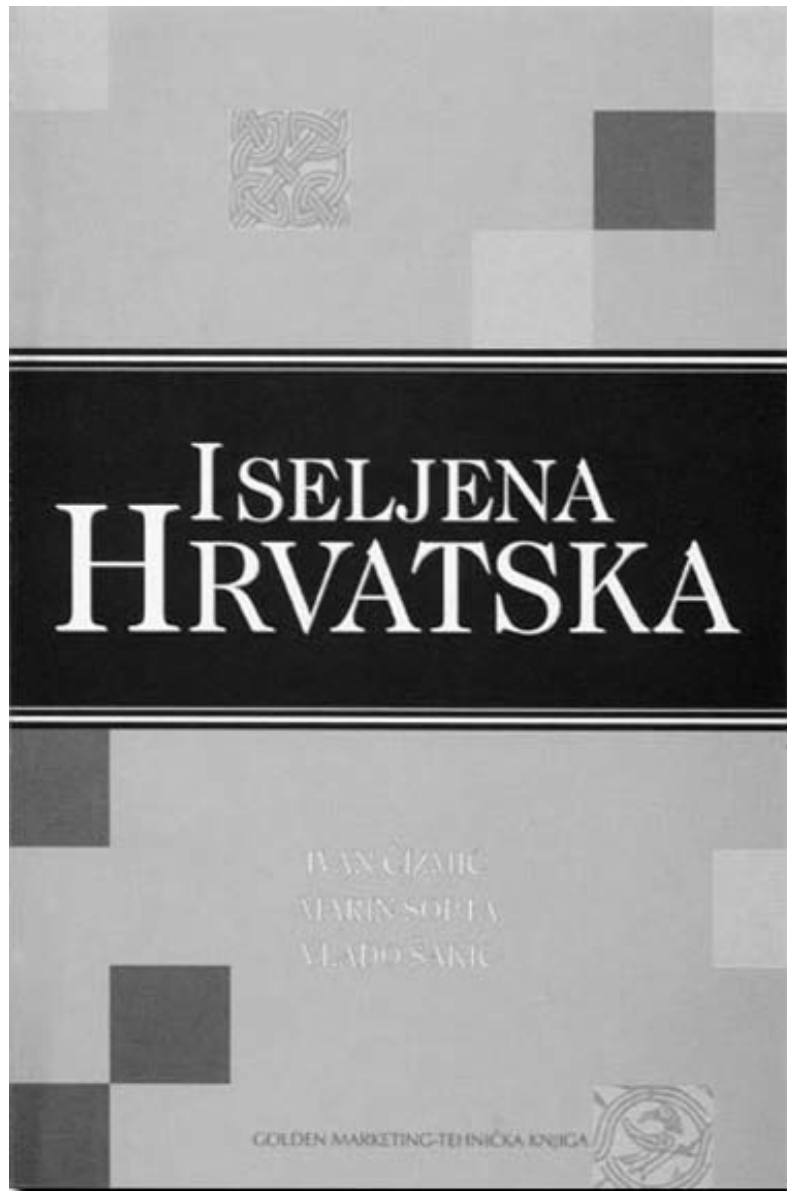
lovini sedamdesetih i osamdesetim godinama i ujedinili.

NACIONALNA POMIRBA: Nakon tragičnih iskustava ne bez grijeha s dvjema megaideologijama prošloga stoljeća, fašizmom i komunizmom, Hrvati su se našli u neponovljivoj prigodi da se demokratskim putem izjasne o državnom osamostaljenju, izglasuju ga te ga u ratu za neovisnu i demokratsku hrvatsku državu obrane. U knjizi su navedene sve važne činjenice koje opisuju te procese, a na tom temelju koji zrači nacionalnom pomirbom napisano je posljednje poglavlje o glavnim odrednicama suvremenog nacionalnog, kulturnog i socijalnog identiteta hrvatskog iseljenišтва. I uza sva postignuća iseljenih Hrvata u procesima hrvatskoga državnog osamostaljenja i obrambenog rata za neovisnost čini se da se u Hrvatskoj još uvijek prevladavajući odnos kreira na način koji neobično podsjeća na onaj prijeratni u drugom jugoslaven-skome okviru, upozoravaju autori knjige Čizmić, Sopta i Šakić.

Monografija »Iseljena Hrvatska« pokazuje da hrvatsko iseljenišтво raspolaze materijalnim, svjetonazorskim, vrijednosnim i upravljačkim bogatstvom i znanjem koje nedostaje Hrvatskoj. Modernizacija hrvatskog društva i institucija, integracija iseljene i domovinske Hrvatske, te konsenzus oko hrvatsko-

naroda nametnulo se kao neupitan proces. Čini se da je poslije Hrvatskog proljeća sazrela spoznaja u Hrvatskoj i u hrvatskom iseljeništvu da jedino u neovisnoj državi Hrvati mogu sačuvati svoj identitet i obraniti temeljne nacionalne interese. U razdoblju nakon Hrvatskog proljeća, razvijali su se na različitim razinama integrativni procesi, temeljni nacionalni i politički ciljevi su se približavali, te su se na razini Hrvatskog nacionalnog vijeća u drugoj po-

ga modernog identiteta nužni su uvjeti za opstanak i stabilnu poziciju Hrvatske u Europskoj uniji te njezin cjelokupni razvitak u budućnosti. S obzirom na sve činjenice navedene u knjizi »Iseljena Hrvatska« i suvremene okolnosti u kojima se Hrvatska nalazi, autori smatraju nužnim uključivanje hrvatskog iseljenišтва u sve rasprave i istraživanja kao i sve političke i gospodarske procese u Hrvatskoj u budućnosti. ■

Koncert za orgulje u Subotici

Posljednji koncert u sezoni

Fini izbor orguljskih komada kao i skladbi primjerenih Jeleninom glasu učinile su ovaj koncert ugodnim

U nedjelju 23. listopada u katedrali sv. Terezije Avilske je održan zadnji koncert u sezoni 2004./05. koje organizira *Csaba Pásko*. Od 22 predviđena koncerta samo dva nisu održana. Tijekom ove koncertne sezone nastupili su brojni gosti orguljaši, zborovi, solisti između kojih i neki subotički zborovi.

Na koncertu su nastupili *Sándor Kádár* na orguljama i *Jelena Jengi* mezzosopran. Kádára smo već puno puta imali prilike čuti za orguljama na raznim koncertima, surađivao je s mnogima kad se ukazala potreba – sa zborovima Pro musica, Bach collegiumi, Musicum catholicum, kao i na liturgijama u katedrali i kod franjevac.

Student orgulja u Grazu, na ovom se koncertu predstavio finim neagresivnim repertoarom naizmjenično sa solo točkama u kojima je pratio Jelenu.

Jelena Jengi iz Virovitice, studirala je na Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu, nakon toga magistrirala iz crkvenog korala u Grazu a ove jeseni upisala je i solo pjevanje također u Grazu. Ovo je njen prvi solistički nastup u Subotici.

Na početku koncerta čuli smo jednu improvizaciju. To je bila improvizacija na gradual »Suscepimus Deus« za 31 nedjelju kroz godinu, koja se sastojala iz intonacije, zatim samog graduala te na kraju pasacaglie na temu graduala.

Jelena Jengi i Sándor Kádár

Usljedila je Handelova skladba *Ombra mai fu* u izvedbi Jelene Jengi, Bachova koralna predigra »Wer nur den Lieben Gott« i Dvoržakova crkvena skladba »Gospod Bog je pastir moj« takođe u Jeleninoj izvedbi. Dalje su uslijedili III stavak Bachovog tria u G-duru za orgulje te *Ave Maria* od *Giulia Caccinija* i francuski romantičar *Jean Francois Lesueur* i njegov »Communion« za orgulje.

Na programu se našao i *Domenico Cimarosa*, njegova crkvena arija »Resta in pace« koju je otpjevala Jelena i zatim jedna simfonija za orgulje. Na samom kraju programa Jelena je otpjevala *Agnus Dei* iz Mozartove *Krunidbene mise* a Sándor je odsvirao »Sortie« od *Cesara Francka*.

Fini izbor orguljskih komada kao i skladbi primjerenih Jeleninom glasu učinile su ovaj koncert ugodnim. Jelena Jengi pjevala je s dosta ujednačenim visokim registrima. Vokalni su bili dobro postavljeni i ozvučeni na dobrom mjestu, osobito otvoreni vokali koji u visinama imaju snagu i zvučnost a u niskom registru kojeg ozvučava samo grudnim dijelom pomalo je nedostajala visoka pozicija. Uski vokali su bili previše zatvoreni zbog toga da bi se dobro ozvučili, tu je nedostajalo samo malo širine. Ponekad je ataka bila nesigurna u slučajevima kada je fraza počinjala samoglasnikom.

Ova mala dobronamjerna zapažanja ne umanjuju divljenje već sada vrlo dobro formiranom i postavljenom glasu koji je u svojim interpretacijama ostvario cjelovitost i povezanost oblika i slušateljima podario takvu izvedbu koju s pravom možemo nazvati –glazba.

N. Skenderović

Iz knjige »Lira naiva 2005«

Mila Markov Španović

Vijek prode zloslutni

Još žive tragovi, samo pusti tragovi
beskrajnog traženja i skrivanja

Još žive staze modre kao duge
nad porušenim mostovima

Još žive izgubljeni osmijesi
suncu ukradeni...

Dođi mi cestama novim,
mostovima čvršćim dođi!

Sunce još ima osmijeha beskraja.

U dlanovima mojim utočište nadi!
U njima more šumi plavo,
nebo vedro u njima se krije,
klasje u njima rumeni i zrije,
u njima suze presuše.

Moje ruke te čekaju
Oprostili su cvjetovi slomljeni
vjetru ludom,
kiše tragove izbrisale.

Vijek prode zloslutni
Novi na dobro nam dođi!

Mila Markov Španović je rođena 1961. godine u Malom Guberu (općina Livno u BiH). Gimnaziju završava u Livnu, a Filozofski fakultet, odsjek za romanistiku u Sarajevu. Živi i radi u Srijemskoj Mitrovici. Profesorica je francuskog i latinskog jezika.

S djecom i mladima, kako s recitatorima tako i literatima, u Hrvatskom kulturnom centru »Srijem« u Sremskoj Mitrovici postiže zapažene rezultate, čak i u Hrvatskoj.

Od ranog djetinjstva voli pisanu riječ, uključuje se u rad literarne sekcije. Tako kao gimnazijalka i članica Literarne sekcije objavljuje svoje stihove u zbirkama »Sedamnaest mojih godina« i »Moje Livno«.

Sudjelovala je na drugom susretu pjesnika Lira naiva.

Jinx – »Retro«

Aquarius Records, 2002.

Gotovo svatko tko je iole pratio zbivanja na hrvatskoj glazbenoj pop sceni tijekom druge polovice 90-tih, nije mogao a ne zapaziti zanimljivu i osvježujuću kreaciju – zagrebačku pop skupinu Jinx. Njihov naziv, koji na engleskom znači »urok«, »baksuz«, definitivna je antiteza svega onoga što su tijekom svoga postojanja, do možda jedinog pojavljivanja spomenute riječi pri razilaženju u 2002. godini stvorili i na sebi svojstven način prezentirali.

»Retro« je savršena kolekcija od 13 pjesama koja nam sve vrijeme pokraj užitka nameće pitanje njihovog preranog odlaska s glazbene scene. Jer nakon četiri albuma i bogate koncertne aktivnosti, čini se kako njihovoj razigranoj zvučnoj ideji teško što možemo zamjeriti. Prepoznatljive po glasu pjevačice Yaye i zre-lom autorskom pečatu gitariste Coca Mosquita uz vrhunsku glazbeničku platformu koju su činili Berko, Jakša, Pavlica, Samir i Marijan, pjesme proistekle iz manufakture Jinx-a su ostavile značajan trag u hrvatskoj pop glazbi. Taj trag, magija optimizma uokvirena inteligentnim tekstovima i sviračkim znanjem, neokrnjeno je uspio sačuvati se, te kao takav na određeni način i zaokružiti njihov opus na ovom »best of« izdanju. Bez prekida u rasijavanju dobrih vibracija nižu se dobro poznate: »Smijem se«, »Bye Bye Baby Bye«, »Brazil«, »Na plaži«, »Tamo gdje je sve po mom«, »Zar je stvarno došao taj dan«, »Ljeto«, »Ruke«, »Strijele na horizontu«, »Topim se sad«, »Koliko suza za malo sna«, »Avantura počinje« te »Čuvar močvara i trava«, neprestano nas držeći »zatočene« u njihovoj glazbi, u prostoru u kome važe neka druga pravila, baš kao u refrenu koji glasi »Idem tamo gdje je sve po mom«.

Kako su Jinxi proizvod svjetske klase, tako je i ovakav spomenik njihovom radu zaslužen kompletno uz bonus DVD sa svim spotovima, a čija se kvaliteta najbolje uočava u *Matanićevom* »Idem tamo gdje je sve po mom« te video-spotu za pjesmu »Ljeto« čije osmišljenje potpisuju braća Jašovec.

»Retro« je više nego upotrebljiv podsjetnik na slavne dane Jinx-a, neizostavan pratilac za ljetne dane, ali i neiscrpno izvoriste pozitivne energije za jesenske tmurne prigode.

D. B. P.

Jure Kaštelan (1919.-1990.)

Jure Kaštelan, pjesnik, rođen je 18. prosinca 1919. godine u Zakuću, kraj Omiša, a preminuo 24. veljače 1990. u Zagrebu. Osnovno školovanje započeo je u negdašnjem glagoljaškom sjemeništu na Priku, a završio u Gatima. Godine 1938. polaže maturu na Državnoj klasičnoj gimnaziji u Splitu, a potom upisuje Filozofski fakultet u Zagrebu. U vlastitoj nakladi izdaje 1940. prvu zbirku pjesama »Crveni konj«, s likovnim ilustracijama Ede Murtića. Mladi Kaštelan počinje kao nadrealist, a pjesme u ovoj knjizi nadahnute su, ponajviše, poezijom Oskara Daviča i Rade Drainca.

Početkom listopada 1942. godine odlazi u partizane. Odmah nakon oslobođenja postaje urednik kulturne rubrike »Vjesnika«, ali ubrzo prelazi u izdavačko poduzeće NOPOK, gdje ostaje sve do 1948. godine. Kako je zbog rata morao prekinuti studij, diplomira 1949. godine, a 1950. godine postaje asistent na Filozofskom fakultetu.

Nakon pauze od deset godina izlazi mu zbirka pjesama »Pijetao na krovu«. U njoj pjeva o ratnim doživljajima, poslijeratnoj izgradnji i socijalizmu.

Od 1956. do 1958. godine bio je rektor hrvatskog jezika na Sorboni. Na Filozofskom fakultetu promoviran je 1961. godine u docenta, a iste godine izabran je i za izvanrednog člana JAZU. U prosincu 1972. godine postaje izvanredni profesor, a 1976. godine dobiva status redovitog profesora. Iste godine izlazi mu i zbirka pjesama »Divlje oko«. Kao već zreli pjesnik, Kaštelan uvelike mijenja stil. Njegova poezija je otada simbolička i mitološka. Ostale njegove zbirke pjesama su: »Biti ili ne«, »Malo kamena i puno snova« te »Čudo i smrt«.

Pokraj poezije pisao je i drame i eseje. Prevodio je s francuskog, makedonskog, španjolskog, grčkog, ruskog, češkog i talijanskog jezika. Od 1979. godine redoviti je član JAZU. Umirovljen je na mjestu šefa katedre za teoriju književnosti 1980. godine.

Temeljem članka 14. stavak 4. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br.135/04) i članka 24. Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list Općine Subotica« 5/2005), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša:

OBAVJEŠTAVA

Nositelj projekta MDOO »PHIWA« Subotica, Štrosmajerova br. 6 podnijela je zahtjev za određivanje obujma i sadržaja Studije o procjeni utjecaja PROJEKTA »**LOGISTIČKI CENTAR**«, Somborski put bb, na kat. parceli br. 33964/1 k. o. Donji Grad, SO Subotica.

Služba je donijela rješenje o obujmu i sadržaju studije o procjeni utjecaja dana 17. listopada 2005., koja treba biti izrađena sukladno članku 17. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br.135/04) i Pravilnika o sadržaju studije o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 69/2005).

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04) Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica – Trg Slobode br.1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja PROJEKTA »**Bogoslovija – Teološki fakultet**« na okoliš, čija se realizacija planira na kat. parc. 4153, K. O. Stari Grad, O. Subotica.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće soba 227 u razdoblju od 28. listopada do 07. studenoga 2005, u vremenu od 10 do 12h.

Molimo vas da u roku od 10 dana oglašavanja, dostavite mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš ovom nadležnom tijelu.

Temeljem čl. 3. Odluke o raspoređivanju proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine za dotacije etničkim zajednicama, Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje

IZVANREDNI NATJEČAJ

za dodjelu sredstava nacionalnim vijećima nacionalnih manjina radi sufinanciranja projekata i manifestacija organizacija nacionalnih manjina u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini

Ukupna svota raspoloživih sredstava za nacionalna vijeća koja imaju sjedište na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine u visini od 3.000.000,00 dinara, raspoređuje se na sljedeći način:

Nacionalno vijeće mađarske nacionalne manjine 1.300.000,00 dinara

Nacionalno vijeće slovačke nacionalne manjine 350.000,00 dinara

Hrvatsko nacionalno vijeće 350.000,00 dinara

Nacionalno vijeće rumunjske nacionalne manjine 380.000,00 dinara

Nacionalno vijeće rusinske nacionalne manjine 250.000,00 dinara

Bunjevačko nacionalno vijeće 190.000,00 dinara

Nacionalno vijeće ukrajinske nacionalne manjine 180.000,00 dinara

Pozivaju se nacionalna vijeća nacionalnih manjina da predlože krajnju raspodjelu natječajnih sredstava za sufinanciranje projekata i manifestacija udruga, organizacija i drugih asocijacija nacionalne manjine koju predstavljaju.

Rok za podnošenje prijedlog raspodjele sredstava je 15. studeni 2005. godine.

Nacionalno vijeće je dužno uz prijedlog raspodjele dostaviti opis projekta odnosno manifestacije čije sufinanciranje predlaže, s točnom naznakom konačnog korisnika.

Prijedlozi za raspodjelu natječajnih sredstava se podnose na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi u radu pokrajinskih tijela. Prijedlozi se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih upravnih tijela u Novom Sadu, u prizemlju zgrade Izvršnog vijeća APV ili se upućuju poštom na adresu: Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine, 21000 Novi Sad, Bulevar Mihaila Pupina 16.

Po proteku natječajnog roka i razmatranja podnesenih prijedloga pokrajinski sekretar za propise, upravu i nacionalne manjine donosi rješenje o dodjeli sredstava nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, koji su dužni nakon pristizanja sredstava na njihove račune iste odmah doznačiti konačnim korisnicima.

Nacionalna vijeća su se dužna starati o namjenskom korištenju dodijeljenih sredstava konačnim korisnicima, da Proračunskoj inspekciji u svakom trenutku omoguće obavljanje kontrole korištenja sredstava, kao i da eventualna neutrošena sredstva virmanski vrate proračunu na odgovarajuću poziciju Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine. Nacionalna vijeća se obvezuju o utrošku dodijeljenih sredstava do kraja siječnja 2006. godine podnijeti pismeno izvješće.

Temeljem članka 20. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br. 135/04) Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica – Trg Slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš PROJEKT »Poslovni objekt«, na kat. parc. 3712 K. O. Stari Grad, SO Subotica.

Uvid u Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš PROJEKTA »Poslovni objekt«, investitora DOO »GLORIA«, Trg oktobarske revolucije br. 5 se može obaviti u prostorijama Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Stare gradske kuće soba 227 u razdoblju od 28.10.2005. do 18.11.2005. u vremenu od 10 do 12 sati.

Javna rasprava i prezentacija Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš PROJEKTA »Poslovni objekt« bit će održana 22. studenoga .2005. u prostorijama Stara gradska kuća, II. kat, soba 228.

Babilonska kula starog kontinenta

Europa govori 230 jezika

EU potroši više od 800 milijuna eura godišnje na prevodenje dokumenata koji su u uporabi na 20 službenih jezika

Piše: Dražen Prčić

Koji strani jezik govorite?

U bliskoj budućnosti to neće biti samo kurtoazno pitanje, već će jednostavno postati obveza, posebice u vezi engleskog jezika kao opće prihvaćenog međunarodno priznatog službenog jezika. Jer ujedinjena Europa neće moći ujediniti svoje ekonomske i ine potencijale, ukoliko jezični most između njezinih »podanika« ne bude uspostavljen i niveliziran barem jednim od opće prihvaćenih svjetskih jezika – engleskim, njemačkim, francuskim, talijanskim ili pak španjolskim. Ali što je s ostalim, tzv. malim europskim jezicima koji predstavljaju pravo malo blago civilizacijske kulture starog kontinenta, koji je bio i još dugo će ostati središte ovog našeg svijeta.

JEZIČNE PORODICE: Na europskom tlu danas obitava nekoliko većih jezičnih cjelina u čijim se podgrupama nalaze mnogi od brojnih jezika na kojima se sporazumijevaju stanovnici našeg kontinenta. Opće poznate su tako germanska i romanska, u koju spadaju primjerice – njemački, engleski, nizozemski s jedne i talijanski, francuski, španjolski na primjer s druge strane. A znate li za grupacije poput afrazijske, semitske, altajske, mongolske, turkijske, kavkaske, baltoslavenske, keltske, germanske, grčke, indoiranske, uralske, finougarske, samodijske ili pak baskijske. Već pri samom navođenju ovih egzotičnih imena, koja objedinjuju veće ili manje jezike koji po svojoj pripadnosti spadaju u neku od navedenih porodica, očituje se nemjerljivo bogatstvo etničkih skupina koje

od davnina naseljavaju europske prostore. Snaga Europe, višestruko potvrđena u svim etapama razvitka ljudske civilizacije, crpila se i iz brojnih manjih etničkih skupina, koje su pokraj svog materinskog i tradicionalnog govora posve ravnopravno usvajale, učile i na koncu govorile službeno priznatim jezicima. Primjeri latinskog, dominantnog od »pamtivijeka« i engleskog koji ga je »naslijedio« u globalnoj komunikaciji, najbolje ilustriraju spremnost civiliziranog čovjeka da se prilagodi zahtjevima koje nameću globalni tijekovi. Jer čovjek je najsavršenije biće koje hoda našim planetom, a moć učenja jezika jamačno je jedan od većih njegovih talenata.

BOGATSTVO JEZIKA: Krenemo li od nekadašnje velike zajednice sovjetskih republika udruženih na prostoru bivšeg SSSR-a, a današnjih samostalnih europskih država, dobit ćemo obilje raznolikih slavenskih ili djelomice azijskih jezika. Uz tradicionalni ruski jezik, kojim su, htjeli to ili ne, morali svi ovladati, nitko nije zaboravio na materinske korijene bjeloruskog, moldavskog, latvijskog, litavskog, estonskog, karelskog, kalmičkog, avarskog, osetskog, adigejskog, tatarskog, udurtskog, baškirskog ili marijskog jezika.

Uzmimo primjer romanske jezičke skupine i prostora na kojima žive narodi koji se sporazumijevaju na svome galicijskom, baskijskom, provansalskom, furlanskom, ladinskom, katalanskom ili sardskom jeziku. Naravno, svi oni govore pritom francuski, španjolski ili talijanski, kao dominat-

Vojvodanski jezici

Ušarenilu vojvodanskih naroda i etničkih manjina, koje žive na teritoriju Autonomne Pokrajine, mogu se čuti brojni jezici koji su u svakodnevnoj uporabi, a prema statutima određenih lokalnih samouprava u ravnopravnom su statusu sa službenim državnim jezikom. Između ostalih Vojvodina govori i hrvatski, mađarski, slovački, rusinski, rumunjski, romski...

ni službeni jezik tih prostora. Slijedi primjer germanske skupine na čijim prostorima narodi ove grupacije govore i svojim nizozemskim, velškim, galskim, danskim, norveškim, švedskim, ali i zapadno, sjeverno i istočno frizijским. Na koncu ne bismo željeli izostaviti i ostale slavenske jezike u koje se ubrajaju i češki, slovački, poljski i bugarski, uz već spomenute jezike baltoslavenske skupine s prostora neka današnjeg Sovjetskog Saveza.

Jezici bivše SFRJ

Na prostorima bivše zajedničke države u ravnopravnoj uporabi bili su hrvatski, srpski, slovenski i makedonski jezik, iako je službeni jezik bio hrvatskosrpski ili srpskohrvatski, ovisno o prostorima na kojima je bio na uporabi

Rudolf Vojnić Tunić, doktor magnetoterapije i nagrađivani izumitelj

Magneti koji liječe

Zahvaljujući korištenju biomagnetnog pojasa dosad se rodilo 154-ero djece

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Subotičanin *Rudolf Vojnić Tunić* zasigurno je, još uvijek, široj javnosti nepoznat, ali njegovi izumi na polju magnetoterapije već su poznati i priznati na europskom i svjetskom nivou. Za svoja dostignuća prošle godine nagrađen je »Poveljom Minisatrstva za znanost Republike Mađarske »Genius 2004«, osvojio je i srebrnu medalju »Genius 2004« u Budimpešti, kao i zlatnu medalju »Mihajlo Pupin« u Beogradu, srebrnu medalju na »Tesla festu 2003«. Dugogodišnji izumiteljski rad je pratilo i znanstveno usavršavanje, te je u Novom Sadu doktorirao na polju magnetoterapije, što mu je u mnogome pomoglo u usavršavanju svih patenata s kojima je pomogao tisućama izlječenja željnih pacijenata.

► Kakav je status alternativne medicine kod nas?

Nažalost, još uvijek se ovdje alternativnim načinima liječenja ne posvećuje dovoljna pažnja, niti se priznaje zvaničan status. Tradicionalna medicina je u rukama države koja ima izravni interes, baš kao i proizvođači lijekova, i svi skupa predstavljaju jake i dominantne lobije. Ali, i pokraj svega na Zapadu alternativna medicina sve više osvaja »svoj« prostor, zahvaljujući prije svega odličnim rezultatima prilikom izlječenja oboljelih osoba i sada je to već ozbiljnih 40 posto u korist »alternativaca«.

► Koje su oblasti kojima se Vi praktički bavite?

U prvom planu svog djelovanja na oboljele osobe bavim se magnetoterapijom i bioenergijom, uz primjenu sugestivnih terapija koje se koriste kod određenih psiholoških poremećaja. Moram odmah reći da se u velikom broju slučajeva meni obraćaju ljudi koji su već isprobali brojne tradicionalne medicinske metode, ali su poslije neuspješnih liječenja poželjeli isprobati i alternativnu medicinu. Magnetoterapijom radim na rješavanju bola, putem magnetnog djelovanja na bolna mjesta.

► O kakvim se magnetima radi i kako oni djeluju na bolna mjesta?

Radi se o keramičkim, slojnim magnetima, koje ja osobno izrađujem na temelju višegodišnjih izučavanja na polju elektromagnetizma i elektrotehničke struke ko-

jom sam se godinama bavio. Ovi magneti, što je iznimno važno napomenuti, nisu nikakvi željezni ili čelični, oni ne puštaju nikakvu kemiju, niti oksidiraju i kao takvi nemaju nikakve kontraindikacije. Konkretno, ukoliko nekog zaboli kralježnica na određeno mjesto (na križu) se stavi jedan mali magnet (keramički prsten) promjera 15 milimetara, jačine 500 Gausa, kojom taj mali magnet prolazi magnetna energija koja terapijski djeluje na vegetativni sustav.

Magnetna energija opušta krvne žile (kapi-lare), što dovodi do prokrvljavanja i čišćenja od toksina koji su tijekom perioda boli ovladali tim mjestom. U samo jednom danu korištenja dolazi do znakovitog smanjenja bolova (i do 90 posto), jer nervi postaju sprovodniji i samim time dolazi do potrebitog opuštanja ukočenog dijela. Ovo nije nikakvo agresivno liječenje, naprotiv, u pitanju je čista, humana terapija.

► Pokraj liječenja boli, postali ste nadaleko poznati i po liječenju ženske neplodnosti. Kako Vam to uspijeva, po-glavito kada su u pitanju slučajevi dugo-

dišnjeg, neuspješnog liječenja tradicionalnim medicinskim metodama?

Evo, prije dva dana se rodila 154-vrta be-bica, ovdje u Keru (dio Subotice), koja je došla na svijet zahvaljujući djelovanju mog biomagnetnog pojasa, čija je primarna namjena saniranje osnovnih uzročnika ženskog steriliteta. Odmah želim naglasiti kako uredno vodim evidenciju svih osoba koje su rodile uz pomoć primjene ove metode, jer je poznata sumnjičavost klasične medicine i ustaljeni komentar kako je sve to slučajno. Ovako imam već »154 slučajaja«...

► Konkretno u čemu se sastoji primjena vaše metode?

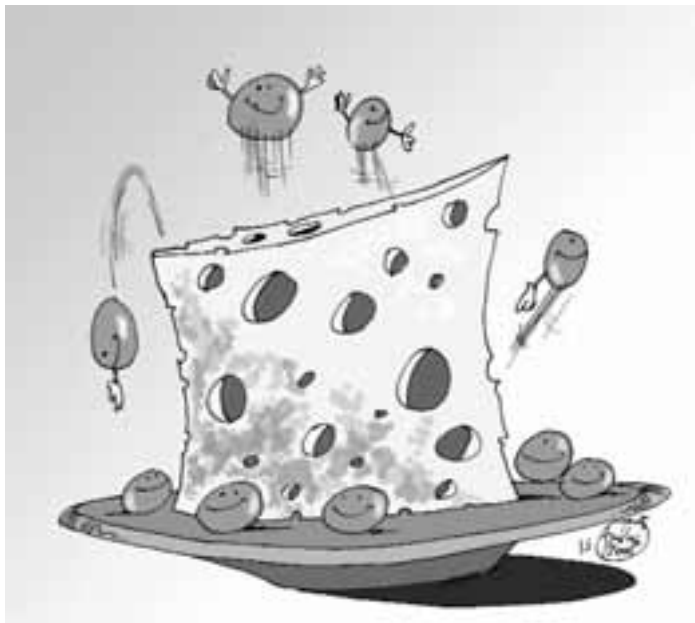
Kod osoba koje imaju problema sa sterilitetom se primjenjuje biomagnetsko djelovanje putem nošenja specijalnog pojasa, koji je vrlo jednostavan za nošenje i veže se ispod pupka, točnije usmjeri na predio jajnika. On se nosi ispod odjevnih predmeta, a sastavljen je od potpuno prirodnih materijala u kojima se nalazi sedam magnet-nih čipova. Da bi se postigao efekt njegovo-g djelovanja, mora se nositi 2-4 mjeseca, svakodnevno od 5-8 sati dnevno, neovisno od doba dana ili noći. Pojednostavljeno govoreći radi opet o relaksacionom, opuštajućem utjecaju »unutra«, ali ima još nešto. Kada se magnetno djeluje na reproduk-tivni sustav, događa se da »magnetizirana krv«, što je, naglašavam, potpuno hu-mano, izaziva efekt vezivanja kisika he-moglobinom za 0,5 posto više i dobivamo tzv. banjski efekt i bez odlaska u specijali-zirana lječilišta. Proteklih godina bilo je više od 50 žena koje su išle na izvanrednu oplodnju, ali su uspjele roditi tek nakon primjene i korištenja ovog pojasa.

Osobno iskustvo

Svojevremeno su ginekolozi rekli mojoj drugoj supruzi da nikada neće moći imati djece, i ja sam odlučio pokušati riješiti taj problem »u vlastitoj kući«. Uz pomoć biomagnetnog pojasa i djelovanja biomagnetizma, i mog »angažmana« imamo dvije kćerke od 16 i 17 godina.

Grašak s endivijom i sirom

Specijalitet kvarnerske kuhinje

Sastojci:

400 g oljuštenog graška
2 manje glavice luka
200 g listova endivije
4 svježa jaja
3 tvrdo kuhana jaja
100 g ribanca
50 g ulja i maslaca miješano
sol
papar

Opis:

Veće vanjske listove endivije dobro oprati i sitno narezati. Luk nasjeckati. U posudi ugrijati ulje i maslac, te sa žlicom vode popirjati nasjeckani luk. Dodati grašak, narezanu endiviju, sol i papar. Zaliti vodom i pirjati pokriveno na umjerenj vatri. Povremeno miješati i dolijevati vodu prema potrebi. Dok grašak ne omekša, tekućina će sasvim ispariti. Tvrdo kuhana jaja narezati

na kriške. Svježa jaja istući, posoliti, popapriti i izmiješati s ribanim sirom. Tad na grašak poslagati kriške tvrdo kuhanih jaja i preliti ga mješavinom istučenih jaja i sira. Staviti u zdjelu na blagu vatru. Lagano miješati dok se jaja ne počnu skrućivati. On-
da prestati miješati, samo povremeno potresati zdjelu dok se jaja potpuno ne stisnu. Maknuti s vatre i odmah poslužiti.

Purica na lovranski način

Specijalitet kvarnerske kuhinje

Sastojci:

Za 4 osobe:
2,5 kg mlade purice
1 kg lovranskih maruna (kesteni)
50 dg teletine
100 g maslaca
3 dl slatkog vrhnja
1 dl proška
1/3 dl konjaka
1/3 dl ruma
200 g slanine
2 dl ulja
4 žumanjka
2 lovorova lista
mažuran
sol i papar

Opis:

Iz purice izvaditi iznutrice, oprati ih, posušiti krpom te posoliti izvana i iznutra. Marunima razrezati koru i ispeći ih na jakoj vatri. Pečenim marunima oguliti koru i kožicu i 3/4 izgnječiti vilicom. Zgnječene marune izmiješati sa slatkim vrhnjem i pirjati desetak minuta na rastopljenom maslacu. Preostalu četvrtinu kesteni očistiti i ohladiti. Izmiješati pirjane i pečene kesteni, dodati samljevenu teletinu, umiješati žumanjke, preliti ko-
njakom, rumom i prošekom. Posoliti i sve sastojke dobro izmiješati. Tom smjesom nadjenuti puricu, a otvor zašiti koncem. Puricu staviti u tepsiju i posipati lovorom i mažuranom. Peći je dva sata u pećnici zagrijanoj na 200 stupnjeva C. Umaku od pečenja doda-
ti vode, prokuhati, procijediti i poslužiti.

Atila Szalai

V I J E S T I

Nogomet

HNL

12. kolo, 22. listopada

Osijek – Hajduk 1:1
 Dinamo – Cibalia 1:0
 Slaven B. – Zagreb 1:0
 Pula – Rijeka 3:0
 Varteks – Kamen I. 1:3
 Inter – Međimurje 1:3

Tablica: Dinamo 31, Rijeka 24, Varteks 19, Kamen I. 18, Hajduk 17, Međimurje 17, Osijek 17, Zagreb 15, Cibalia 14, Slaven B. 10, Pula 9, Inter 9

Nogomet

Senzacija u Ivanič-gradu

Drugoligaš Naftaš Ivanić načinio je svojevrsnu senzaciju eliminirajući zagrebački Dinamo (3:2) u osmini finala Hrvatskog nogometnog kupa.

Trenutačno najjača hrvatska momčad, koja uvjerljivo vodi na tablici 1. HNL, doživjela je neugodno iznenađenje u obližnjem Ivanič-gradu i poslije obje igre i tri primljena zgoditka eliminirana je iz daljnjeg natjecanja. U ostalim susretima nije bilo većih iznenađenja i favoriti su se plasirali u četvrtinu finala u kojem će, poslije obavljenog ždrijeba, igrati još i Hajduk, Varteks, Slaven B., Rijeka, Osijek, Kamen I, dok je jedina momčad iz nižeg ranga trećeligaš Vinogradar.

Pride

Pobjeda Cro-Copa

U svojoj prvoj borbi poslije neuspjelog pohoda na tron svjetskog prvaka, *Mirko Cro-Cop Filipović* je zabilježio pobjedu protiv američkog borca *Josha Barnetta*. U dosta izjednačenoj borbi pred prepunom Saitama arenom u Tokiju, Cro-Cop je zabilježio svoju sedamnaestu pobjedu u karijeri nakon jednoglasne odluke sudaca. Sljedeću borbu Filipović će imati na Staru godinu protiv Novozelčanina *Marka Hunta*.

Tenis

Mijačika u finalu Dubrovnika

Mlada hrvatska tenisačica *Ani Mijačika* zabilježila je veliki uspjeh plasmanom u finale ITF teniskog turnira u Dubrovniku (10.000 \$) u kojemu je od nje bila bolja *Obrež* rezultatom 6:1, 7:5. Na istom natjecanju sudjelovala je i Subotičanka *Birkaš*, koja je poražena u drugom kolu.

Rukomet

Težak poraz Zagreba

U 4. kolu lige prvaka (skupina G) rukometaši Zagreba uvjerljivo su poraženi od Španjolskog kluba San Antonio (31:15) u dosad najslabijoj partiji ove sezone. Poslije ovog rezultatskog debakla »Zagrebaši«

su prepustili prvo mjesto Španjolcima (6) i sada su na drugom mjestu s 5 bodova iz četiri susreta.

Vaterpolo

Jadran prošao kvalifikacije

Na kvalifikacijskom turniru kupa LEN, kojemu je Split bio domaćin od 21-23. listopada, domaći vaterpolisti Jadrana su sa sve tri pobjede (Bayer 15:7, Panionis 11:10 i Marivopolj 11:6) izborili nastavak natjecanja. Druga dva hrvatska predstavnika Medveščak i Primorje na turnirima u Monacu i Istanbulu nisu uspjeli osigurati prolaz dalje.

Košarka

Goodyear liga

4. kolo, 22. listopada

Široki – Bosna 79:68
 Cibona – Železnik 75:66
 C. zvezda – Hemofarm 65:57
 Helios – Partizan 88:91
 Vojvodina – Zadar 88:100
 Laško – Olimpija 80:74

Tablica: Široki 7, Cibona 7, Partizan 7, Zadar 6, Hemofarm 6, Olimpija 6, Laško 6, C. zvezda 6, Vojvodina 6, Železnik 6, Slovan 5, Bosna 5, Zagreb 4, Helios 4

Hrvatski sportaši u centru svjetske pozornosti

Janica i Ivan, kraljica i princ

U prvoj vožnji ove sezone Janica Kostelić zauzela odlično drugo mjesto u veleslalomu, dok je Ivan Ljubičić plasmanom u finale turnira Masters serije u Madridu učinio jedan od najvećih rezultata svoje teniske karijere

Piše: Dražen Prčić

Kada biste prosječnog građanina bilo koje države izvan europskog kontinenta pitali nešto u svezi s Hrvatskom, vjerojatno bi najveći postotak anketiranih ispitanika u prvom redu spomenuo njene sportaše. Jer snaga sporta oličena je upravo u činjenici da ovaj civilizacijski fenomen, još od svog prvobitnog izuma, zbog svih svojih atraktivnih osobina nada leko premašuje svako drugo interesiranje već spomeutog prosječnog stanovnika našeg planeta.

Zahvaljujući najboljoj hrvatskoj skijašici Janici Kostelić već dugi niz godina, ali i tenisaču Ivanu Ljubičiću poslije proteklog vikenda, još je veći broj ljudi saznao za malenu državu koja se prostire duž najljepše morske obale ovog dijela svijeta.

FENOMEN JANICA: Nećemo ništa novo reći ako ponovimo da je Janica Kostelić kraljica snježnih staza i najbolja skijašica svih vremena (dokaz sve moguće svjetske i olimpijske medalje, kristalni globusi i sl.) i da je, već sada, cijela njezina životnospportska priča svojevrsan i rijetko ponovljiv fenomen. Ali, da taj fenomen nastavlja i dalje dopunjavati svoj dossier nevjerojatnim dostignućima na ski stazi, to već predstavlja otvaranje novih i nesagledivih ili bolje rečeno nepojmljivih sportskih vizina.

U svom prvom nastupu ove sezone, u austrijskom Soldenu, Janica je poslije samo dva tjedna treninga, s obzirom da je morala cijelih mjesec dana mirovati (rujan) zbog ozljede mišića lijeve noge, uspjela osvojiti drugo mjesto u prvom veleslalomu sezone i prestići svoju staru konkurenticu

Švedanku Parson (treće mjesto). Netko bi mogao reći u čemu je jedno drugo mjesto veliki uspjeh za nekog tko je u skijaškom sportu osvojio sve što se može osvojiti, ali bi taj morao znati (a vjerojatno ne zna), da je još prije par mjeseci (ljetos) Janica operirala koljeno i da je veliki dio ljeta provela na terapijama. Dodamo li tome da joj je operativnim zahvatom odstranjena štitnjača, uz poduži spisak brojnih ozljeda tijekom karijere, onda je zasigurno jasno zašto je Kostelićeva jedinstveni fenomen ovog atraktivnog sporta na snježnom pokrivaču. Zato je ovo drugo mjesto odjeknulo poput medijske bombe u svim svjetskim medijima, a poznato je koliko je bijeli sport popularan diljem svijeta, te uz obvezno spominjanje zemlje iz koje ona dolazi ponovno donijelo golemu medijsku pozornost Hrvatskoj. Jer jedna je Janica...

FENOMENALNI LJUBIČIĆ: Iako nije uspio savladati Rafaela Nadala u nedjeljnom finalu madridskog turnira Masters serije, u dosad najvećem susretu svoje profesionalne tenisačke karijere, Ivan Ljubičić je skrenuo na sebe, još jednom, pažnju svjetske sportske javnosti. Prvo je u polufinalu istog turnira svladao Argentinca Nalbandiana (igrača iz top 10) i po prvi puta »otškrinu» vrata mogućem plasmanu na Masters u Shangaju (najboljih na kraju sezone), a potom je odigrao jedan od mečeva života i unatoč porazu u tie breaku petog seta, dokazao cijelom teniskom svijetu da mu je mjesto u samom vrhu bijelog sporta.

Uz najavu ovog finalnog meča, koji je zadovoljio sve teniske sladokusce, (gotovo

četiri sata vrhunskog tenisa, 3:6, 2:6, 6:3, 6:4, 7:6 za drugog igrača svijeta i tenisača koji je ove godine osvojio ukupno 11 turnira, uključujući i Roland Garros), sve vrijeme se govorilo o nevjerojatnoj seriji hrvatskog tenisača koji je nanizao impozantnu seriju od 16 susreta bez poraza (»Ljubo« je bio nepobjeđen od Davis cupa protiv Rusije, uz osvajanje ATP naslova u Metz u Beču i plasman u finale Madrida). I opet se govorilo, na sve četiri tenisko-svjetske strane, o nevjerojatnom rudniku kvalitetnih tenisača iz Hrvatske i nastavljanju niza koji su započeli – Punčec, Palada, Jovanović, Pilić, Franulović, a okrunio ga legendarni i besmrtni velikan Goran Ivanišević osvajanjem Wimbledona. Put koji je u modernoj eri tenisa, na najljepši mogući način, započeo »Zec«, danas nastavlja »Ljubo« i prosječni ljubitelj tenisa dobro zna odakle dolazi tenisač koji je doveo Hrvatsku do finala Davisova cupa koji nas očekuje početkom prosinca u Bratislavi.

Sportska diplomacija

Zahvaljujući svojim izvanrednim sportašima, Hrvatska je iznimno cijenjena diljem svijeta, a njihovi vrhunski rezultati nadaleko su pronijeli ime države koja ima samo 4,5 milijuna stanovnika. I fenomenalne rukometaše, odlične nogometaše, briljantne košarkaše, vrhunske plivače...

skog tenisača koji je nanizao impozantnu seriju od 16 susreta bez poraza (»Ljubo« je bio nepobjeđen od Davis cupa protiv Rusije, uz osvajanje ATP naslova u Metz u Beču i plasman u finale Madrida). I opet se govorilo, na sve četiri tenisko-svjetske strane, o nevjerojatnom rudniku kvalitetnih tenisača iz Hrvatske i nastavljanju niza koji su započeli – Punčec, Palada, Jovanović, Pilić, Franulović, a okrunio ga legendarni i besmrtni velikan Goran Ivanišević osvajanjem Wimbledona. Put koji je u modernoj eri tenisa, na najljepši mogući način, započeo »Zec«, danas nastavlja »Ljubo« i prosječni ljubitelj tenisa dobro zna odakle dolazi tenisač koji je doveo Hrvatsku do finala Davisova cupa koji nas očekuje početkom prosinca u Bratislavi.

Slaven Bilić, izbornik mlade hrvatske nogometne reprezentacije

Najteži mogući ždrijeb

Poput svojih starijih kolega iz A selekcije i mladi su završili kvalifikacije na prvom mjestu u skupini, a u doigravanju ih očekuju susreti s vršnjacima iz SiCG

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Otkada je preuzeo vođenje mlade hrvatske nogometne reprezentacije, koju čine igrači do 21 godine starosti (U-21), nekadašnji član »brončanih vatrenih« *Slaven Bilić* uspio je stvoriti kompaktnu momčad koja je uspješno, plasirajući se na prvo mjesto, dovršila posao u kvalifikacijskoj skupini. Iako je na početku svog mandata pomalo bio i prežaljken od strane zlih jezika – govorilo se da je u pitanju »otpisana generacija« od koje ne treba

Slaven Bilić

očekivati neki veći uspjeh, bivši pouzdani mozak obrane Hajduka, Karlsruhea, West Hama i Evertona zasukao je rukave i skupa s prvim asistentom i velikim prijateljem i suigračem *Aljošom Asanovićem* stigao na korak do plasmana na Europsko prvenstvo. Surova ruka ždrijeba u odlučujućem duelu doigravanja izvukla je najtežeg mogućeg protivnika, vršnjake iz SiCG, i idući susreti 12. i 16. studenoga odlučit će o jednom mjestu koje vodi među osam najboljih mladih reprezentacija starog kontinenta.

► Kako ocjenjujete protekle kvalifikacije i zapaženi rezultat izražen u osvajanju prvog mjesta u skupini?

U početku, nakon što su bili poznati protivnici s kojima ćemo igrati u skupini, nisu nam davane velike šanse za prolaz dalje, ali se opet pokazalo kako hrvatski nogomet ima brojne talente i da nema straha za budućnost. Kvalifikacije smo završili superi-

orno, osvajanjem prvog mjesta u skupini, ali uslijed ovakvog sustava natjecanja to nije dovoljno za izravni plasman na EP, već to mjesto moramo tražiti u doigravanju s reprezentacijom SiCG.

► Komentar vjerojatno najnezgodnijeg mogućeg protivnika?

Ždrijeb je težak i ja u startu nisam krio želju da izbjegnemo SiCG, ne samo zbog objektivne kvalitete koju posjeduju, pazite, svi potencijalni protivnici u ovom stadiju natjecanja su kvalitetni, ali sam želio poštediti svoje momke potencijalnih ekstremnih situacija kojih će zasigurno biti u ove dvije utakmice. Jer ovi dueli ni kod nas, niti u Beogradu neće još dugo biti tretirani kao obične nogometne utakmice.

► Što biste naglasili kao najjači potencijal mlade hrvatske reprezentacije na čijem ste čelu i koliko bi igrača iz sadašnjeg sastava moglo konkurirati za mjesto na SP 2006?

Mi smo vrlo jaki kao kolektiv, čini mi se da igramo veoma organizirano, uz dodatnu snagu dvojice ili trojice jakih individualaca, što često donosi prevagu prilikom odlučivanja pojedinih susreta. No, na prvom mjestu bih izdvojio snagu kolektiva. Što se tiče igrača koji bi mogli konkurirati za mjesto u A reprezentaciji i igranju na SP u Njemačkoj, *Da Silva* je već igrao i nalazi se na pretpozivu, dok bi se na još jedno pet, šest igrača moglo ozbiljno računati u bliskoj budućnosti.

► Uveliko se govori da bi u doigravanju mogao pomoći i Niko Kranjčar. Ima li realnih izgleda da on zaigra već u Beogradu?

Priča se o tome, ali će on najvjerojatnije ipak igrati za A momčad, koja u to vrijeme gostuje u Japanu. Glede samog Nike ništa novog neću reći ako kažem da je opće poznato, kako je on najbolji nogometaš koji igra u Hrvatskoj i on bi jamačno puno značio kao pojačanje, ali s druge strane, on nije bio s nama od početka kvalifikacija i na određeni način je »prerastao« ovu momčad. I to bi mogao biti određeni »dvojsjekli mač«. Postojala je određena dilema, ali s obzirom da će igrati za A reprezentaciju, onda je to sada bespredmetno.

► Kako ocjenjujete suradnju s Aljošom Asanovićem, vašim prvim pomoćnikom i suradnikom?

Vidite, nas dvojica smo prijatelji još od najranije mladosti i svih godina koje smo proveli kao suigrači u Hajduku i reprezentaciji Hrvatske, i ja sam, kada mi je ponuđeno mjesto izbornika mlade vrste, jedino uvjetovao samostalnost prilikom izbora najbližih suradnika. I tu je Aljoša bio apsolutni prvi izbor, prije svega zbog svojih igračkih i ljudskih kvaliteta, te golemog nogometnog iskustva, ali i želje da zajedničkom suradnjom i odlukama dođemo do planiranih rezultata.

► Kao vrstan poznavatelj ne samo nogometa, nego i rock glazbe koju uspješno svirate u slobodno vrijeme, osjetan je i svojevrsni rokarski utjecaj na »komponiranje« igre. Ima li istine u tome?

Je li to zbog rocka ili ne, ali mi pokušavamo igrati brzo i čvrsto, na rifove. U pravu

Izbornik dipl. iur

Malo je poznato da je Slaven Bilić po struci diplomirani pravnik i da je svojedobno bio jedini nogometaš u povijesti engleskog premiershipa s akademskom titulom. Pravnička mudrost zasigurno mu pomaže da vodi nogometne »parnice«.

ste, iako nisam do sada razmišljao na taj način, no zasigurno je da želimo što više napadati i igrati poletnije.

► Koga biste izdvojili kao prve perjanice u momčadi koju ćete suprostaviti SiCG?

Zbilja ne bih nikoga posebno izdvajao, jer doista je najveća snaga ove momčadi upravo izražena u snazi kolektiva. Gledajući svaki dio momčadi, počev od vratara koji mora biti na visini zadatka, pa sve do samog špica navale, mora igrati maksimalno jer protivnik ima odlične nogometaše na svim pozicijama. Da ne govorim o sredini terena na kojoj je SiCG najbolja.

► S kojim biste rezultatom bili zadovoljni nakon prvog susreta u Beogradu?

Samo s pozitivnim rezultatom. ■

Malo i Velo misto Miljenka Smoja

Priredio: Zdenko Samaržija

24. listopada 1929. godine rođen je *Milivoj Slaviček*, hrvatski književnik.

24. listopada 1945. stupila je na snagu Povelja Ujedinjenih naroda. Prije toga, od travnja do lipnja 1945. godine održana je u San Franciscu u SAD-u osnivačka skupština Ujedinjenih naroda – međunarodne organizacije za očuvanje mira i sigurnosti u svijetu. Prema Povelji Ujedinjenih naroda, ta će organizacija posredovati pri sklapanju mira, štititi će ljudska prava, osobito prava žena, majke i djece, te će pomagati gospodarski i društveni na-
predak svih stanovnika Zemlje.

25. listopada 1995. godine umro je *Miljenko Smoje*, novinar, publicist, pisac, dramatičar, scenarist. Nijedna mu država nije bila sklona pa možemo reći da njegovo vrijeme tek dolazi. Godine 1952. pokrenuo je *Pomet*, humoristični list, 1961. s *Davorinom Rudolfom* piše prvu knjigu o Hajduku, 1964. objavljuje scenski kolaž »Ča je pusta Londra kontra Splitu gradu«, 1969. dovršava scenarij »Naše malo misto«, 1973. dovršava scenarij za film *Sutjeska*, 1979. dovršava scenarij za film *Partizanska eskadrila*, 1980. dovršava scenarij za seriju *Velo misto* i tako dalje.

25. listopada 1825. rođen je Johann Straus ml., austrijski skladatelj, »Kralj valcera«. Dovoljno je reći Na lijepom plavom Dunavu.

26. listopada 1964. godine Sava je probila nasipe i poplavila trećinu Zagreba.

26. listopada 1914. godine umro je *Fran Galović*, hrvatski književnik

27. listopada 1949. godine umro je *Ante Tresić Pavičić*, hrvatski književnik i diplomata.

27. listopada 1953. umro je *Ivo Kredić*, hrvatski kipar i medaljar.

29. listopada 2000. godine primijećeno je da potočna i jezerska, zlatovčica ili bohinjska pastrva više gotovo da i ne obitava u Plitvičkim jezerima što je posljedica ozbiljnih poremećaja u ekološkom sustavu.

29. listopada 1908. godine umro je *Silvije Strahimir Kranjčević*, hrvatski književnik.

29. listopada 1918. godine Hrvatski sabor donio je, među ostalim, sljedeće zaključke: »Hrvatski državni sabor na temelju potpunoga prava narodnoga samoodređenja... stvara ovaj zaključak: Svi dosadašnji državno-pravni odnosi i veze između kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s jedne strane, te kraljevine Ugarske i carevine Austrije s druge strane, razrješavaju se.... Dalmacija, Hrvatska, Slavonija s Rijekom proglašuje se posve nezavisnom državom... prema Ugarskoj i Austriji, te prema modernom

načelu narodnosti... pristupa u zajedničku narodnu suverenu državu Slovenaca, Hrvata i Srba.«

Država Slovenaca, Hrvata i Srba, koja je nastala 29. listopada 1918. godine obuhvaćala je južnoslavenske zemlje koje su dotad bile pod austrougarskom vlašću. Zakonodavnu je vlast imalo Narodno vijeće, a izvršnu je vlast imao Središnji odbor Narodnoga vijeća. Osnovane su pokrajinske vlade za Bosnu i Hercegovinu, Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju te Sloveniju, a Jugoslavenski je odbor ovlašten da u inozemstvu zastupa interese Države Slovenaca, Hrvata i Srba.

Mornarica propale Austro-Ugarske Monarhije nalazila se u Puli, Šibeniku i Boki kotorskoj. Nakon odluke cara Karla da mornaricu preda Narodnome vijeću Države Slovenaca, Hrvata i Srba, izaslanstvo Narodnoga vijeća, koje je predvodio hrvatski književnik *Ante Tresić-Pavičić*, u Puli je preuzelo ratne brodove. Na njima su se zavijorile hrvatske zastave. Zapovjednikom ratne mornarice imenovan je *Janko Vuković* Podkapelski. Međutim, nakon upada talijanskih diverzanata u hrvatske luke i nakon prodiranje talijanske vojske na područja koja joj nisu obećana Londonskim ugovorom, nije uslijedio

djelotvoran odgovor hrvatskih političara – oni su se priklonili ujedinjenju s Kraljevinom Srbijom, nadajući se da će im moćnija država pomoći u zaštiti od Italije.

29. listopada 1929. godine u SAD započela je Velika gospodarska kriza. Uzrok Velike gospodarske krize, kao uostalom i prijašnjih kriza kapitalističkoga sustava, jest hiperprodukcija, pretjerana proizvodnja iznad potreba. Potrošačko je društvo željno svih vrsta proizvoda sililo poduzetnike da proizvode više. Kada je došlo do zasićenja tržišta nekim proizvodom, poduzetnici su znatna sredstva uložili u reklamu i razne pogodnosti prilikom kupnje. Međutim, kada su i ostali poduzetnici, a ne samo vlasnici tvornica automobila, u proizvodnji primijenili pokretnu traku, što je povod Velikoj gospodarskoj krizi, roba je preplavila tržište.

Premda mnogi dan kada je započela kriza zovu Crni petak, griješe; bio je utorak. Milijuni radnika ostali su bez posla, pala je vrijednost dionica, a propale su i najveće banke. Proizvodnja, osobito ona u metalnoj industriji, temeljnoj industriji svih vele-sila, gotovo je prestala. Premda su se na gospodarskome polju koristili sličnim metodama za zaustavljanja krize, europske i vaneuropske su države primijenile dva modela izlaska iz političke krize; totalitarni model i model u kojem je jačala demokracija.

30. listopada 1977. godine umro je *Gustav Krklec*, hrvatski književnik.

31. listopada 2000. Spomenik djeci poginuloj u Domovinskom ratu, prvi u Hrvatskoj, otkriven je ispred Osnovne škole »Hugo Badalić« u Slavonskom Brodu.

31. listopada 1813. godine rođen je *Dra-gutin Rakovac*, član Ilirskoga pokreta.

SASTAVKO (VICA SUBAT	VOĐE- LIKA TITANIN NA (TV-U (NA SUCI)	STRUK- TURIZAM KOJI RASTE UZ GRAVNI	111 "TATA"	RJEČNI OLUJAK IZKAVAC	JULIJANA POBILISA	OLIVER OJ MEJA	FRANK PIŠAC JEAN	1111111 ZA EMA- NACIJU									
OSTAKLI OVALI KINE																	
SVADBENA PJESMA																	
KIRAN- TICA						"INDIJ" PODRUČJE POD UPRAVOM IMAMA											
CVLAŠAN (CRIZ)																	
"AD ACTA"			CRAD U KUMUN- SKU AMERIČKA SVEZNA DRŽAVA														
STARA MIRNA ZA TITULIJU				111111111 ZA POVR- CANJE ZAGREB PJEVNICA "LAZI ME"													
"GRAM"		POTLAČENI ŽNALI ZA LUNAKA HERCEGO- MAC (PUCKI)					"KOSIK" KRATKA DIREKTIVA DROGA										
ONAJ KOJI SE REKLA MIRA																	
ZAGREB. GLUMICA NINA (JUDANA STVILAN)					"ASSOCI- ATED PRESS OF INDIA" NIKOLA (KRAĆE)				GLUMICA GREGORIC	ARAPSKA DRŽAVA	LENA OLIN	AMERIČKA 1111111- TALJA	1111111- TALJA VRKLIN	GLUMICA (111111111)	PIŠAC (11111111)		
GLASOM KOJI SU VILONI								ZUMAVSI- VI NA USTANOVU KOJE SE NI 1111111- RA ČESTO									
"TONA"		ČITAVI 111111111 DON KORIJETNA KORILA				IZUM B. FRANKLIN NAJHIL- RITNI ŽLJEZDE											
11111111111 BOROVINA												MJESTO BLIZU 111111111 GRAD U ITALIJI					
SREDIŠTE VITINE (MNOŽ.) TMELO SUČNO KUGLI					111111111 111111111 PIŠAC KAMETAK							111111111 VJETRA (GRČ. MIT.) ŽITELJ KENTJE					
SHAMON STON			OPERA GEORGEA BUTIA POVIŠE IZNAD							111111111 111111111 AMERIKI PLEB							
11111111111 NITJE CANJA						111111111 111111111 OD TOG MJESTA (PUCKI)							111111111 111111111 ABECEDA 111111111 (111111111)				
GLUMICA BEGOVIC				MUNAH, KAI 111111111 111111111 111111111				111111111 111111111 VELIKI SLAVENSKI NAROD						111111111 111111111 OTOK			
11111111111 CENTRAL- NOG GRUJANJA											ITALIJA (KRAĆE) 111111111 ZA					111111111 111111111 "ODSEJE"	
OSOBA ZAMJENICA			USKA 111111111 TINSKA ULIČICA "ERBU"				POSTIČI USPJEH 111111111 ULIŠTE										
11111111111 11111111111					ORTVO SLIKA UZ 111111111 111111111												
MORSKI PROLAZ 111111111 (111111111 111111111 111111111 111111111											KREBIVO, OCNULO						

RJEŠENJA:

DOKUMENT, ISOLATOR, NIKOLINA, OREMOVIĆ, DAR, NAJE, VNJ, BEŽ, NJ, OERI, ALE, R, OLJA, IV, NOVEMBAR, IZOTERME, KOKETA, MARGARIN, KORIŠTENJE, PIVO, AEP, SNEN, POSTAV, KRSTAVAC, POENI, CIČA, TE, ITAL, AF, IT, STOLARI, USKO, O, MARS, SUPOTPIS, NOJ, STRES, ZIANI, ATEST, KAIROS, DL, RODA, BON, ANTILI

PETAK 28. 10. 2005.

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Mare TV: Kanalski otoci
 11.00 – Vijesti iz kulture
 11.05 – Među nama, znanstveno-obrazovni program
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Oprah Show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – W. I. T. C. H., crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Sol života: Tvar omiljena bogovima
 16.35 – Život je lijep
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – The Life of David Gale, američki film
 22.25 – Kontraplan
 23.10 – Vijesti iz kulture
 23.20 – Umrorstva u Midsomeru 7., mini-serija
 01.05 – Vijesti dana
 01.20 – Gorki mjesec, britansko-francuski film
 03.35 – Zlikavci
 03.45 – Večernja škola
 04.15 – Gilmoreice 5., serija
 05.00 – Sestre, serija
 05.50 – Seks i neki drugi grad 2., humoristična serija
 06.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 06.25 – Kontraplan
 07.10 – Ljubav nema cijene, serija

07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Princ Valiant, crtana serija
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.25 – Učilica
 09.35 – Nulti sat
 10.30 – W. I. T. C. H., crtana serija

10.55 – Reprizni program
 11.40 – Zemlja 2, serija
 12.30 – Dokumentarna serija
 13.00 – Pola ure kulture
 13.30 – Nulti sat
 14.25 – Vijesti za gluhe
 14.35 – Ciklus Život piše priče: Trag suza, američki film
 16.10 – Vijesti na drugom
 16.20 – Vrijeme sutra
 16.25 – Svijet slavnih, serija
 17.10 – TV raspored
 17.15 – Gilmoreice 5., serija
 18.00 – Hrvatska danas
 18.50 – Princ Valiant, crtana serija
 19.10 – Seks i neki drugi grad 2., humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Bitange i princeze II., serija
 20.45 – O. C., serija
 21.35 – Večernja škola
 22.05 – Vijesti na drugom
 22.20 – Zlikavci
 22.30 – Vraćanje duga, američki film
 00.25 – Pregled programa za subotu

06.55 – TV prodaja
 07.10 – Šaljivi kućni video
 07.40 – Drugo lice – Petar Vlahov, talk show
 08.35 – U sedmom nebu, serija
 09.25 – Ciganke, serija
 10.15 – TV prodaja
 10.25 – Nasljednica, serija
 11.15 – Izlog strasti, serija
 11.45 – TV prodaja
 11.55 – Putovi ljubavi, serija
 12.50 – Ludo zaljubljena, igrani film
 14.25 – Šaljivi kućni video
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.10 – Dani hrvatskog turizma, prijenos
 21.30 – Istraga, kriminalistički magazin
 22.30 – Bijes, igrani film

00.10 – Crna kutija, dokumentarni film
 01.10 – Hellraiser: Pakao, igrani film
 03.00 – Buffy-ubojica vampira, serija
 03.50 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.15 – Beyblade, crtana serija
 06.40 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.10 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Svidaju li se dečkima tvoje nove grudi?, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 23.00 – Luda vjenčanja, igrani film, romantična komedija
 00.40 – Vijesti, informativna emisija
 00.50 – Big Brother– reality show
 01.05 – Zakon zločina, igrani film, akcijski triler (R)
 02.35 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 03.25 – Big Brother– reality show

SUBOTA

07.55 – TV raspored
 08.00 – TV kalendar
 08.10 – Vijesti
 08.15 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 08.40 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 09.05 – Parlaonica
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Briljanteen
 10.55 – Vijesti iz kulture
 11.00 – National Geographic: Vratiti smrt – pokusni piloti
 12.00 – Dnevnik
 12.20 – Ljubav nema cijene, serija
 13.05 – TV raspored
 13.10 – Prizma – multinacionalni magazin
 13.55 – Vijesti
 14.05 – Spas 911 (6.)
 14.50 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 15.25 – Mali gradski vrtovi 3.
 16.00 – Oprah Show
 16.45 – Vijesti
 16.55 – Inspektor Rex 7., serija
 17.40 – Prirodni svijet: Orao je sletio
 18.35 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Dnevno svjetlo, američki film
 22.05 – Zakon i red: Odjel za žrtve 5., serija
 22.55 – Vijesti dana
 23.05 – Vijesti iz kulture
 23.15 – Omča, američki film
 00.50 – Osveta jedne plavuše, američki film
 02.15 – Kiss The Sky, američki TV film
 02.55 – Inspektor Rex 7., serija
 03.40 – Monk 2., serija
 04.25 – Simpsoni 14., humoristična serija
 04.50 – Alias 3., serija
 05.35 – Mučke 7., humoristična serija
 06.25 – Ljubav nema cijene, serija

07.35 – TV raspored
 07.40 – Teletubbies, lutkarska serija

29. 10. 2005.

08.05 – Ljubav u zaleđu, serija (repriza dvije tjedne epizode)
 09.35 – The Circus, američki film
 10.45 – Chaplin danas: The Circus, dokumentarni film
 11.15 – Kućni ljubimci
 11.45 – Duhovni izazovi – međureligijski magazin
 12.00 – Glas domovine
 12.30 – The Life of David Gale, američki film
 14.40 – Automagazin
 15.15 – Umrorstva u Midsomeru 7., mini-serija
 16.55 – Filmska klasika: Patt Garrett i Billy The Kid, američki film
 18.55 – O. C., serija
 19.40 – Simpsoni 14., humoristična serija
 20.05 – Emisija
 20.15 – 1. poluvrijeme
 21.00 – Emisija
 21.15 – 2. poluvrijeme
 22.05 – Emisija
 22.40 – Mučke 7., humoristična serija
 23.30 – Alias 3., serija
 00.20 – Sport danas
 00.30 – Monk 2., serija
 01.15 – Pregled programa za nedjelju

06.45 – TV prodaja
 07.00 – Dječji program
 07.00 – Sonic X, crtana serija
 07.50 – Yu-gi-oh, crtana serija
 08.40 – Ninja kornjače, crtana serija
 09.30 – Hlapićeva priča, emisija za djecu
 09.45 – Hlapićeve nove zgode, crtana serija
 10.10 – Hlapićeva nagradna igra
 10.25 – TV prodaja
 10.40 – Tri sestre, serija
 11.10 – Rodney, serija
 11.40 – VIP DJ – glazbena emisija
 12.40 – TV prodaja
 12.50 – Čarobnice, serija
 13.40 – Seks, škola i odrastanje, serija
 14.30 – Superagent, serija
 15.20 – Sista, igrani film
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Bumerang TV, serija

18.00 – Istraga, kriminalistički magazin
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Skoro savršen zločin, igrani film
 21.45 – Noć vještica: Uskrsnuće, igrani film
 23.25 – John Strange, serija
 00.15 – Zona smrti, serija
 01.00 – TV prodaja
 01.15 – Kraj programa

07.00 – Eksploziv, magazin
 07.30 – Ed, Edd i Eddy, crtana serija
 07.50 – Dexterov laboratorij, crtana serija
 08.15 – Johnny Bravo, crtana serija
 08.40 – Medvjedići dobra srca, crtana serija
 09.00 – Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 09.25 – Kako su me oženili, humoristična serija
 09.45 – Zabranjena ljubav, sapunica (5 epizoda) (R)
 12.00 – Posljedice, igrani film, drama
 13.45 – Cijena savjesti, dramska serija
 14.30 – Dodir s neba, fantastična/ dramska serija
 15.20 – Everwood, dramska serija
 16.10 – Big Brother– reality show (R)
 17.50 – Zvijezde Extra: Mladi, seksi i razmaženi, zabavna emisija
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.10 – Neobični ljudi: Alergični na život, dokumentarna serija
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.30 – Uron, igrani film, avanturistički
 22.55 – Big Brother– reality show
 23.45 – Playboy: Rješenje: modeli, igrani film, erotski
 01.20 – Big Brother– reality show
 01.35 – Luda vjenčanja, igrani film, romantična komedija
 04.20 – Big Brother– reality show

NEDJELJA 30. 10. 2005.

07.10 – TV raspored
 07.15 – TV kalendar
 07.25 – Vijesti
 07.30 – Flipper, američki film za djecu
 09.05 – Aladdin, crtana serija
 09.25 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 09.50 – Vijesti
 09.58 – Vrijeme danas
 10.00 – Vijesti iz kulture
 10.10 – Ciklus Columbo: Ptica u ruci, američki TV film
 11.40 – TV kalendar
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV raspored
 12.25 – Plodovi zemlje
 13.20 – Split: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.20 – TV raspored
 15.25 – Holidays in Danger Zone – America Was Here: Vietnam
 16.10 – Lov na antikvitete
 16.45 – Nedjeljom popodne
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Svjedoci, dramska serija
 21.50 – Shpitza
 22.40 – Vijesti dana
 22.50 – Vijesti iz kulture
 23.00 – Zakon i red: Odjel za žrtve 5., serija
 23.50 – Nedjeljom u dva
 00.50 – Drvo želja, mini-serija
 02.20 – Zakon i red: Odjel za žrtve 5., serija
 03.05 – Simpsoni 14., humoristična serija
 03.30 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 03.40 – Plodovi zemlje
 04.30 – Split: More
 05.00 – Shpitza
 05.45 – Lov na antikvitete

08.25 – TV raspored
 08.30 – Ljubav u zaleđu, serija (repriza tri tjedne epizode)
 10.45 – Biblija
 10.55 – Osijek: Dan reformacije, prijenos bogoslužja iz Evangeličke crkve u Osijeku

12.00 – Drvo želja, mini-serija
 13.30 – Mir i dobro
 14.00 – Studio F1 (35'-45')
 14.45 – Opera Box: Seviljski brijač
 15.15 – Sudac John Deed 3., serija
 16.45 – Popuna
 17.20 – James Bond: Operacija svemir, britanski film
 19.25 – Magazin nogometne Lige prvaka
 19.55 – Simpsoni 14., humoristična serija
 20.25 – Talijanska nogometna liga: Milan – Juventus, sn.
 22.05 – Sport danas
 22.25 – Filmovi Johna Wooa: Bolje sutra, hongkonški film
 23.55 – Sudac John Deed 3., serija
 01.25 – Pregled programa za ponedjeljak

06.15 – Školska rukometna liga
 06.45 – TV prodaja
 07.00 – Dječji program
 07.00 – Sonic X, crtana serija
 07.40 – Yu-gi-oh, crtana serija
 08.25 – Ninja kornjače, crtana serija
 09.15 – TV prodaja
 09.30 – Hlapićeva priča, emisija za djecu
 09.50 – Hlapićeve nove zgode, crtane serije
 10.15 – Hlapićeva nagradna igra
 10.30 – TV prodaja
 10.45 – Dinotopija, serija
 12.25 – TV prodaja
 12.50 – Automotiv, auto-moto magazin
 13.20 – VIP DJ – glazbena emisija
 14.25 – Čudesan izum, igrani film
 16.05 – Vijesti Nove TV
 16.15 – Medeni mjesec u Vegasu, igrani film
 18.00 – Red carpet, zabavna emisija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Laku noć Hrvatska, crtana serija
 20.00 – Danielle Steel: Prsten, mini-serija 1. dio
 21.45 – Ona ili on, kviz

NEDJELJA

22.45 – More smrti, igrani film
00.45 – Zona smrti, serija
01.35 – Automotiv, auto-moto
magazin
02.05 – TV prodaja
02.20 – Kraj programa

06.35 – Posljedice, igrani film,
drama (R)
08.10 – Neobični ljudi: Alergični
na život,
dokumentarna serija (R)
09.00 – Sabrina mala vještica,
humoristična serija (R)
09.25 – Kako su me oženili,
humoristična serija (R)
09.50 – Medvjedići dobra srca,
crtana serija
10.15 – Krava i Pilić, crtana serija
10.35 – Dexterov laboratorij,
crtana serija
11.00 – Johnny Bravo,
crtana serija
11.25 – Cijena savjesti,
dramska serija (R)
12.10 – Dodir s neba, fantastična/
dramska serija (R)
13.00 – Everwood,
dramska serija (R)
13.50 – Kad demoni polude, igrani
film, fantastična komedija
15.20 – Školske tajne,
dramska serija
16.05 – Uron, igrani film,
avanturistički (R)
17.30 – Salto, zabavna emisija
18.30 – Lovci na balone,
putopisno– mobitelna
nagrada igra T– mobilea
18.45 – Vijesti,
informativna emisija
19.10 – Auto motor i sport tv,
magazin
19.40 – Ekkluziv, magazin
20.10 – Big Brother– reality show
21.20 – U zatočeništvu,
igrani film, triler
22.55 – FBI: Istraga,
dokumentarno–
kriminalistička serija
23.50 – Novi forenzičari,
dokumentarno–
kriminalistička serija
00.45 – Autopsija,
dokumentarno–
kriminalistička serija
01.15 – Big Brother– reality show
01.30 – Playboy: Rješenje: modeli,
igrani film, erotski (R)
03.05 – Big Brother– reality show

PONEDJELJAK 31. 10. 2005.

06.45 – TV raspored
06.50 – TV kalendar
07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Svijet slavnih, serija
09.55 – TV raspored
10.00 – Vijesti
10.10 – Mare TV: Sav ponos
Gdanjska – grad i njegova
brodogradilišta
10.55 – Vijesti iz kulture
11.00 – Vrijeme danas
11.05 – Ekumena: Religijska i
konfesionalna slika
Hrvatske, religijski
kontakt-program
11.50 – TV raspored
12.00 – Dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.30 – Ljubav nema cijene, serija
13.20 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – TV raspored
14.13 – Vrijeme danas
14.15 – Sestre, serija
15.05 – W. I. T. C. H.,
crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za djecu
16.00 – Noć vještica, emisija
pučke i predajne kulture
16.35 – Život u živo
17.35 – Vijesti
17.50 – Najslabija karika, kviz
18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
19.30 – Dnevnik
20.10 – Latinica
21.50 – Prokleti svjedoci,
dokumentarna emisija
22.20 – Vijesti iz kulture
22.35 – Otvoreno
23.30 – Na rubu znanosti
00.25 – Vijesti dana
00.40 – Vrijeme je za jazz
01.40 – Magija, američki film
03.20 – Gilmoreice 5., serija
04.05 – Seks i neki drugi grad 2.,
humoristična serija
04.25 – Latinica
06.00 – Ljubav nema cijene, serija

07.00 – VIP DJ
07.30 – TV raspored
07.35 – Teletubbies,
lutkarska serija
08.00 – Animanijaci, crtana serija
08.25 – Žutokljunac
09.20 – Učilica
09.30 – Nulti Sat:
09.40 – Na glasu
10.00 – Kratki spoj
10.30 – W. I. T. C. H.,
crtana serija
10.55 – Briljanteen

11.40 – Zemlja 2, serija
12.25 – National Geographic
Special: Yelowstonski
skriveni svijet
12.55 – Nulti Sat
13.50 – James Bond: Operacija
svemir, britanski film
15.50 – Vijesti za gluhe
16.00 – Slobodna zona, kratki
dokumentarni film
16.10 – Vijesti na drugom
16.20 – Vrijeme sutra
16.25 – Svijet slavnih, serija
17.10 – TV raspored
17.15 – Gilmoreice 5., serija
18.00 – Hrvatska danas
18.50 – Štrumpfovi, crtana serija
19.10 – Seks i neki drugi grad 2.,
humoristična serija
19.35 – VIP DJ
20.10 – Uzmi ili ostavi, TV igra
20.45 – Magija, američki film
22.30 – Vijesti na drugom
22.40 – Promet danas
22.45 – Petica, sportski program
23.35 – Pravda za sve 8., serija
00.20 – Alice's Restaurant,
američki film
02.10 – Pregled programa
za utorak

06.55 – TV prodaja
07.10 – Šaljivi kućni video
07.40 – Red Carpet,
zabavna emisija
08.35 – U sedmom nebu, serija
09.25 – Ciganke, serija
10.15 – TV prodaja
10.25 – Nasljednica, serija
11.15 – Izlog strasti, serija
11.45 – TV prodaja
11.55 – Putovi ljubavi, serija
12.50 – (Ne) prijatelji, igrani film
14.30 – Šaljivi kućni video
14.55 – TV prodaja
15.05 – Kralj Queensa, serija
15.35 – Svi vole Raymonda, serija
16.00 – TV prodaja
16.05 – Ciganke, serija
17.00 – Vijesti Nove TV
17.05 – Nasljednica, serija
18.00 – Jelena, serija
18.55 – Vrijeme Nove TV
19.00 – Dnevnik Nove TV
19.25 – Sport Nove TV
19.30 – Vrijeme Nove TV
19.35 – Taxi free
20.00 – Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
20.10 – Drugo lice – Petar Vlahov
show gošća: Blanka Vlašić
21.00 – Prvi u tjednu:
Shaft, igrani film
22.45 – Smrt Indire Ghandi,
dokumentarni film
23.45 – Noć vještica: 20 g poslije,
igrani film

01.20 – Čarobnice, serija
02.10 – Firefly, serija
03.00 – Kraj programa

05.35 – Ljubav jednog oca,
telenovela (R)
06.25 – Beyblade, crtana serija
06.50 – Luna– sirena s Kariba,
telenovela (R)
07.35 – Simpsoni, humoristična
animirana serija (R)
08.00 – Pod istim krovom,
humoristična serija (R)
08.20 – Roseanne,
humoristična serija (R)
08.50 – Bračne vode,
humoristična serija (R)
09.15 – Dadilja,
humoristična serija (R)
09.40 – Sanja, talk show (R)
10.40 – Ekkluziv, magazin (R)
11.10 – Dr. Stefan Frank,
dramska serija
12.00 – Big Brother–
reality show (R)
13.20 – Zabranjena ljubav,
sapunica (R)
13.45 – Ljubav jednog oca,
telenovela
14.50 – Luna– sirena s Kariba,
telenovela
15.40 – Simpsoni, humoristična
animirana serija
16.05 – Pod istim krovom,
humoristična serija
16.35 – Roseanne,
humoristična serija
17.00 – Bračne vode,
humoristična serija
17.25 – Dadilja,
humoristična serija
17.50 – Sanja: Ispao sam iz aviona
i ostao živ!, talk show
18.45 – Vijesti,
informativna emisija
19.05 – Exploziv, magazin
19.40 – Zabranjena ljubav,
sapunica
20.10 – Big Brother– reality show
21.20 – CSI: New York,
kriminalistička serija
22.05 – Kobna istina,
igrani film, triler
23.35 – Vijesti,
informativna emisija
23.50 – Big Brother– reality show
00.05 – U zatočeništvu,
igrani film, triler (R)
01.40 – FBI: Istraga,
dokumentarno–
kriminalistička serija (R)
02.35 – Novi forenzičari,
dokumentarno–
kriminalistička serija (R)
03.30 – Big Brother– reality show

UTORAK 1. 11. 2005.

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Promet danas
 09.07 – Mali savjeti
 za poljoprivrednike
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Mare TV: Die Kadetten
 von Königsberg
 10.55 – Vijesti iz kulture
 11.00 – Vrijeme danas
 11.05 – Normalan život, emisija
 za osobe s invaliditetom
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – Xiaolin Showdown,
 crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Fluke, američki film
 17.35 – Vijesti
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – Ništa osobno
 21.30 – Vijak u mostu,
 dokumentarna emisija
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Otvoreno
 23.05 – Drugi format
 00.00 – Vijesti dana
 00.15 – Ponoćna antologija:
 Božji grad, brazilski film
 02.20 – Stažist 2.,
 humoristična serija
 02.40 – Gilmoreice 5., serija
 03.25 – Sestre, serija
 04.15 – Pravda za sve 8., serija
 05.00 – Seks i neki drugi grad 2.,
 humoristična serija
 05.30 – Globalno sijelo
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.00 – Štrumpfovi, crtana serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.20 – Učilica
 09.30 – Nulti Sat:
 Navrh jezika
 09.40 – Promjene,
 dokumentarni film

10.30 – W. I. T. C. H.,
 crtana serija
 10.50 – Parlaonica
 11.45 – Zemlja 2, serija
 12.30 – Slavni parovi: Joseph L.
 Mankiewicz et Herman
 Mankiewicz
 12.55 – Koncert ozbiljne glazbe
 13.50 – Ciklus Život piše priče:
 Lena: Mojih stotinu djece
 američki TV film
 15.25 – Vijesti za gluhe
 15.35 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.45 – Vijesti na drugom
 15.55 – Vrijeme sutra
 16.00 – Mirogoj: Svi sveti,
 prijenos
 17.30 – Svijet slavnih, serija
 18.15 – Gilmoreice 5., serija
 19.00 – Animanijski, crtana serija
 19.15 – Seks i neki drugi grad 2.,
 humoristična serija
 19.35 – VIP DJ
 20.10 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 – Nogometna liga prvaka:
 Schalke 04 – Ferenbahce,
 1. pol.
 21.45 – Nogometna liga prvaka:
 Schalke 04 – Ferenbahce,
 2. poluvrijeme
 22.35 – Vijesti na drugom
 22.45 – Promet danas
 22.50 – Bez traga 2., serija
 23.40 – Stažist 2.,
 humoristična serija
 00.00 – Pravda za sve 8., serija
 00.45 – Sažeci nogometne Lige
 prvaka
 01.20 – Pregled programa
 za srijedu

nova

06.45 – TV prodaja
 07.00 – Šaljivi kućni video
 07.30 – Ona ili on, kviz
 08.20 – U sedmom nebu, serija
 09.10 – Ciganke, serija
 10.00 – TV prodaja
 10.10 – Nasljednica, serija
 11.00 – Izlog strasti, serija
 11.30 – TV prodaja
 11.40 – Putovi ljubavi, serija
 12.35 – Vrijeme nježnosti,
 igrani film
 14.55 – TV prodaja
 15.05 – Kralj Queensa, serija
 15.35 – Svi vole Raymonda, serija
 16.00 – TV prodaja
 16.05 – Ciganke, serija
 17.00 – Vijesti Nove TV
 17.05 – Nasljednica, serija
 18.00 – Jelena, serija
 18.55 – Vrijeme Nove TV
 19.00 – Dnevnik Nove TV
 19.25 – Sport Nove TV
 19.30 – Vrijeme Nove TV
 19.35 – Taxi free
 20.00 – Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija

20.10 – Medij, serija
 21.00 – Naša mala klinika, serija
 22.00 – Tanka plava linija, serija
 22.30 – Will i Grace, serija
 23.00 – JAG, serija
 23.55 – Engleski pacijent,
 igrani film
 02.40 – Čarobnice, serija
 03.25 – Firefly, serija
 04.10 – Kraj programa

REL

05.25 – Ljubav jednog oca,
 telenovela (R)
 06.15 – Beyblade, crtana serija
 06.35 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom,
 humoristična serija (R)
 08.10 – Roseanne,
 humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja,
 humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 12.00 – Big Brother–
 reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 13.45 – Ljubav jednog oca,
 telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom,
 humoristična serija
 16.35 – Roseanne,
 humoristična serija
 17.00 – Bračne vode,
 humoristična serija
 17.25 – Dadilja,
 humoristična serija
 17.50 – Sanja: Lourdes, Meka ili
 sveta planina?, talk show
 18.45 – Vijesti,
 informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav,
 sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.30 – Frankenstein,
 igrani film, horor
 00.00 – Cobra 11,
 kriminalistička serija
 00.35 – Vijesti,
 informativna emisija
 00.50 – Big Brother– reality show
 01.00 – CSI: New York,
 kriminalistička serija (R)
 01.50 – Kobna istina,
 igrani film, triler (R)
 03.15 – Big Brother– reality show

SRIJEDA

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Svijet slavnih, serija
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Mare TV: Mauricijus
 10.55 – Vijesti iz kulture
 11.00 – Vrijeme danas
 11.05 – Treća dob,
 emisija za umirovljenike
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – TV raspored
 14.13 – Vrijeme danas
 14.15 – Sestre, serija
 15.05 – Xiaolin Showdown,
 crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za djecu
 16.00 – Znanstvena petica
 16.35 – Život u živo
 17.30 – Vijesti
 17.45 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Piramida, zabavni program
 21.15 – Luda kuća, serija
 21.50 – Poslovni klub
 22.20 – Vijesti iz kulture
 22.30 – Otvoreno
 23.20 – Kulturni info, PP
 23.25 – Dali, dokumentarni film
 00.20 – Vijesti dana
 00.35 – Sunset Strip, američki film
 02.05 – Gilmoreice 5., serija
 02.50 – Sestre, serija
 03.35 – Prekid programa radi
 redovnog održavanja
 uređaja
 06.00 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.00 – VIP DJ
 07.30 – TV raspored
 07.35 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.00 – Animanijski, crtana serija
 08.25 – Žutokljunac
 09.20 – Učilica
 09.30 – Nulti Sat:
 Športerica
 09.40 – Športerica
 10.00 – Iznad crte
 10.30 – Xiaolin Showdown,
 crtana serija
 10.50 – Operacija Therion:
 Forrets Espagne –
 Costa Rica:
 Životinja i njezin teritorij
 11.20 – Zemlja 2, serija

SRIJEDA 2. 11. 2005.

12.05 – Sally Marshall nije
svemirka,
američki film za djecu
13.35 – Nulti sat
14.30 – Vijesti za gluhe
14.40 – Ciklus Život piše priče:
One True Thing, američki
TV film
16.15 – Vijesti na drugom
16.25 – Vrijeme sutra
16.30 – Svijet slavnih, serija
17.15 – Gilmoreice 5., serija
18.00 – Hrvatska danas
18.50 – Animanijski, crtana serija
19.15 – Seks i neki drugi grad 2.,
humoristična serija
19.35 – VIP DJ
20.10 – Emisija
20.40 – Barcelona –
Phanatinaikos,
1. poluvrijeme
21.45 – Barcelona –
Phanatinaikos,
2. poluvrijeme
22.35 – Emisija
22.50 – Vijesti na drugom
23.05 – Ekipa za očevid 4., serija
23.50 – Sažeci nogometne Lige
prvaka
00.20 – Pravda za sve 8., serija
01.05 – Pregled programa
za četvrtak

06.45 – TV prodaja
07.00 – Futurama, crtana serija
07.30 – Naša mala klinika, serija
08.20 – U sedmom nebu, serija
09.10 – Ciganke, serija
10.00 – TV prodaja
10.10 – Nasljednica, serija
11.00 – Izlog strasti, serija
11.30 – TV prodaja
11.45 – Putovi ljubavi, serija
12.40 – Ljeto na brodu, igrani film
14.25 – Šaljivi kućni video
14.55 – TV prodaja
15.05 – Kralj Queensa, serija
15.35 – Svi vole Raymonda, serija
16.00 – TV prodaja
16.05 – Ciganke, serija
17.00 – Vijesti Nove TV
17.05 – Nasljednica, serija
18.00 – Jelena, serija
18.55 – Vrijeme Nove TV
19.00 – Dnevnik Nove TV
19.25 – Sport Nove TV
19.30 – Vrijeme Nove TV
19.35 – Taxi free
20.00 – Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
20.10 – Medicinska istraga, serija
21.00 – U sridu, talk show
22.00 – Ubojita sumnja, igrani film
23.40 – JAG, serija
00.30 – Hugo Pool, igrani film

02.05 – Čarobnice, serija
02.50 – Firefly, serija
03.40 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca,
telenovela (R)
06.25 – Beyblade, crtana serija
06.40 – Luna– sirena s Kariba,
telenovela (R)
07.25 – Simpsoni, humoristična
animirana serija (R)
07.50 – Pod istim krovom,
humoristična serija (R)
08.15 – Roseanne,
humoristična serija (R)
08.40 – Bračne vode,
humoristična serija (R)
09.05 – Dadilja,
humoristična serija (R)
09.30 – Sanja, talk show (R)
10.30 – Eksploziv, magazin (R)
11.10 – Dr. Stefan Frank,
dramska serija
12.05 – Big Brother–
reality show (R)
13.20 – Zabranjena ljubav,
sapunica (R)
13.45 – Ljubav jednog oca,
telenovela
14.50 – Luna– sirena s Kariba,
telenovela
15.40 – Simpsoni, humoristična
animirana serija
16.05 – Pod istim krovom,
humoristična serija
16.35 – Roseanne,
humoristična serija
17.00 – Bračne vode,
humoristična serija
17.25 – Dadilja,
humoristična serija
17.50 – Sanja: Zašto svi živimo u
strahu?, talk show
18.45 – Vijesti,
informativna emisija
19.05 – Eksploziv, magazin
19.40 – Zabranjena ljubav,
sapunica
20.10 – Big Brother– reality show
21.20 – Zaboravljeni slučaj,
kriminalistička serija
22.10 – Klaun,
kriminalistička serija
23.00 – Cobra 11,
kriminalistička serija
23.55 – Vijesti,
informativna emisija
00.10 – Big Brother– reality show
00.25 – Auto motor i sport tv,
magazin (R)
00.55 – Frankenstein,
igrani film, horor (R)
03.00 – Cobra 11,
kriminalistička serija (R)
03.55 – Big Brother– reality show

ČETVRTAK

06.45 – TV raspored
06.50 – TV kalendar
07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Svijet slavnih, serija
09.55 – TV raspored
10.00 – Vijesti
10.10 – Timbuktu i delta rijeke
Niger
10.55 – Vijesti iz kulture
11.00 – Vrijeme danas
11.05 – Heureka, znanstveno-
obrazovna emisija
11.50 – TV raspored
12.00 – Dnevnik
12.16 – TV kalendar
12.30 – Ljubav nema cijene, serija
13.20 – Govorimo o zdravlju
14.00 – Vijesti
14.10 – TV raspored
14.13 – Vrijeme danas
14.15 – Sestre, serija
15.05 – Xiaolin Showdown,
crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za djecu
16.00 – City Folk: Barcelona
16.35 – Život u živo
17.35 – Vijesti
17.50 – Najslabija karika, kviz
18.35 – Ljubav u zaleđu, serija
19.30 – Dnevnik
20.10 – Tko želi biti milijunaš?,
kviz
21.15 – Brisani prostor
22.00 – Pola ure kulture
22.35 – Otvoreno
23.25 – Vijesti iz kulture
23.35 – Transfer
00.10 – Vijesti dana
00.25 – Desafinado / Off Key,
britansko-talijansko-
španjolski film
02.25 – Gilmoreice 5., serija
03.10 – Sestre, serija
04.00 – Pravda za sve 8., serija
04.45 – Seks i neki drugi grad 2.,
humoristična serija
05.15 – Brisani prostor
05.55 – Ljubav nema cijene, serija

06.05 – TV raspored
06.10 – Ramazanski bajram,
prijenos
08.00 – Animanijski, crtana serija
08.25 – Žutokljunac
09.20 – Učilica
09.30 – Nulti Sat:
09.40 – Platno, boje, kist
10.00 – Mali putopis

10.30 – Xiaolin Showdown,
crtana serija
10.50 – Operacija Theron:
Europe – životinja i
njezin teritorij
11.15 – Zemlja 2, serija
12.00 – Frankenstein i ja,
američki film
13.30 – Nulti Sat
14.25 – Vijesti za gluhe
14.35 – Ciklus Život piše priče:
Seks, laži i opsjednutost
američki TV film
16.05 – TV raspored
16.10 – Vijesti na drugom
16.20 – Vrijeme sutra
16.25 – Svijet slavnih, serija
17.10 – TV raspored
17.15 – Gilmoreice 5., serija
18.00 – Hrvatska danas
18.50 – Animanijski, crtana serija
19.15 – Seks i neki drugi grad 2.,
humoristična serija
19.35 – VIP DJ
20.10 – Reporteri
21.15 – Genijalci, humoristično-
zabavni show
21.45 – Vijesti na drugom
22.00 – Brokedown Palace,
američki film
23.45 – Pravda za sve 8., serija
00.30 – Apsolutna moć,
humoristična serija
01.00 – Pregled programa
za petak

06.50 – TV prodaja
07.00 – Šaljivi kućni video, serija
07.25 – U sridu, talk show
08.20 – U sedmom nebu, serija
09.10 – Ciganke, serija
10.00 – Tv prodaja
10.15 – Nasljednica, serija
11.05 – Izlog strasti, serija
11.35 – TV prodaja
11.50 – Putovi ljubavi, serija
12.45 – Ludaci, igrani film
14.25 – Šaljivi kućni video
14.55 – TV prodaja
15.05 – Kralj Queensa, serija
15.35 – Svi vole Raymonda, serija
16.00 – TV prodaja
16.05 – Ciganke, serija
17.00 – Vijesti Nove TV
17.05 – Nasljednica, serija
18.00 – Jelena, serija
18.55 – Vrijeme Nove TV
19.00 – Dnevnik Nove TV
19.25 – Sport Nove TV
19.30 – Vrijeme Nove TV
19.35 – Taxi free
20.00 – Laku noć, Hrvatska,
crtana serija

3. 11. 2005.

20.10 – Navy CIS, serija
 21.00 – Bumerang, serija
 22.00 – Romanca u Seattlu, igrani film
 23.55 – JAG, serija
 00.50 – Hamlet, igrani film
 03.25 – Firefly, serija
 04.10 – Kraj programa

05.25 – Ljubav jednog oca, telenovela (R)
 06.15 – Beyblade, crtana serija
 06.40 – Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 07.25 – Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 07.50 – Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 08.15 – Roseanne, humoristična serija (R)
 08.40 – Bračne vode, humoristična serija (R)
 09.05 – Dadilja, humoristična serija (R)
 09.30 – Sanja, talk show (R)
 10.30 – Eksploziv, magazin (R)
 11.10 – Dr. Stefan Frank, dramska serija
 12.00 – Big Brother– reality show (R)
 13.20 – Zabranjena ljubav, sapunica
 13.45 – Ljubav jednog oca, telenovela
 14.50 – Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.40 – Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.05 – Pod istim krovom, humoristična serija
 16.35 – Roseanne, humoristična serija
 17.00 – Bračne vode, humoristična serija
 17.25 – Dadilja, humoristična serija
 17.50 – Sanja: Zašto se šetaš polugola?, talk show
 18.45 – Vijesti, informativna emisija
 19.05 – Eksploziv, magazin
 19.40 – Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 – Big Brother– reality show
 21.20 – Zapovjedna linija, igrani film, akcijski
 22.55 – Cobra 11, kriminalistička serija
 23.50 – Vijesti, informativna emisija
 00.05 – Big Brother– reality show
 00.20 – Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)
 01.10 – Klaun, kriminalistička serija (R)
 02.00 – Cobra 11, kriminalistička serija (R)
 02.50 – Big Brother– reality show

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija na hrvatskom jeziku TV tjednik emitirat će se u petak 28. listopada u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. Repriza emisije je u subotu 29. listopada u 15 sati.

FILM TJEDNA

NOĆ VJEŠTICA: USKRSNUĆE

(Halloween: Ressurrection), 2002., horor, SAD

TV NOVA 29.10.2005. 21.45

Redatelj: Rick Rosenthal

Glume: Jamie Lee Curtis, Brad Loree, Busta Rhymes, Bianca Kajlich, Sean Patrick Thomas, Tyra Banks

Daleko u Haddonfieldu, Illinois, Freddie Harris (Busta Rhymes), vlasnik tvrtke Dangertainment. com, upošljava šest studenata sretnika, da sudjeluju u potencijalno opasnoj igri. S minijaturnim video kamerama na sebi, sudionici moraju provesti Noć Vještica unutar ruševne kuće Michaela Myersa, na radost gledatelja na Internetu u cijeloj zemlji. Dok je većina studenata ovdje zbog zabave, slave i dobitka, Sara Moyer (Bianca Kajlich) je izuzetak. Prostopuđna, sramežljiva i slabih živaca, Sara se nevoljko pridružuje svojim prijateljima Jen (Katee Sackhoff) i Rudyju (Sean Patrick Thomas). Kako se spušta noć i mrtva tijela se gomilaju Sara uz pomoć prijatelja s kojim se dopisuje preko Interneta ima druge namjere – uništiti Michaela (Brad Loree) jednom zauvijek.

Odgovor na pismo UO ZHZ »Ilija Okrugić«

Ovim tekstom nemam namjeru ispričavati se, samo želim razjasniti neke nejasnoće glede mog novinskog teksta, tiskanog u tjedniku »Hrvatska riječ« broj 137 od 23. rujna 2005. godine, na 25. stranici. Moj tekst je bio povodom pismu koje je uputio Upravni odbor Zajednice Hrvata u Zemunu »Ilija Okrugić« i kojeg je potpisao predsjednik te udruge *Stjepan Ercegović* a koji je objavljen u ovome tjedniku broj 141 od 21. listopada 2005. godine.

Gospodin Ercegović se vjerojatno ne sjeća baš najbolje da sam se upravo njemu obratila sa zamolbom za izjavu glede održanoga sastanka, kada se pita kojom tehnikom sam došla do sadržaja teksta kojega on naziva »paskvilom«. No ne samo da se ne sjeća, već pokušava obmanuti čitateljstvo, a izgleda i članove udruge kojoj je predsjednik – kako on s time nema ništa. Temeljem njegove izjave dobivene telefonskim razgovorom i snimljenim na diktafon, kao i istom tehnikom dobivenim izjavama od predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petra Kuntića* i člana Vijeća DSHV-a *Bože Gojevića* iz Zemuna nastao je tekst o kojem je riječ, te tako sadržaj čine većinom upravo te izjave, uz kraću informaciju o ZHZ i najavu predstojeće književne večeri, dobivenu također od gospodina Ercegovića. Dakle, o ovome događaju kojem nisam nazočila, izvijestila sam temeljem izjave triju sudionika toga sastanka, što gospodin Ercegović vrlo dobro zna, pa zato i postavlja pitanje autorizacije svoje izjave. No, niti je od njegove strane zatražena autorizacija, niti je to novi -

narska praksa, osobito kad su u pitanju kraće izjave.

Premda s tog skupa nije izdano nikakvo službeno priopćenje smatrali smo važnim izvijestiti o aktivnostima koje se relativno rijetko događaju u hrvatskoj zajednici u Zemunu. Ako se i događaju, ne dobivamo obavijesti o tomu niti pozive da ih ispratimo i informiramo o tomu čitatelje našega tjednika te smo stoga pribjegli ovoj metodi koja zasigurno nije idealna u usporedbi s izvještavanjem s licima.

Ukoliko je pak članovima UO ZHZ »Ilija Okrugić« zasmetao naslov optimističnoga tona »Suradnjom do ostvarenja interesa« i nemaju namjeru surađivati s drugim hrvatskim organizacijama, o tome se mogao izjasniti predsjednik udruge u svojoj izjavi te bi u tom slučaju čitatelji »Hrvatske riječi« bili upoznati s istinskim stavovima i namjerama ZHZ. Ovako ostaje dojam da iz nekih, njemu znanih razloga, predsjednik udruge nije želio iskreno izraziti svoje stavove, pa namjesto toga »intervenira« nakon skoro mjesec dana.

Svačije je pravo mijenjati svoje stavove i mišljenje, ali ostaje, meni barem, nejasno zašto je zbog toga potrebno pokušavati diskreditirati drugoga te stoga mogu samo reći – neka čitatelji sami prosude tko je koga uvrijedio i tko je u ovoj priči paskvilant.

Ako pak netko smatra da je oštećen uvijek sam spremna napraviti širi razgovor na ovu temu radi informiranja javnosti i razjašnjenja nejasnoća.

Jasminka Dulić

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadorđev put 2,

telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno):

(024) 792-202

Raspored sprovođa i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.942 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.707 din., a u jednom pravcu 1.514 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

